

คำอธิบาย

กฎหมาย ลักษณะ ที่ ดิน

ของ

หลวง อรรถาธิ นิธิจรรย์

(Handwritten signature)
มนตรีศึกษา

กรมศึกษา ศาสตราจารย์ หม่อมหลวง ชุมพ

(มี กรรมสิทธิ์ ตาม พระราช บัญญัติ)

๒๔๕๗

โรง พิมพ์ พาณิช ศกษณ

คำนำ

สารที่ข้าพเจ้าได้คัดเรียบเรียง สรุปลงเล่มนี้ขึ้น ก็เพราะเหตุที่
เห็น ทนายความ ตาม ทิว เมือง มีจำนวน ไม่ น้อย ชึ่ง ใน เวลา น้อย ค่อนข้าง
ซัดสัด กฎหมาย ที่ เป็น เช่นนี้ ไม่ ใช่ เพราะ เหตุ ว่า ไม่มี ที่ ซื่อ หา เสีย ที่
เดียว เป็น ด้วย กฎหมาย ใน ส่วนนี้ เป็น ประเภท ใหม่ แง่ ไม่ ได้ รวบรวม
อยู่ เป็น หมอจด หม้ ถ้า จะ จัด หาไว้ ให้ พร้อม แลว ก็ คง สง ทุม มาก เก่า
กับ ข้อ กฎหมาย ทั้ง หมด ที่ ว่า ได้ ทั้ง จะ คง เป็ต้อง เวลา ตรวจ ดู จน เข้า
ซอง เสีย ก่อน ว่า อะไร อยู่ ที่ ไหน เช่น ใน คำพิพากษา ฎีกา เป็นต้น มีฉนั้น
เมื่อ เวลา ต้อง การ ก็ ไม่ ง่าย หยิบ ดยได้ทันที ซึ่ง สำหรับ ทนาย บาง คน
ออก จะ หนัก เกินไป เพราะ ฉนั้น ข้าพเจ้า จึง ได้ รวบรวม กฎหมาย ประเภท
นี้ ที่ กระจัด กระจาย อยู่ ใน ที่ ต่าง ๆ รวมทั้ง ความรู้ ที่ ได้ ศึกษา มา จาก
โรงเรียน กฎหมาย กับ คำว่า ของ ครู หาดาย ท่าน เรียบ เรียง เป็น เล่ม ขึ้น
เพื่อ ช่วย ให้ สง ทุม น้อย แล ย่น เวลา ที่ ต้อง เคยด ค้น หา ถ้า การ ได้ เป็นไป
ตาม ความ คง ใจ ของ ข้าพเจ้า แลว แม้ จะ เป็น ประโยชน์ แต่ เพียง เล็ก น้อย
ก็ จะ เป็น ที่ พอ ใจ ของ ข้าพเจ้า มาก

ข้อ ความ ที่ เขียน ไว้ ใน สรุปลงเล่มนี้ ข้าพเจ้า ได้ พยายาม โดย เต็ม ความ
สามารถ ที่ จะ ให้ ทุก ท่าน ถึง แม้ จะ ไม่ มี ทน วิธา กฎหมาย อยู่ ก่อน แลว ก็ ซ้ำน
เข้าใจได้ กับ โดย ความ ประสงค์ ที่ ได้ ก่อร่าง มา แลว ข้าง ต้น ใน ตัว อย่าง
ข้าพเจ้า จึง ได้ บอก ชื่อ ใจหทัยจาเตย ไว้ โดย เตี้ยยด เพื่อ ผู้ ที่ ไม่มี คำ
พิพากษา ฎีกา บริบูรณ์ จะ ได้ อ้าง ชื่อ ใจหทัยจาเตย ลก

ข้าพเจ้า รู้สึก ขยู่ เหมือน กัน ว่า ใน สรุปลงเล่มนี้ ยัง ปรากฏ ข้อ
ความ ที่ จำ เป็น อยู่ อีก มาก แต่ เป็น เพราะ มี เวลา น้อย แล พัง เริ่ม พิมพ์
ขึ้น เป็น ครั้ง แรก กับ อีก อย่าง หนึ่ง ย่อม ไม่ เป็น การ ยาก ที่ ถ้า มี พลาด

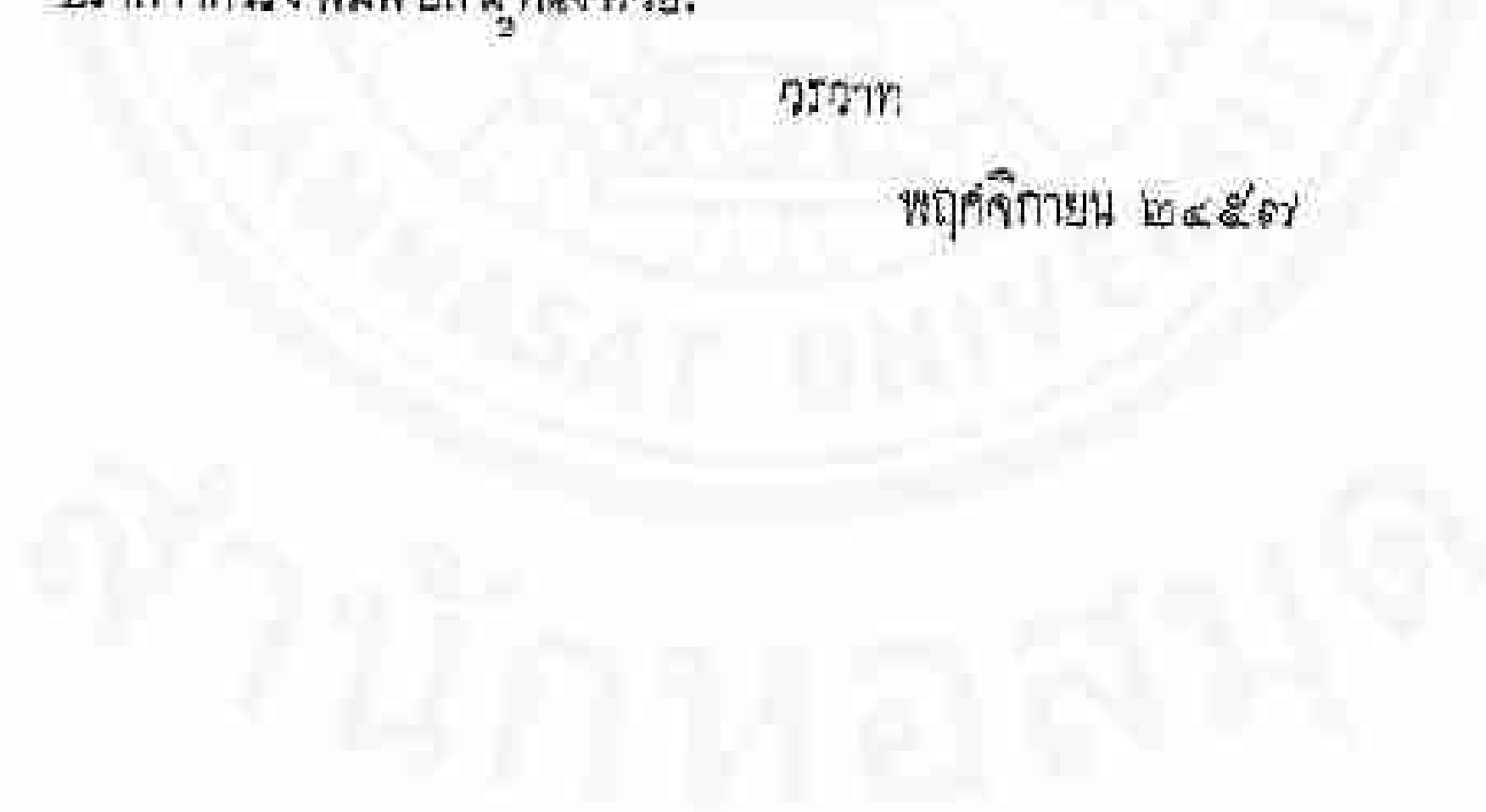
พลัง ไม่แข็ง เหตุนี้ ข้าพเจ้า จึง มีความ ยินดี แต่ ชอบใจ อย่าง ยิ่ง ถ้า
ท่าน ผู้ใด เห็น ว่าผิด ที่ โทณ แด่ โปรด ชี แจง ไป ให้ ข้าพเจ้า ทราบ

อนึ่ง กฎหมาย ใน เรื่อง นี้ ยัง ไม่เป็น หลัก แน่ มั่น ตาม ทวิ เหมือน
คดี เรื่อง อื่น ๆ เช่น สัญญา แด่ ประทศ ชูวิชัย ส่วน แห่ง ที่ ได้ เขียน มา ณ
ตำแหน่ง ความ ที่ ก้าง ใช้ อยู่ ใน บัดนี้ เพราะ ฉนั้น คดี ไป ถ้า ศาล ผู้กา
คดี อัน แด่ ใช้ หรือ เปลี่ยน แปลง อย่าง ไตใหม่ ท่าน ก็ คง แก่ สมุด หั้น ตาม

สำหรับ ใน คราว นี้ ก่อน ที่ จะ ให้ พิมพ์ อัน ท่าน พระยา พิพากษา สัตยา
บริรักษ์ (ไม้) เนติบัณฑิต กรรมการ ศาล ผู้กา ได้ ช่วย ตรวจ แก่ เสรีจ
แล้ว ซึ่ง นับ ว่า เป็น ความ ปรารถนา อัน ยิ่ง โทณ ที่ มี ขยแก่ ข้าพเจ้า รวม ทั้ง
หลวง พิณการ ไก่สด (มั่น) เนติบัณฑิต ว่า ท อธิบดี ผู้ พิพากษา
ศาล มณฑล ชุมพร ที่ ได้ เออ เพอ อธิบาย ข้อ ข้อ โสย บาง อย่าง ที่ ข้าพเจ้า ได้
นำ ไป หา ฉา แด ใน ที่ สุด ข้าพเจ้า ขอ ชอบใจ นาย เขียม เนติบัณฑิต
ที่ ได้ ช่วย เหยื่อ ตรวจ แก่ ใน การ พิมพ์ แทน ข้าพเจ้า ผู้ ซึ่ง ไม่ อยู่ ณ เมือง อัน
ปราศ จาก โรง พิมพ์ อีก ผู้หนึ่ง ด้วย.

ฉรวาท

พฤศจิกายน ๒๔๕๗

สารบัญ หมวด

ว่าด้วย ข้อ ความ เบื้อง ต้น

หน้า ๑

ส่วนที่ ๑

ว่าด้วย ลักษณะ ที่ดิน แล การ ถือ กรรมสิทธิ์

หมวดที่ ๑	อธิบาย คำ ว่า ที่ดิน	๑	๖
หมวดที่ ๒	ชนิด ของ ที่ดิน	๑	๗
หมวดที่ ๓	วิธี จับจอง	๑	๒๐
หมวดที่ ๔	ข้อห้าม ในการ จับจอง	๑	๔๔

ส่วนที่ ๒

ว่าด้วย การ โอน ที่ดิน

หมวดที่ ๑	ข้อ ขาย	๑	๕๓
หมวดที่ ๒	ให้มั่น	๑	๗๐
หมวดที่ ๓	แตก เปลี่ยน	๑	๗๐
หมวดที่ ๔	จำนำ	๑	๗๕
หมวดที่ ๕	ขายฝาก	๑	๑๐๖
หมวดที่ ๖	เช่าถือ	๑	๑๒๐
หมวดที่ ๗	เช่าไถ่	๑	๑๒๕

ส่วนที่ ๓

ว่าด้วยอำนาจฟ้องร้อง

หมวดที่ ๑	อำนาจฟ้อง	หน้า	๑๖๗
หมวดที่ ๒	อายุความ	”	๑๖๘

ส่วนที่ ๔

ว่าด้วย การ เบ็ดเตล็ด

หมวดที่ ๑	บทรับ	”	๑๖๐
หมวดที่ ๒	อำนาจใน ที่ ของผู้อื่น	”	๑๗๓
หมวดที่ ๓	คำร้อง	”	๑๘๓

สารบัญ เล่มนี้ ออก ณ วันที่

ว่าด้วย ข้อ ความ เบื้อง ต้น

กฎหมาย ที่ เกี่ยว ข้อง ด้วย เรื่อง ที่ คน ใน เวชชา
นับ ว่า บริบูรณ์ ชน มาก แล้ว แต่ การ วิจัย ชัย พิพาท
ยังไม่ เป็น แบบ เดียว ที่ ทั่ว ทั่ว หหมด ด้วย เหตุ ว่า พระราช
บัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ คน สก ๑๒๗ ซึ่ง ได้ รวม
รวม ข้อ บังคับ ใน เรื่อง เหล่า นี้ ไว้ โดย มาก นั้น ยัง ไม่
แพร่ กระจาย ไป ทั่ว ทุก แห่ง ทาง มณฑล บังคับ ได้ แล ฝ่าย
เหนือ ชน ไป มี ที่ คน เป็น คน มาก ที่ ยัง ไม่ มี หนังสือ
สำหรับ ที่ แล อย่าง ใด เลย นอกจาก ใบ เขี่ย ย่า ของ
อำเภอ อย่าง เดียว การ ที่ จะ ตัด สั้น จึง คง ยัง ต้อง
เอา ใสรย กฎหมาย เก่า แล แบบ อย่าง ที่ ศาล ฎีกา ได้ วาง ไว้

ใน กาด ก่อน กฎหมาย ประเภท นี ถึง จะ มี อยู่ ภาย
สืบ มา ครา ก็ จริง แต่ จะ พุท ไม่ ได้ เลย ว่า พอ ใ้
เพราะ ถึง มาก ก็ มี กระ มี แต่ ใน เรื่อง ประมุข รุ้ย ตอ ทรัพย์สิน
เช่น สัก เข้า สัก น้ำ แด บุด รุก ไถ หว่าน มาก กว่า อย่าง อื่น
ไม่ สู้ จะ มี เกณฑ์ ใดๆ ใน เรื่อง โฉนด อื่นๆ ดัง ปรากฏ
ใน ลักษณะ เบ็ด เสร็จ ครั้น ต่อ มา สมิข ตอ ย เจรณ าน

กฎหมาย ที่ คน.

ใน สมัย ก่อน

กฎหมายซึ่งเหมาะสำหรับ กาล ก่อน จึงไม่ กว้าง พอ ที่ จะ
 ครอบ งาม ไป ทัว ธรรม ศติ ที่ เกิด จน แปลก ๆ ภาย หลัง ได้
 เพราะ ฉนั้น ต้อง คอย แก่ ไข ใน สิ่ง ที่ จำ เป็น ชน เสมอ บท
 มาตราใด ที่ ขัด กับ การ ที่ ควร เป็น ไป ก็ ได้ เพียร ยก เด็ก
 เดียว ที่ เดียว แล้ว ตรา เป็น ข้อ บังคับ ชน แทน ใหม่ เป็น
 ต้น ใน ลักษณะ เบ็ดเสร็จ แล ประกาศ รัชกาล ที่ ๔ ปี จอ
 รุศศักราช ๑๒๒๘ กับ ปีกฎ จุติกราช ๑๒๒๙ อัน
 มี ใจ ความ อย่าง เดียว กัน ว่า การ ชื้อ ชาย จำนำ แล
 ชาย ผาก ถ้า ได้ ให้ โฉนด ตรา แดง หรือ ตรา ทอง ไป
 แก่ ผู้ ชื้อ ผู้ รับ จำนำ หรือ ผู้ รับ ชื้อ ผาก แล้ว ให้ ท เป็น
 สิทธิ แก่ ผู้ ที่ ได้ หนังสือ สำหรับ ท นั้น ไว้ ผู้ จำนำ แล ชาย
 ผาก จะ ช่าง ว่า ท ยิง เป็น ของ คน อยู่ ไม่ ได้ เลย เว้น ไว้
 แต่ ถ้า มี หนังสือ สัญญา ค่อ กัน แล หนังสือ สำหรับ ท
 ยิง คง อยู่ แก่ ผู้ จำนำ แล ชาย ผาก แล้ว นั้น แหะระ จึง จะ
 ยอม ให้ มี อำนาจ โถ่ ถอน กัน ได้ ตาม สัญญา.

สมัย พทาว

ความ ประสงค์ ของ ราชฎมี แต่ เพียง ทัง ใจ จำนำ
 แล ชาย ผาก กัน เท่า นั้น แต่ ครั้น เมื่อ ศติ มา ถึง ค่ำต

กตายน เช่น การ ขาย ชาต ไป หมัด โดย ไม่ รู้จัก ด้วย

เหตุ น มา ใน คัถ ๑๑๕ ประกาศ รัชกาล ที่ ๔ ทัง ๒ ฉบับ

นี้ จึงได้ ถูก ยก เช็ก เสีย โดย พระราชบัญญัติ ลักษณะ จำนำ
 แล ชาย ฝาก แต่ ใน ชั้น พระราช บัญญัติ ใหม่ ฉบับ
 ที่ ยัง ไม่ ได้ วาง ขั้ มังคป ได้ แทน จำ คอ้ ไม่ ให้ ทำ อย่างไร
 นอก จาก พุ้ต เพียง ว่า คดี ที่ พิพาก กั้ ม ด้วย เรื่ง จำนำ
 แล ชาย ฝาก ที่ ยัง ค้าง ค้าง อยู่ ก็ คดี หรือ ที่ จะ เกิด ขน
 ใหม่ ก็ คดี ให้ ศาล คัด สิ้น ตาม ลักษณะ จำนำ ชาย ฝาก
 แล บริบทที่ สัญญา ที่ ใช้ กั้ ม อยู่ ใน ยุคนี้ การ จำนำ แล
 ชาย ฝาก ที่ ได้ ทำ กั้ ม ไว้ แต่ ก่อ่น ก็ ค้าง ไว้ มา พอง
 รัง กั้ ม อย่าง ขนานใหญ่ จน ศาล ฎีกา ได้ วินิจฉัย โดย
 คำ พิพากษา ที่ ๒๒ ปี ๑๑๘๗ ระหว่าง อำแดง พุก ใจทัย
 พวน นาก อำแดง บุญ จำเอย ว่า พระราช บัญญัติ นี้ ไม่
 กั้ นความ ถึง ที่ ยัน ได้ ตลอด เป็น สิทธิ แก่ ผู้ รับ จำนำ แล ชาย
 ฝาก ตาม ประกาศ รัชกาล ที่ ๔ ไป แล้ว นั้น จะ ยก ขน
 มา ว่า ถ่วง กั้ ม อีก ไม่ ได้ การ จึง ได้ ตก ลง ยุติ ไป
 คราว นี้

ครั้น คอ้ มา ใน คณ ๑๑๘๘ จึง ได้ มี ประกาศ เรื่ง
 จำนำ แล ชาย ฝาก ออก อีก ใหม่ กำหนด วิธี จำนำ แล
 ชาย ฝาก ไว้ ซึ่ง เป็น กฎหมาย ที่ ใช้ กั้ ม อยู่ ใน เวลานั้น

มดจุน

กล่าวคือ การจำหน่าย แด ขายฝาก ต้อง ทำ สัญญา ค้ำ
หน้าเจ้าพนักงาน (โดยมากอำเภอ) เป็น กรมธรรม์
นี้ เป็น ข้อบังคับ สำหรับ ที่ ดิน ทั่วไป ส่วน ที่ ซึ่งได้ ออก
ตราของชั่วคราว หรือ โฉนดแผนที่แล้ว พระราชบัญญัติ
ออกตราของชั่วคราว ค.ก. ๑๖๑ มาตรา ๑๑ และพระราช
บัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ดิน ค.ก. ๑๖๗ มาตรา ๓๕ ซึ่ง
ได้ ออก ภายหลัง บัญญัติ ไว้ต่าง หาก ว่า ให้ ไป ทำ
สัญญา โฉน ดิน คือ เจ้า พนักงาน ทะเบียน ที่ ดิน มีฉนวน
จะ ย่าง ว่า เป็น การ จำนำ แด ขายฝาก ไม่ได้ เลย

คำพิพากษาศาล
ฎีกาเป็นส่วนใหญ่
ของกฎหมาย.

ด้วยเหตุที่ กฎหมาย โฉน ดิน สมัย ไม่พอ ต้อง การ
หรือใน เวลา นี้ มี มาก แล้ว แต่ก็ ยัง ไม่ได้ จัด การ ให้ เป็น
ไป ตาม พระราช บัญญัติ คือ ออก โฉนด แผนที่ ให้ ทั้ง ถึง
ตลอด พระราช อาณาจักร กับ บาง ข้อ บาง มาตรา ก็
อาจ เข้าใจ ได้ หลาย ทาง ศาล ฎีกา จึง ได้ พยายาม วาง
แปล หลัก แด แปล ไว้ ให้ ชัด เจน ขึ้น ซึ่ง นับ ว่า เป็น ส่วน
หนึ่งของ กฎหมาย

คดีเรื่องใดที่ไม่มีตัวบทกฎหมายหรือคำพิพากษา เมื่อไม่มีกฎหมาย
ของ ศาลฎีกา เป็นบรรทัดฐานอยู่แล้ว การวินิจฉัยก็ ต้อง อาศัย
ต้อง อนุโลม ตาม ประเพณี แล ความ ยุติธรรม กับ บาง ประเพณีความยุติ
ที่ ก็ อาศัยเทียบเคียง กฎหมาย ต่าง ประเทศ ซึ่ง ใน ธรรมเนียมกฎหมาย
เวลานี้ มักจะมี อยู่ มาก ใน เรื่อง บุคคลทางแพ่งแต่อย่างใด ต่างประเทศ.
ใน ที่ ของ ผู้ ชี้ น.

ส่วนที่ ๑

กฎหมายลักษณะที่ดินและการถือกรรมสิทธิ์

หมวดที่ ๑

อธิบายคำว่าที่ดิน

อธิบาย คำ

ที่ดิน นั้น เป็น ทรัพย์ ที่เคลื่อนที่ ไม่ได้ แต่ คำ

ว่าที่ดิน.

ที่เขต ว่าที่ดิน ตาม กฎหมาย กับ ความ กว้าง กว้าง ที่เข้า

ใจ กับ ตาม ธรรมดา กล่าวคือ ไม่หมาย ความ เฉพาะ

แต่ตัว ที่ดิน อย่าง เดียว บรรดา สิ่ง ที่ปลูก มีก คัด อยู่

บน ที่ดิน ก็ รวม อยู่ใน คำว่าที่ดิน ด้วย.

ตัวอย่าง

ก. เข้า ส่วน ของ ข. ปลูก พืช ภายหลัง ก.

ขาย ต้น พืช ให้แก่ ค. กวน ข. เก็บ พืช

ค. จึง พ้อง เรียก คำ เสีย หาย ตั้งขึ้น ว่า ค.

พ้อง ไม่ได้ เพราะ พืช เป็นไม้ ประจำ ที่ดิน เช่น

เตย กล้วย มะม่วง มะพร้าว เม็ด ก. ปลูก

ลง ไม้ ที่ ของ ข. แล้ว ก็ ตั้ง เป็น ของ ข.

๓. ไม่มีอำนาจเขาไปขายให้แก่ใครต่อไปได้.

(ผู้ที่ ๑๔๙ ปี ๑๒๐ ระหองจิม มัง โจทย์
หม่อมราชวงศ์เอม บิดา หม่อมหลวง มุ่ม บุตรี
จำเลย)

แต่ต้องเข้าใจว่า ที่ จะ รวม อยู่ใน คำว่า ที่ ดิน ข้อ ยก เว้น.
เฉพาะ แต่ เวลา ที่ ซึ่ง ของ เหล่า นั้น ยัง ปดุง บัก คัด อยู่ใน เมื่อ หลุด จาก ที่
ของ ที่ ดิน ถ้า หลุด หรือ ขาด ออก จาก ที่ ดิน ไป แล้ว คือ ดิน ไป แล้ว.
นั้น ไป หา เรียก ว่า ที่ ดิน อีก ไม่ ทั้ง น หมายถึง ความ ถึง
ดินเอง ซึ่ง ขุด ออก ไป จาก ที่ ที่ ดิน แล้ว ด้วย.

นอกจาก ที่ ถ้าว มา แล้ว ยังมี ข้อ ยก เว้น อยู่ ๖, เว้น ฝ่า
อีก มาถ เช่น โรง เรือน ฝา กระดาน ขย่อง เกว ๖ บ้าน กระ ตาน อย่าง
คัน อัญญา มณี ถ่ม ดุก แด สิ่ง อื่น ๆ ที่ ขอ เทียบ เทียง กัน เก่า แด คัน
ได้ ก็ ไม่ ใช่ รวม อยู่ใน คำ ที่ เรียก ว่า ที่ ดิน โดย เปน อัญญา มณี ถ่ม
กรรม เนียม ที่ ถ้อ กัน ว่า ไม่ ใช่ ของ ประจำ ที่ ดิน เมื่อ ตก
ข้อ ถอน ไม่ เปน การ เสีย หาย มาก เมื่อ ผู้ใด ปดุง บัก
หรือ ทำ ลง ใน ที่ ดิน ของ ผู้ อื่น ก็มี อำนาจ ที่ จะ รัช ถอน
เขา ไป ได้ เว้น ไว้ แต่ จะ ได้ มี สัญญา กัน เปน พิเศษ
หรือ คง ด้วย ข้อ ห้าม อย่าง อื่น.

ตัวอย่าง

(๑) ก. ได้ใจของ ที่ไว้แห่งหนึ่ง แต่ได้ละทิ้งเสีย
 จนขาดกรรมสิทธิ์ ข. จึงเข้าจับตวงจาก
 บริษัทอุตสาหกรรม และกุมารสยาม แล้วก็นำมาลงใน
 ที่นั้น ภายหลัง ก. เข้าแย้งทำ ตัดสิน
 ให้ข. ได้ ก. แต่เข้าที่ ก. ทำไว้ให้ ก.
 มีอำนาจเก็บเกี่ยวเอาไปได้. (ฎีกาที่ ๓๕๖
 ปี ๑๑๙ ระหว่าง บริษัท อุตสาหกรรม กุมารสยาม
 ข้างแดง พึงใจทย์ นายพุก กับ พลจ่าเลย)

(๒) โจทย์ฟ้อง เรียก ส่วน มรดก จากจ่าเลย ศาล
 ตัดสินให้จ่าเลยคืนให้ แต่เวียนฝ่ากระดานซึ่ง
 บดก อยู่ ใน ที่ ส่วน นั้น โจทย์หา ได้ ก่อวาง ถึง
 ไม่ เมื่อเสร็จคดีแล้ว โจทย์จึงฟ้อง ข. ให้จับ
 ได้ ข. ใหม่ อีกจำนวนหนึ่ง ตัดสินว่าฟ้องไม่ได้
 เพราะขาดอายุความ เสียแล้ว จ่าเลย มีอำนาจ
 รื้อ เรือนเอาไปได้ (ฎีกาที่ ๕๔๔ ปี ๑๒๓
 ระหว่าง นาย ผาด โจทย์ นายเล็ก จ่าเลย)

ตาม ตัวอย่าง ที่ ๒ นี้ ก็ทำให้เห็น ได้ โดยชัด
 ว่า เว้นฝ่ากระดาน ย่อม เอา เป็น ทริพพ์ ที่ เกตชน ท ได้

เพราะ ถ้า เป็น ทรัพย์สิน ที่ ติด กับ ที่ ดิน แฉก ใน พ้อง ฉบับ
ก่อน ใจทศย์ ก็ ไม่ จำเป็น ต้อง กล่าว ถึง เรือน เรียก แต่
ส่วน อย่าง เดียว เรือน ก็ ต้อง คิด มา ด้วย เหมือน พง
พ้อง เรือน ที่ ดิน จะ ว่า ไม่ พ้อง เรียก มาก มะพร้าว ที่
ปลูก อยู่ ใน ที่ ไร่ นั้น ด้วย อย่างไร ได้. ใน ชั้น ให้ ดู
ฎีกา ที่ ๓๔๓ ปี ๑๒๓ ระหว่าง นาย เท่ง ใจทศย์ พระยา
ราชวราภักดี ผู้ รม มรฎก ข้า แกรง คู่ ม จำเลย ด้วย เพราะ
ใน ฎีกา ฉบับ นี้ ได้ กล่าว อย่าง ชัด เจน ว่า เรือน ไม่ เป็น
ทรัพย์สิน ที่ เกิด บน ที่ ดิน รวม ทั้ง ไร่ ด้วย.

แต่ เรือน ฝา กระดาษ อย่าง ใหม่ นั้น ศาล จะ ถือ
ว่าเป็น ทรัพย์สิน ที่ เกิด บน ที่ ดิน หรือ ไม่ ยัง ไม่ มี คำ อย่ง
ที่ ศาล ชั่ง ตวง เลย วิจัย ถึง แต่ ถ้า พุด ตาม สภา สัต
กฏหมาย แฉก ก็ ต้อง เป็น ทรัพย์สิน ที่ ติด ที่ ดิน (ดู ใน ต
ท้าย ฎีกา ที่ ๓๔๓ ปี ๑๒๓ แฉก ที่ ๕๖๔ ปี ๑๒๓ ที่
อ้าง ไว้ ข้าง บน)

เรือน ฝา กระ-
ดาษ อย่าง ใหม่
จะ เป็น ทรัพย์สิน
ที่ เกิด บน ที่ ดิน
หรือ ไม่

ส่วน ตัก นัน ตาม พย แห่ง ฎีกา ที่ ๓๔๔ พ.ศ. ๒๔๕๖
ระหว่าง ข้า แกรง อื่น ว่า ต่าง หมู่ แยก กับ พวก ใจทศย์ พระยา
เสถียร ฐา ปน ระกิจ จำเลย ซึ่ง เกิด ว่า เป็น ทรัพย์สิน ที่ ติด ที่ ดิน

แต่ ตัก เป็น ทรัพย์สิน
ที่ เกิด บน ที่ ดิน
ได้.

โดยในคำพิพากษาให้ชาย คัก ที่ จำเลย ได้ ก่อ สร้าง ขึ้น ใน
 ที่ มรดก รวม กับ ที่ดิน ไปแล้ว เขา เงิน มา แบ่ง เป็น ราคา คัก
 แล ราคา ที่ สบ เสีย ก่อน แบ่ง เป็น มรดก อย่าง เดียว ไม่
 กต่าง ถึง ๓๐ ปี ที่ จะ ทำให้ เห็น ว่า ที่ คัก สบ คง นม ก
 ด้วย เหตุ อย่าง ชัด นอก จาก ว่า เวลา ที่ จำเลย ไป
 ไม่มี ใคร คัก คำน ซึ่ง ไม่ได้ รวม อยู่ ใน ตอน วิจัย ฉัย
 เพราะ ฉนั้น น่า คิด ว่า คัก ถูก ก ตง รัช ว่า คัก เป็น ทรัพย์
 ที่ เคลื่อน ที่ ไม่ได้ แล ก็ ควร จะ เป็น เช่น นั้น ด้วย การ
 รัช คัก ย่อม กลาย เป็น รัช ไป หมด เป็น ที่ เสีย
 หาย มาก ไม่ เหมือน รัช เว้น อย่าง เก่า ที่ สบ แล ไป
 ด้วย ไม่ อย่าง เดียว ไป ปลูก ใหม่.

หมวดที่ ๒

ชนิดของที่ดิน

ตาม ลักษณะ เบ็ดเสร็จ บทที่ ๔๒-๔๓ กล่าวไว้ เจ้าของที่ดิน

ที่ดิน ทั้ง หมัด เปน ของ พระบาท สมเด็จพระเจ้า อยู่หัว หากให้ราษฎร ผู้เป็น ข้าแผ่นดิน ใดใครอยู่ จะได้ เป็น ที่ราษฎร ใด มี ได้ เพราะ ฉนั้น จึง เปน ว่า ที่ มี ผู้ กาง อ้าง ว่า ตน มี กรรมสิทธิ์ ใน ที่ แห่ง นั้น แห่ง นี้ จึง เปน ใน ระหว่าง ราษฎร ด้วย กัน เอง ถึง แม้ ผู้ใด จะ ได้ ปกครอง โดยอำนาจ ปกฤษ มา ชำ นาน เพียงไร ก็ ไม่ เปน การ ตัด พระบรม เสด็จ นุภาพ ได้ กรรม นี้นั้น ที่ เคย ทรง พระราชทาน ราชทาน ให้ เมื่อ ครั้ง พระราช ประสงค์ ที่ ของ ราษฎร ตั้ง ที่ เรา ได้ เคย เห็น นั้น ก็ โดย เหตุ ที่ ทรง พระมหา กรุณา ค้ำ ค้ำ ทน ทน ใช้ โดย อำนาจ ของ กฎหมาย ไม่

ด้วย เหตุ ที่ กล่าว มา แล้ว การ ที่ จะ อธิบาย ถึง เรื่อง ที่ดิน ต่อไป จึง ขอให้ เข้าใจ ว่า ไม่ เกี่ยว ถึง ที่ ส่วน พระองค์ ที่ ทรง มอบ ให้ กรม พระคลัง ข้าง ที่ หรือ ผู้ พงษ์ ผู้ใด ผู้ใด ค้ำ ค้ำ พระนคร พระกรรม อยู่ ใน ที่ นี้ จะ พุด ถึง แต่ ที่ ของ ราษฎร มี โฉนด ขอ จำ ของ กรรมสิทธิ์

ที่ ซึ่ง พระราชทาน ให้ แก่ ใคร ไป กรรมสิทธิ์ เหมือน ที่ กรรมตา.

กันได้เท่านั้น ในเรื่อง ที่ ส่วน พระองค์ จะ ขอ ถวาย แด่
เพียง ว่า เมื่อ ได้ พระราชทาน ให้แก่ผู้ใด ไปแล้ว ค่ะ
นั่น ไป ครรรมสิทธิ์ แห่ง ที่ นั้น ก็ เหมือน อย่าง ที่ ดิน ธรรมดา
เงินไว้ แต่จะได้ พระราชทาน อำนาจ ให้ ไว้ เป็น พิเศษ ด้วย.

ตัวอย่าง

เมื่อ จุดศักราช ๑๖๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวในรัชกาลที่ ๔ ได้ พระราชทาน ให้ เจ้าเฉย
๓๒๔ ไร่ มี ประกาศ พระราชทาน โดย เมื่อ เฉย
เจ้าเฉย จึง หา ได้รับ หนังสือ สำหรับ ที่ ตาม แบบแผน
อย่างใดไม่ ครั้น ต่อ มา ใน ค.ศ ๑๐๙๙ โจทย์ของ
ทับเสี้ย ๒๕๐ ไร่ มี ครา ของ เปน สำคัญ แต่ ได้
เข้า ปกครอง มา กว่า ๑๐ ปี แล้ว คิด สิ้น ว่า เจ้าเฉย
ขาด กรรมสิทธิ์ (ฎีกา ที่ ๒๖๒ ปี ๑๒๙ ระหว่าง
เด็ก ภรรยา ทดวง ประสิทธิ์ รักษา โจทย์ พระเจ้า
น้อง ยาเชอ กรมหมื่น ทิวาภวรงค์ ประวดี เจ้าเฉย)
ที่ดิน ใน พระราช อาณา จักร มี อยู่ ๒ ประเภท คือ
๑ ที่ ทดวง ทดง ห้าหมื่น
๒ ที่ ทดวง ที่ อนุญาต ให้ ราษฎร ถือ กรรมสิทธิ์

ที่ดิน มี อยู่

๒ ประเภท.

๑ ใน ^๕ชื่อ น ^๕ขอ ขว่า ให้ เข้า ใจ กว้าง เกิน ไป ว่า ที่ ^๕ที่ หลวง.
ทั้ง ^๕หมด ^๕ของ ^๕แปง ^๕ของ ^๕หลวง ^๕ทั้ง ^๕สิ้น ^๕คำ ^๕ที่ ^๕ว่า ^๕ที่ ^๕หลวง
ประสงค์ ^๕แต่ ^๕ว่า

(ก) ที่ ^๕ดิน ^๕ซึ่ง ^๕รัฐบาล ^๕ส่ง ^๕จน ^๕กรรม ^๕สิทธิ์ ^๕ไว้ ^๕เอง ^๕ที่ ^๕ซึ่ง ^๕นั้น ^๕อยู่ ^๕ใน
ที่ ^๕เหล่านั้น ^๕จะ ^๕เป็น ^๕สถานที่ ^๕ที่ ^๕ทำ ^๕การ , ^๕ถนน ^๕หน ^๕ทาง , ^๕หรือ ^๕กรม ^๕แอก ^๕ระ ^๕ทรวง
ที่ ^๕กว้าง ^๕เปิด ^๕ถ้า ^๕ตาม ^๕แต่ ^๕โดย ^๕มาก ^๕อยู่ ^๕ใน ^๕ความ ^๕ดู ^๕แล ^๕รักษา ^๕ต่าง ^๕ๆ .
ของ ^๕ระ ^๕ทรวง ^๕แอก ^๕กรม ^๕ต่าง ^๕ๆ รัฐบาล ^๕ยัง ^๕ไม่ ^๕ได้ ^๕ขอก
หนังสือ ^๕สำหรับ ^๕ที่ ^๕ขม ^๕ญาติ ^๕ให้ ^๕ผู้ ^๕ใด ^๕เป็น ^๕เจ้า ^๕ของ ^๕ที่ ^๕ดิน ^๕นั้น
อยู่ ^๕นอก ^๕ข้อ ^๕บังคับ ^๕กฎหมาย ^๕เรื่อง ^๕ละ ^๕ทิ้ง ^๕ที่ดิน ^๕หรือ ^๕มรดก ^๕ของ
โดย ^๕อำนาจ ^๕ปร ^๕กัม ^๕ภ์ ^๕คือ ^๕แปล ^๕ว่า ^๕ถึง ^๕แม้ ^๕ผู้ ^๕ใด ^๕จะ ^๕ได้
ปกครอง ^๕อยู่ ^๕โดย ^๕อำนาจ ^๕ของ ^๕ตนเอง ^๕มา ^๕เข้า ^๕มา ^๕หา ^๕เท่า ^๕ใด ^๕ก็ ^๕ดี
ก็ ^๕ไม่ ^๕อาจ ^๕ทำ ^๕ให้ ^๕ที่ ^๕เป็น ^๕สิทธิ์ ^๕แก่ ^๕ตน ^๕ได้ รัฐบาล ^๕ยอม ^๕มี
อำนาจ ^๕ที่ ^๕จะ ^๕เรียก ^๕ร้อง ^๕เอา ^๕ได้ ^๕เสมอ ^๕เว้น ^๕ไว้ ^๕แต่ ^๕จะ
ปรากฏ ^๕ว่า ^๕ได้ ^๕พระราช ^๕ทาน ^๕ให้ ^๕เป็น ^๕สิทธิ์ ^๕ขาด .

ตัวอย่าง

(๑) ที่ ^๕รัฐบาล ^๕แห่ง ^๕หนึ่ง ^๕อยู่ ^๕ใน ^๕ความ ^๕รักษา ^๕ของ ^๕ระ
ทรวง ^๕กรร ^๕ธา ^๕โหม ^๕แต่ ^๕รัฐบาล ^๕ได้ ^๕ขม ^๕ญาติ ^๕ให้
พวก ^๕ทนาย ^๕เข้า ^๕หา ^๕ไคร ^๕ย ^๕อยู่ ^๕คร ^๕ม ^๕เมื่อ ^๕๓๐ ^๕ปี
กว่า ^๕มา ^๕น ^๕มี ^๕ผู้ ^๕หนึ่ง ^๕แต่ ^๕จะ ^๕เป็น ^๕พวก ^๕ท ^๕หา ^๕ไคร ^๕ย ^๕อยู่

หรือ ไม่ ไม่ปรากฏชัด ได้เอาที่ไปทำ
หนังสือสัญญา คือเจ้าพนักงาน กระทรวง นครบาล
ชายให้มารดาจำเลย ๆ ได้ปกครอง ตั้งแต่นั้น
มาจนกระทั่งถึงตัวจำเลยเอง ซึ่งนับได้
มากกว่า ๓๐ ปี แต่มารดาจำเลยหาได้รับ
หนังสือสำหรับที่อย่างใดไม่ คิดเห็นว่าที่
เป็นสิทธิ์ของจำเลย รัฐบาลมีอำนาจเรียก
คืนได้ (ฎีกาที่ ๖๐๐ ปี ๑๓๑ ระหว่าง กรม
อัยการ ว่า ศาล กรม ชำนาญใน กระทรวง นครบาล
โจทก์ อ้างขอลง (คนในบังคับอังกฤษ)
จำเลย)

(๒) เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๓ ได้พระราชทานที่ดินตำบล
สนาม กระบือ ซึ่งขึ้นอยู่ใน กระทรวง นครบาล
ให้ชาวหลวงอยู่ ต่อมา พวกนั้น เกิดบุตร
หลานแต่ ชย์สืบ วงษ์ ใน ที่นั้น มาหลายชั่วคน
แต่หาได้จองไม่ จนบัดนี้ กระทรวง นครบาล
ต้อง ทารุณคดี คิดคืนให้รับได้จำเลย (ฎีกา
ที่ ๓๗๙ ปี ๑๒๘ ระหว่าง กรม อัยการ แทน
กระทรวง นครบาล โจทก์ นาย บั้น กับ พวก
จำเลย แต่ควรดูฎีกาที่ ๓๘๔ ปี ๑๒๓

ระหว่าง หลวง จำนงค์ ยุทธกิจ โจทย์ พระยา
วิเศษ สังฆาตจําเตย ต้อย)

(๓) ที่รัฐบาล อีก แห่งหนึ่ง บรรพบุรุษของจําเตย
ได้ ย่อม มา ตั้งแต่ ครั้ง รัชกาล ที่ ๒ คือ มา ญาติ
ของ จําเตย ยังได้ เสนอ ความ เรือง ทราบ น ก็น อภิ
หลาย เรือง รัฐบาล ก็ หา ได้ ตัด คำน ว่า กล่าว
อย่าง ได้ ไม่ แต่ ใน ค.ศ ๑๒๕ ยัง ได้ มี พระราช
ประสงค์ จะ ชื้อ ที่ รายน จาก จําเตย อีก ฎีกา
ที่ สืบ ว่า ขากร ตั้ง กล่าว มา แล้ว แสดง ให้ เห็น ว่า
ได้ พระราช ทาน ให้ แก่ วงษ์ ญาติ จําเตย โดย เต็ด
ขาด (ฎีกา ที่ ๒๔๕ พ, ศ, ๒๔๕๐ ระหว่าง
กรม ขัยการ เทนกร ทรง นครบาล โจทย์ หม่อม
เจ้า หมิ่ง ประดิษ กับ ทวง จําเตย)

<p>ที่ อภิ ชนิด หนึ่ง ทำนอง เดียว กับ ที่ ซึ่ง กล่าว มา แล้ว ข้าง ต้น แต่ ไม่ ใช้ เปน ที่ ยืน รัฐบาล ได้ ดู แล เก็บ ไว้ โดยตรง เปน แต่ ไม่ มี ความ ประสงค์ ที่ จะ ให้ ผู้ใด จับ ของ ที่ ชนิด นี้ ได้ แก่ ที่ ซึ่ง รัฐบาล ทรง ห้าม เขา ได้ เปน ที่ สำหรับ ทำ ประโยชน์ ใน ราชการ หรือ สำหรับ สาธารณ ประโยชน์ ภาย หน้า เช่น จะ ทรง เขา ไว้ ให้ ราษฎร เติง สัก ฟ้า ทนระ คัด ไม่ ทาง เติง แล อื่น ๆ ดัง ที่ กล่าว ไว้</p>	<p>ที่ ซึ่ง รัฐบาล ทรง ห้าม เขา ไว้ สำหรับ ประ โยชน์ ข้าง หน้า.</p>
--	---

ในมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน
 ศก ๑๒๗ ที่แห่งนั้นถึงแม้รัฐบาลจะได้ออกไปเหยียบ
 ย่ำให้แก่ผู้ใดไปแล้วก็ดี รัฐบาลก็มีอำนาจที่จะไม่
 ยอมให้ผู้พ้นของค้ำไปได้ แต่ถึงแม้จะได้ออกโฉนด
 ให้ไปแล้วด้วย ตามมาตรา ๓๖ ผู้ที่ได้รับไปก็ยัง
 ไม่มีอำนาจที่จะอ้างกรรมสิทธิ์อันได้เคยได้เคย เมื่อ
 รัฐบาลต้องการเอาไปสำหรับประโยชน์ในราชการ หรือ
 ตำราชนชน.

ที่ว่างเปล่า

(๑) ที่นามว่างที่ไม่มีผู้ใดถือกรรมสิทธิ์ หรือ
 ได้เคยมีผู้ถือมาแล้ว แต่ได้ละทิ้งเสียจนขาด
 กรรมสิทธิ์ กลายเป็นที่ว่างเปล่า ก็เป็นที่ของ
 ท้องถิ่นเหมือนกัน แต่ที่กรณีนี้รัฐบาลยอมอนุญาตให้
 ราษฎรมีโอกาสจับจองถือกรรมสิทธิ์กันได้ แต่ผู้จับ
 จะต้องทำตามข้อบังคับของกฎหมาย ซึ่งบัญญัติไว้
 สำหรับกรณีนั้น (ดูภาคที่ ๕ มี ๑๑๘ ระหว่าง
 มวยเทศไจทย์ นายแก้ว ข้าแดงแดงจำเลย)

ที่ราษฎรถือ
 กรรมสิทธิ์.

๒ ที่ท้องที่อนุญาตให้ราษฎรถือกรรมสิทธิ์ใน
 ข้อนี้ ก็เนื่องมาจากที่ซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ ๑ นั้น
 เอง แต่เป็นที่ซึ่งรัฐบาลได้ส่งอำนาจให้ราษฎรจับ
 จองถือกรรมสิทธิ์ นับว่าขาดค้ำไปแล้ว

ผู้ถือ ข้อม มี กรรมสิทธิ์ หรือ อำนาจ มาก แด น้อย ตาม ค่า
 วิชาติ ของ หนังสือ สำหรับ ที่ (ดู หมวด วิถี จม ของ ที่ ว่า
 ด้วย หนังสือ สำหรับ ที่) เพราะ ฉนั้น ถ้า หนังสือ สำหรับ
 ที่ เป็น วิชาติ ที่ รัฐบาต อนุญาตให้ ที่ เป็น สิทธิ โดย เต็ดขาด
 เช่น โฉนด เป็นต้น ที่ ก็ เป็น สิทธิ ของ ราษฎร (พระราช
 บัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ ดิน สก ๑๒๑๗ มาตรา ๓๕)
 รัฐบาตไม่มี อำนาจ เรียกคืนได้ เว้นไว้แต่จะ ต้อง การ
 เอา ไป ทำ ประโยชน์ ใน ราชการ หรือ สาธารณ ประโยชน์
 โดย ตรง.

ตัวอย่าง

เจ้าเมือง ตัด ถนน นำ เข้า ไป ใน ที่ ของ ราษฎร ซึ่ง
 บรรพ บุตร ของ เขา ได้ ซื้อ ไว้ เมื่อ ๓๐ ปี กว่า มา
 แล้ว เมื่อ ทำ ถนน เสร็จ แล้ว เจ้าเมือง ขอ อนุญาต
 กระหวง เก็บ ค่า เข้า ที่ ๒ ผัง ถนน นั้น ราษฎร
 ไม่ ยอม เสีย ให้ ขัยการ จึง พ้อง ขอ ให้ ขยับ ใต้
 คัดสิน ขณ พ้อง โดย อ้าง เหตุ ว่า ไม่ ไซ เรียก เขา
 ไป ใช้ ใน ราชการ โดย ตรง (ฎีกา ที่ ๕๗๐
 ปี ๑๙๐๒ ระหว่าง ขัยการ เมือง นคร เขื่อนขันธ์ ไทศรัย
 มะพันธ์ มะเงิน จำเลย)

ที่รัฐบาล อาจ
ถอดแผนที่ของ
ราษฎรได้.

ที่ไม้อ้อ (ก) อาจถอดถอดแผนที่ไม้อ้อ
 (๑) ได้ เมื่อรัฐบาลได้ โอนกรรมสิทธิ์ โดยทาง
 ออกหนังสือสำหรับที่ หรือ ซื้อมาให้ราษฎรเป็นเจ้าของ
 แต่เมื่อใดจึงจะเรียกได้ว่า เป็นอ้อขายนั้น ขึ้นข้างมี
 ข้อจำกัดจำเขี่ยอยู่บ้าง ตามตัวอย่างที่ (๑) ไม้อ้อ
 (ก) จึงนับว่า หนังสือซื้อขายเป็นแค่เพียงพยาน
 ว่า ได้มีการซื้อ ขาย ที่ระหว่างผู้หนึ่งจริงเท่านั้น ไม่ใช่
 แผนการที่รัฐบาลได้สอดกรรมสิทธิ์ไว้ เพราะถึงแม้
 กระทรวงนครบาล ซึ่ง นับว่า เป็นตัวแทน (เขื่อนดี)
 ของรัฐบาลเหมือนกัน จะได้เป็นผู้ทำ หนังสือซื้อขายให้
 กิต แต่ในเวลา ที่ซื้อ ขาย กันนั้น ที่ยังไม่ได้ตก
 มาอยู่ในความรักษาของ กระทรวงนครบาล กระทรวง
 กระตาใหม่ผู้ซึ่ง ไม่ได้รู้เห็นด้วยต่างหาก เป็นเจ้าหน้าที่
 รักษา การที่ กระทรวงนครบาล ทำหนังสือซื้อ ขายให้
 ก็ไม่ใช่ทำในหน้าที่ผู้ขาย หรือ แทนผู้ขาย ทำโดยหน้าที่
 ของกระทรวง ส่วนหนึ่งต่างหากที่ จะต้องทำ เมื่อมี
 ผู้มาขอทำ เพราะฉะนั้นจึงเรียกไม่ได้ว่า รัฐบาล
 ได้ โอนกรรมสิทธิ์ไว้ การที่ กระทรวง กระตาใหม่ได้
 โอนที่นั้นให้มาจน คือ กระทรวงนครบาลภายหลัง ไม่
 สามารถทำให้ การซื้อ ขาย ซึ่งได้ทำ ไปเสร็จก่อนนาน

แล้ว ย้อน กลับ มา ปรับ เปรียบ ว่า กระทรวง นครบาล ได้
 ทำโดย ตำแหน่ง ผู้ขาย ได้ จึง เป็น ว่า การ ซื้อ ขาย ที่
 จะ ถือ ว่า เป็น การ ที่ รัฐบาล ได้ โอน กรรมสิทธิ์ ให้ ผู้ซื้อ
 นั้น จะ ต้อง เป็น กระทรวง หรือ กรม ซึ่ง ที่ นั้น ชน อยู่ เป็น
 ผู้ขาย หรือ ถ้า เป็น กระทรวง หรือ กรม อื่น ก็ จะ ต้อง
 ทำใน หน้าที่ ของ ตัว แทน ผู้ขาย จึง จะ นับ ว่า เป็น การ
 ที่ รัฐบาล ได้ โอน กรรมสิทธิ์ ตาม กฎหมาย.

ตัวอย่าง

ส่วน ของ ก. เงิน ค่าอากร ค้าง มาก ก. จึง
 อพยพหนีไป ครั้น ถึง คราง ขอท โฉมต เจ้า
 พนักงาน จึง ได้ เก็บ โฉมต ไว้เอง แต่ ต่อ มา
 รัฐบาล ได้ ออกใบ เขี่ยบ ย้ำ ให้ ข. เจ้า ขึ้น ของ
 ทักสิน ภายหลัง ข. ยัง ได้ โฉนให้ ค. ๆ ได้
 โฉนให้ ง. ต่อ ไป อีก คิด สัน ว่า ที่ ต้อง เป็น
 สิทธิ ของ ราษฎร คือ ง. รัฐบาล ไม่มี อำนาจ
 เขี่ยบ คืน ได้ เพราะ ได้ ออกใบ เขี่ยบ ย้ำ ให้
 ราษฎร ถึง กรรมสิทธิ์ ไป แล้ว ไม่ ไร เป็น ที่ ซึ่ง
 รัฐบาล ได้ เก็บ ไว้ (ฎีกา ที่ ๓๖๙ มี ๑๖๑๙
 ระหว่าง อัยการ เมือง สมุท สงคราม ไชยบุรี นาย
 เน้น กับ พวก จำเลย)

หมวดที่ ๓

บท ๑๖

ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ที่ดินซึ่งรกร้าง

ว่างเปล่าไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ปรารถนาขอม
เปิดทางให้ราษฎรมีโอกาสจับจองที่ดิน กรมสิทธิ์กัน
ได้ แต่ผู้หนึ่งจะต้องทำตามข้อบังคับของกฎหมายที่
บัญญัติไว้

ของ ที่ดิน ของ
อนุญาตรัฐบาล

ลักษณะเปิดที่ดินบทที่ ๓๕ แห่งพระราชกำหนด
กำหนดที่ ๔๔ มีว่า ผู้ใดจะเข้าหักร้างที่ดิน ร้างที่
ว่างเปล่า ให้บอกกล่าวเจ้าพนักงานเสียก่อน ถ้าเจ้า
พนักงานตอบทำโดยช้าหรือของ ตนเองแล้ว ผู้หนึ่งจะ
ต้องมิโทษ แต่ตามกฎหมายบทนี้ไม่มีข้อความช่วย
เหลือให้ผู้ใด นอกกล่าวมีอำนาจตีขมอย่างไร นอก
จากเงินเครื่องบงกชพอให้พิมพ์ที่ดินเท่านั้น การที่จะ
ทำให้มีกรมสิทธิ์ขึ้น จะต้องได้รับหนังสือสั่งรับ
ที่ดิน ซึ่ง เป็นคำอนุญาตให้ถือที่ดิน ของ รัฐบาล อีก
ส่วนหนึ่งต่างหาก ซึ่งมีกำหนดขึ้น อำนาจแห่ง
กรมสิทธิ์ต่าง ๆ กันดังนี้

๑ ใบ เขี้ยม ย่า

คำอนุญาตของ

๒ ทรา ของ หรือ ใบ ของ

รัฐบาล.

๓ โฉนด เดตราแดง

๑. ใบ เขี้ยม ย่า เป็น คำ อนุญาต ชั้น ต้น ของ

ใบ เขี้ยม ย่า.

รัฐบาล ที่ ผู้ ขอ จับ ของ ที่ ดิน มัก จะ ได้รับ หนังสือ ชนิด
หรือ หนังสือ สำหรับ ที่ ชนิด อื่น ๆ แต่ ไม่ ใช้ เป็น

หนังสือ อนุญาต ให้ ที่ เป็น สิทธิ ตาม พระราช บัญญัติ

ออก โฉนด ที่ ดิน ก่อ ๑๙๑๗ มาตรา ๒๓ กล่าว ว่า ใบ

เขี้ยม ย่า เป็น แต่ เพียง แสดง ว่า ผู้ มา ขอ ของ ที่ ดิน

ราย นั้น ตั้ง แล้ว นั้น โดย เหตุ ผู้ ที่ ขอ ของ เมื่อ ได้

รับ ใบ เขี้ยม ย่า แล้ว จึง ต้อง เข้า นกครอง ทำ ประโยชน์

ใน ที่ ราย นั้น เสีย ภาษี ใน กำหนด อายุ ของ ใบ เขี้ยม ย่า

หรือ ถ้า เข้า ทำ แล้ว ภาย หลัง ก็ ต้อง ไม่ คอต ทง ให้

นาน จน ชาติ ชาย มี ฉันทน์ เมื่อ ครบ กำหนด แล้ว ต้อง

ขอ ใบ เขี้ยม ย่า อีก ใหม่ หรือ ขอ โฉนด ที่ เดียว ซึ่ง ถ้า

ไม่มี เหตุ อื่น ของ ใน การ ที่ รัฐบาล ไม่ มีความ ประสงค์ ที่

จะให้ ใคร ของ ที่ ราย นั้น แล้ว ผู้ ที่ ขอ ของ ใจ กชน น

ก็ ได้ ของ ก่อน ผู้ ที่ มา ขอ ของ ภาย หลัง แต่ ทั้ง น ย่อม

มี อำนาจ ตัก ว่า ผู้ ที่ เข้า พกร่าง กาง พง เขา โดย พงการ เอง

ถึง ใบ เขี้ยม ย่า ตน จะ ได้รับ ภาย หลัง ที่ เขา เข้า ทำ กิด

ตัวอย่าง

เมื่อ ศก ๑๓๐ จำเลยได้ยื่นเรื่อง ร้อง ขอบ จ้าง ของ
 ที่ไว้ แห่ง หนึ่ง ให้ ระหว่าง ที่ เจ้า พนักงาน ยังไม่
 ทน จะ ได้ออกใบ เขี่ยบยา ให้ โจทย์ ได้เอา โคน
 สร้าง ปตุก พิษณ์ ๕๓๓๓ ใบ ปั้นเอง พอ จำเลย
 ได้ รับใบ เขี่ยบยา แล้ว จึง เข้า ทำนา โจทย์
 พ้อง ร้อง ให้ รับได้ คัดสิน ว่า โจทย์ ไม่ ปฏิบัติ ให้
 ออก ต้อง ตาม กฎหมาย พ้อง ไม่ ได้ (ฎีกา
 ที่ ๑๐๘ พ, ศ, ๒๔๕๖ ระหว่าง นาย รอก โจทย์
 นาย สิบ นาย สภาค จำเลย)

ใบ เขี่ยบยา
 มี ๓ ชนิด.

ใบ เขี่ยบยา
 ชนิด เก่า.

ใบ เขี่ยบยา มี อยู่ ๓ ชนิด

(ก) ใบ เขี่ยบยา ที่ ออก ให้ สำหรับ ที่ต่าง ๆ
 ทั้ง ไป ซึ่ง ใบ ที่นี้ จะ เรียกว่า ใบ เขี่ยบยา ชนิด เก่า มี
 กำหนด อายุ ๑ ปี

ตัวอย่าง

เมื่อ ศก ๑๑๕ ก. ได้ รับใบ เขี่ยบยา ให้ ของ ที่
 ไว้ แห่ง หนึ่ง แต่ ตั้ง ก. หา ได้ ช้อรอะไร ลงใน
 ที่นี้ ไม่ ข. จึง เข้า ทำนา จน ได้ รับ อรวงแดง
 ก. พึ่ง มา พ้อง รับได้เอง เมื่อ ศก ๑๑๗ ข. พ้อง
 ไม่ ได้ เพราะ เกิน กำหนด ๑ ปี เสียแล้ว (ฎีกา

ที่ ๖๔ ปี ๑๑๘ ระหว่าง นายแจ้ง นายถอย โจทย์
นาย อมตะ เตผู้^๔ อุน จำเลย)

(ง) ใบเหยียบย่ำ อย่าง ใหม่ ที่ ออก ให้ เฉพาะ
แต่ ที่ ว่าง เปล่า ซึ่ง มี อยู่ ใน เขต ที่ อุน ได้ ออก โฉนด
แผนที่ แล้ว ตาม มาตรา ๒๒ แห่ง พระราชบัญญัติ
ออกโฉนด ที่ ดิน ศก ๑๒๘ ยอม ให้ มี อายุ ๒๐ ปี.

ใบเหยียบย่ำ
ชนิด ใหม่.

(ก) ใบเหยียบย่ำ ที่ ออก ให้ ตาม ประกาศ ใช้
เพ ขั บังคับ ขั้ว ครอบ สำหรับ การ เพาะ ปศุศ ผลิต
ใหญ่ ดม กักสร ที่ ไร่ แด มา ศก ๑๓๕ ใน มณฑล
ชุมพร นครศรีธรรมราช บัศตาน กูเกศ แด จันทบุรี
รวม ๕ มณฑล (มณฑล อื่น ใน เวลา นี้ ยัง ไม่ ได้
ประกาศ ให้ ใช้)

ใบเหยียบย่ำ
ชนิด พิเศษ.

ถ้า มี ของ สำหรับ การ ทำ การ เพาะ ปศุศ ผลิต
(คือ ปศุศ พรวน ไม่ ดม ตก ที่ มี อายุ ไม่ เกิน กว่า ๓ ปี
คือ ปศุศ ใหม่) ที่ ไร่ แด ที่ มา ตาม ขั บ ๑ ใน ชั้น ดิน
ยอม ให้ มี อายุ ๒๐ ปี ถ้า ภายใน กำหนด นี้ ผู้ถือใบ
เหยียบย่ำ มี ได้ กระทำ การ โกม สร้าง หรือ ทาง ให้ ได้ เนื้อ
ที่ ไม่ ต่ำ กว่า ๑ ใน ส่วน ๑๐ แห่ง อาณา เขต ทั้งหมด
ของ ที่ ดิน นั้น แล้ว ใบเหยียบย่ำ ก็ เป็น อุน ชาติ อายุ

ของเพาะปศุศ
ชั้น ขับัญญัติ
ดม ตก.

ผู้ถือ ใบเหี้ยบยา จะอ้าง ว่า ยังมี กรรมสิทธิ์ หรือ ยัง ถือ
 ที่ดิน อยู่ ไม่ ได้. แต่ ถ้า เมื่อ ครบ กำหนด ๒ ปี ผู้
 ถือ ใบเหี้ยบยา ได้ โกง สร้าง หรือ ถาง ไถ เนื้อ ที่ ไม่ ค่า
 กว่า ๑ ไร่ ส่วน ๑๐ แ้ว ใบเหี้ยบยา นั้น มี อายุ ค่ำ
 ไป ได้ อีก ๓ ปี (เข้าใจ ว่า ต้อง ค่ำ ใหม่ ไม่ ใช่ว่า
 ออกไป ใน ตัว เอง ดู ข้อ ๕-๗) สำหรับ ที่ ผู้ นี้ จะ
 ได้ กระทำ การ เพาะ ปลูก ต่อ ไป เมื่อ ครบ กำหนด ๕ ปี
 ถ้า ผู้ถือ ใบเหี้ยบยา ไม่ ได้ กระทำ การ เพาะ ปลูก ให้ เห็น
 ตาม เนื้อ ที่ ใบเหี้ยบยา แล้ง ผู้ถือ ใบเหี้ยบยา จะ
 ขอ รับ โฉมด ถือ กรรมสิทธิ์ ได้ แต่ เฉพาะ เท่า ที่ ได้ เพาะ
 ปลูก พันธ์ พรรณ ไม่ ลง ไร่ แล้ง เท่านั้น จะ ขอ ต่อ อายุ
 ใบเหี้ยบยา อีก ไม่ ได้ แต่ ที่ดิน ซึ่ง มี ได้ กระทำ การ
 เพาะ ปลูก ลง ไร่ นั้น ก็ ขาด กรรมสิทธิ์ จาก ใบเหี้ยบ
 ยา กลับ มา เป็น ของ รัฐบาลทันที ผู้ถือ ใบเหี้ยบยา
 ไม่มี อำนาจ ที่ จะ อ้าง ว่า ยังมี กรรมสิทธิ์ หรือ ยัง ถือ ที่
 ดิน อยู่ ตาม ใบเหี้ยบยา นั้น แล จะ ร้อง เรียก ค่า เสีย
 หาย อย่างใด อย่าง หนึ่ง ก็ ไม่ ได้ เลย

ของปลูกไม้
 ยืนต้น.

จงสำหรับกระทำ การเพาะ ปลูก ส่วนใหม่ (คือ
 ปลูก พรรณ ไม้ยืน เป็น ต้น มี อายุ อยู่ นาน กว่า ๓ ปี)

ความข้อ ๗ (๑) ข้อยบังคับ แต่กำหนดเวลาที่จะย้าย
 ดึง กับ ของ ปลุก ตัน อัญญา มณี ตัน ดุก ก่อทว คือ
 ภายใน ๒ ปี จะต้อง โถ้ม ส้าง หรือ ถาง ที่ แด เพาะ ปลุก
 พันธ์ พรรณ ไม่ ให้ ได้ เมื่อ ที่ ไม่ ต่ำ กว่า ๑ ใน ส่วน ๑๐
 มีดหม แต่ บ เขียบ ย่ำ ก็ ชาด อายุ เช่น เดียว กัน ถ้า
 ทำ ได้ คง ก่อทว มา แล้ว โบ เขียบ ย่ำ ก็ มี อายุ ต่อ ไป
 ได้ อีก ๓ ปี เมื่อ ครบ กำหนด ๕ ปี ถ้า ผู้ถือ โบ
 เขียบ ย่ำ มี ได้ เพาะ ปลุก พันธ์ ผด พรรณ ไม่ ให้ ได้ ๑
 ใน ส่วน ๔ แห่ง อาณา เขต ึ่ง หมด ของ ที่ ดิน หม แต่
 ที่ เมาะ ซึ่ง ไม่ ได้ เพาะ ปลุก ลง ไว้ นั้น ก็ เปน อัน ชาด
 จาก โบ เขียบ ย่ำ โบ ถ้า เพาะ ปลุก ได้ ไม่ ต่ำ กว่า ๑
 ใน ส่วน ๔ โบ เขียบ ย่ำ นั้น ก็ มี อายุ ต่อ ไป ได้ อีก
 ครึ่ง หนึ่ง มี กำหนด อีก ๓ ปี เมื่อ ครบ กำหนด ๔ ปี
 แล้ว คง อีก ไม่ ได้ แต่ ผู้ถือ โบ เขียบ ย่ำ จะ ขอ รับ
 โฉมด ได้ ก็ แต่ เมาะ ที่ ซึ่ง ได้ ปลุก พรรณ ไม่ ยน ตัน ไว้
 แล้ว ส่วน ที่ ซึ่ง ไม่ ได้ เพาะ ปลุก ลง ไว้ นั้น เปน
 อัน ชาด จาก โบ เขียบ ย่ำ กลับ คืน เปน ของ รัฐบาล ทน ที่
 ผู้ถือ โบ เขียบ ย่ำ จะ อ้าง กรรมสิทธิ์ หรือ เมาะ ยง ถือ ที่
 ดิน อยู่ ไม่ ได้ แต่ จะ เรียกว่า เสีย หาย ก็ ไม่ ได้ ด้วย

ผู้ของ ต้อง ทำ ความ ข้อ ๓ แห่ง ประกาศ ที่ กล่าว มา ข้าง บน ผู้
 ที่ จะ ขอ รับ ของ ที่ คน ที่ จะ ขอ ไป เขี่ยบ ย่า ชนิด พิเศษ
 ให้ ผู้คน จะ ต้อง ทำ หนังสือ ทันทัน หมด รับ ของ ให้ ได้
 แต่ รัฐบาล ว่า คน จะ ยอม ประพฤติ ตาม ข้อ ความ ใน
 ประกาศ นี ทุก ประการ แต่ ทั้ง พระราช กำหนด กฎหมาย
 แต่ ข้อ บังคับ สำหรับ ที่ คน ต่าง ๆ ที่ จะ ขอ ภาย หลัง ด้วย
 ส่วน กำหนด ภาย ไป เขี่ยบ ย่า นั้น ก็ นับ ตั้ง แต่ วัน ที่
 ทันทัน หมด นี้ แต่ ได้ รับ ไป เขี่ยบ ย่า ไป

ของ มาก แล้ว ส่วน สำหรับ ไป เขี่ยบ ย่า ชนิด เก่า และ ชนิด ใหม่ มี
 ทำ แต่ น้อย. ข้อ บังคับ อยู่ ว่า ผู้ ที่ ขอ ของ จะ ต้อง ทำ ประโยชน์ ต่อ
 ใน ที่ คน นั้น ให้ เติม ตาม จำนวน เนื้อ ที่ ภาย ใน กำหนด ภาย
 ถ่า ทำ แต่ น้อย ส่วน ใด ที่ ทำ ก็ เป็น สิทธิ ของ ผู้ คน
 ส่วน ใด ที่ ท้อง ร่าง ได้ ไม่ ได้ ทำ ส่วน นั้น ก็ หมด อำนาจ
 ไป จะ ทำ แต่ น้อย ให้ คู่ มึง ทั้ง หมด ไม่ ได้ แต่ การ ที่
 ทำ ภาย หลัง เมื่อ ไป เขี่ยบ ย่า ได้ ชาติ ภาย เสีย แล้ว ก็
 ไม่ ผิด อะไร กับ ที่ ทำ มือเปล่า ไม่มี ทาง ที่ จะ ทำให้
 ที่ คน ใด หมด อำนาจ เสีย แล้ว กลับ คอย เข้า มา อยู่ใน อำนาจ
 ตาม เติม อีก ได้.

ตัวอย่าง

เมื่อสัก ๑๐๙ ก. ได้เขียนฆ่าที่ไว้ ๑๐๑ ไร่
 ในสัก ๑๑๐ ก. ทำแค่ ๑ ไร่กับ ๑ งาน นอก
 จากนั้นทั้งร้างหมด แลต่อมาในสัก ๑๑๑
 ๑๑๒ ก็ไม่ได้อะไร ครั้นสัก ๑๑๓ ข. จึงรับ
 ทบออกที่ซึ่ง ก. ทั้งร้างไว้ มีจากบริษัท ขุดคลอง
 คูมาฉยาม สัก ๑๑๔ ก. กัดบ่เข้าถึงต้นทำ
 อีกจนถึง สัก ๑๑๗ ทำเต็มหมดทั้ง ๑๐๐ ไร่
 บริษัท แด ข. พียงขับไล่ ผู้กา คัดสิน ความ
 พระบรมราชโองการให้ขับไล่ ก. เป็นไว้แต่
 เฉพาะที่ ๑ ไร่กับ ๑ งานที่ ก. ได้ลงมือทำ
 ตั้งแต่ปีแรก ยอมให้เป็นสิทธิ์ของ ก. (ผู้กา
 ที่ ๓๙๐ ปี ๑๑๙ ระหว่างบริษัท ขุดคลองคูมา
 ฉยามกับพวกโจทก์ นายจอนจันตย)
 ถึงเมื่อในคดีเรื่องนี้ จะ เป็น ความพิเศษ อยู่ หนึ่ง
 หนึ่ง โดยที่บริษัท ขุด คลอง คูมา ฉยาม ได้รับ ประกาศ
 พระราชทาน พระ บรม ราชานุญาต ถ้า ก. ไม่ได้ทำ
 มาใน กำหนด อายุ ของใบ เขียนฆ่า โดย มีใบเสร็จ
 เป็น หลัก ฐาน อยู่ ก่อน ที่ บริษัท ได้ ขุด คลอง ใน ที่ นั้น แล้ว

บริษัท มีอำนาจ ที่จะให้ ใคร กับ ครอบงำ ได้ ก็จริง แต่ตั้ง
นั้น ก็ดี เกณฑ์ ก็ หาได้ แปรถ ออกไป จาก คดี รรรมดา
ไม่ กล่าวคือ ถ้า ก. ได้ทำใหม่ มี แรกหมด หัก ๑๐๐ ไว้
แต่ ทำ ต่อ มา เช่น น. เสมอ ทุกปี บริษัท แด ง. ก็ ไม่มี
อำนาจ ที่จะ ครอบงำ ได้

ลักษณะ ของใบ
เทียบ ย้ำ.

ตาม ฎีกา ที่ ๒๐๐ ปี ๑๑๙ ระหว่าง บริษัท ชุ
ตของ คุณาสยาม กับ พวก โจทก์ นายชุกกับ พวก จำเลย
กล่าวว่า ใบเทียบ ย้ำ ไม่ จำเป็น ต้อง ใช้ น้ำ หมึก จะ
เขียน ด้วย ดิน ส้อ ก็ ใช้ ได้ แต่ ตาม ฎีกา ฉบับ นี้ พูด ถึง
เรื่อง ใบเทียบ ย้ำ ชนิด เก่า ซึ่ง แด ก่อน โดย มาก กำนัน
เช่น ผู้ ออก ให้ ส่วน ใบเทียบ ย้ำ ชนิด ใหม่ ตาม
มาตรา ๒๐ แห่ง พระราชบัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ ดิน
ศึก ๑๒๗ บัญญัติ ให้ ย้ำ เลข ลง ชื่อ แด ประทับ ตรา
ตำแหน่ง กับ ลง ชื่อ กำนัน นาย ตำบล เป็น พยาน ซึ่ง ก็
จะ เขียน ด้วย อะไร ไม่ กล่าว ถึง เช่นเดียวกับ ใบเทียบ
ย้ำ ชนิด พิเศษ ซึ่ง ทราบ ไม่ แน่ ว่า ลักษณะ เป็น อย่างไร
แต่ เจ้าพนักงาน รับ โทษ จึง จะ มี อำนาจ ออก ได้ ไม่
เหมือน กับ ใบเทียบ ย้ำ ชนิด ใหม่ ที่ ตาม บท ที่ ย่าง มา แล้ว
กำนัน ไม่มี อำนาจ ออก ได้ คือ ไป แด กิ่ง แม้ จะ เป็น

ใบเหยียบย่ำ ชนิดเก่าก็ดี ใบเวจ้านี้ เชื่อว่า ไม่
อยู่ใหน้ามาจ กำนัน ก็ จะ ออก ได้ เหมือน อย่าง แต่ก่อน อีก
เพราะ มี ข้าเภาช ชย์ แล้ว.

อนึ่งใบเหยียบย่ำชนิดเก่า ผู้ที่ได้รับไปจะโอน โยนใบเหยียบ
ให้แก่ใคร ๆ ต่อไปก็ได้ แต่การโอน ต้อง ไป ทำ กับ
ต่อข้าเภาช ส่วนใบเหยียบย่ำชนิดใหม่ จะโอนด้วย
ประการใด ๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น ดังปรากฏใน มาตรา ๖๒
แห่งกฎหมาย ที่ ได้ อ้าง มา แล้ว.

๒. คราของ หรือใบ ของ นี อย่างเดียวกัน แต่เรียก
แบบ ๒ หรือ คราของ หรือใบ ของ แบบ หนังสือ อนุญาต
ให้ที่ เป็น สิทธิมี กำหนด ๓ ปี ตาม พระราชบัญญัติ
สำหรับ ผู้รักษา เมือง กรมการ ซึ่ง จะ ออก เต็ม ประเมิน
นาสุตศักราช ๑๒๓๖ หรือ ๑๓ ผู้ที่ ได้รับ คราของ หรือ
ใบของ จะ ต้อง เข้า ทำ ประโยชน์ใน ที่ นั้น ตาม จำนวน เนื้อ
ที่ภายใน กำหนด ถ้า ละทิ้ง ไว้ เกิน กว่า ๓ ปี หรือ
ทำ แต่ ส่วนใด ส่วน หนึ่ง แต่ ส่วนอื่น ไม่ทำ ทั้ง ไร่ ไร่
เกิน กว่า ๓ ปี กรรมสิทธิ์ ส่วน ที่ ไม่ทำ ก็ กลับ คืน มา
แก่ ของ รัฐบาล ตาม เดิม ถ้า มี ความ ประสงค์ จะ ได้
ที่ ออก ที่ ต้อง มี พงศ ของ โฉม ของ ใหม่ หรือ ถ้า ทำ แล้ว
ภายใน ถึง ละทิ้ง เสีย ๓ ปี กรรมสิทธิ์ ก็ จะ กลับ มา โอน ให้ กับ.

ตัวอย่าง

ฎีกาที่ ๑๔ ปี ๑๑๙ ระหว่าง มละชย โจทย์ นาย
ทองจำเลย แด่ที่ ๑๑๐๓ ปี ๑๓๑ ระหว่าง
นายงอบ โจทย์ จำแดง ตี กับ พวกจำเลย

ผู้ออก करा ของ
หรือไม ของ.

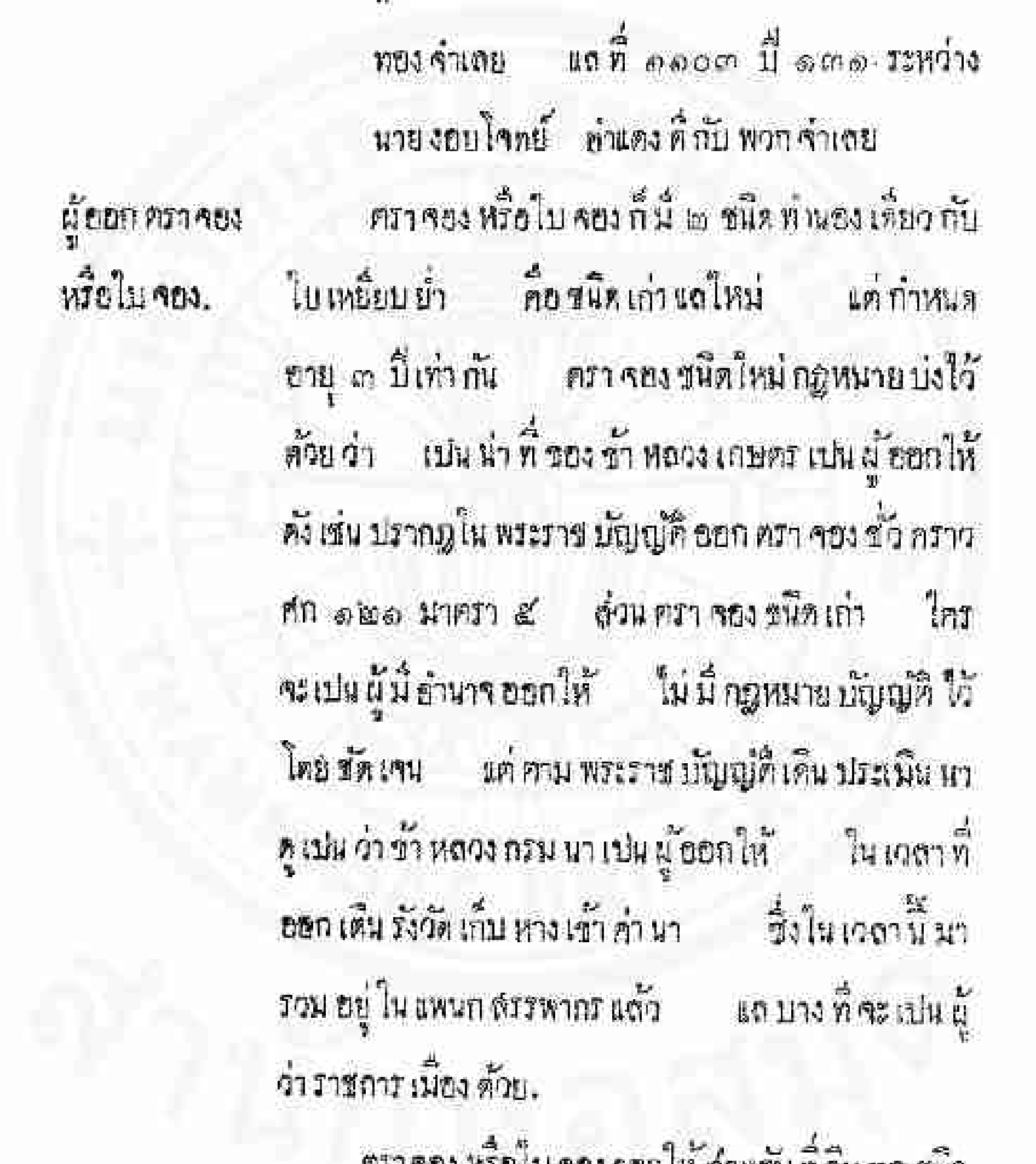
करा ของ หรือไป ของ ก็มี ๒ ชนิด ท่านเอง เคียง กับ

ไปเหยียบย่ำ คือ ชนิดเก่า แต่ใหม่ แต่กำหนด
อายุ ๓ ปี เท่ากัน करा ของ ชนิดใหม่ กฎหมาย บังไว้
ด้วยว่า เป็น น้า ที่ ของ ข้า หลวง เกษตร เป็น ผู้ ออก ให้
คง เช่น ปรากฏ ใน พระราช บัญญัติ ออก करा ของ ๕๖ करा
ศก ๑๒๑ มา करा ๕ ส่วน करा ของ ชนิดเก่า ใคร
จะ เป็น ผู้ มี อำนาจ ออก ให้ ไม่มี กฎหมาย บัญญัติ ไว้
โดย ชัด เจน แต่ ตาม พระราช บัญญัติ เดิม ประมิณ มา
ดู เป็น ว่า ข้า หลวง กรม นา เป็น ผู้ ออก ให้ ใน เวลา ที่
ออก เดิม จึง วัด เก็บ หาง เข้า ค่า มา ซึ่ง ใน เวลา นั้น มา
รวม อยู่ ใน แพนก สรรพากร แล้ว แด่ บาง ที่ จะ เป็น ผู้
จำ ราชการ เมือง ด้วย.

करा ของ หรือไป ของ ออก ให้ จำหรับ ที่ ดิน ทุก ชนิด

เมื่อ ที่ พบ ไม่มี สิ่ง สำคัญ แต่ เดิม มา หรือ มี แล้ว แด่

ได้ อนุเคราะห์ ส่ง ฎีกา ไป เสีย.

๓. โฉมต แด่ตราแดง เปน หนังสือ สำหรับ ที่ ติน
 อื่น มีเกียรติยศ สูง กว่า หนังสือ ชนิด อื่น ๆ ใน จำพวก ที่
 รัฐบาล ออกให้ เพราะ ฉะนั้น ที่ รายได้ ถึง แม้ จะ ได้ ออก
 ไป เขี่ยบฆ่า หรือ ตรา ของ ให้ แยก คัด เพื่อ ที่ จะ ให้ มี
 กรรมสิทธิ์ มาก ชน ก็ ยัง ต้อง รับ โฉมต หรือ ตราแดง
 ภายหลัง อีก แต่ เดิม มา โฉมต ออกให้ สำหรับ ที่ ติน
 ตราแดง สำหรับ ที่ มา แต่ ใน เวลา นี้ จะ เปน ส่วน หรือ
 นาก็ดี พระราชบัญญัติ การ ออก โฉมต ที่ ติน ค.ศ. ๑๒๑๗
 ให้ ออก เปน โฉมต ให้ หัก หมด

โฉมต แด่
 ตราแดง.

ไม่มี คติ บท กฎหมาย ตราได้ โดย ตรง ว่า ผู้ถือ
 โฉมต แด่ตราแดง จะมี กรรมสิทธิ์ ใน ที่ ติน ได้ ชำ นาน เพียง ไ
 พระราช บัญญัติ การ ออก โฉมต ที่ ติน มาตรา ๓๕ พุ
 แต่ ว่า ให้ ผู้ถือ โฉมต มี กรรมสิทธิ์ ตาม พระราชกำหนด
 กฎหมาย กำหนด เดิม นี้ หา ได้ ว่าง ใจ ไม่ แต่
 ตาม ที่ คัด สั้น กัน มา อื่น เปน หัก แน่ นอน แล้ว ถือ เขา
 เกณฑ์ เรือง อรรถ ที่ ติน ๙-๑๐ ปี (คือ ๙ ปี
 บริบูรณ์ ย่าง เข้า ๑๐ ปี) ตาม ลักษณะ เบ็ดเสร็จ บท
 ที่ ๔๒ ว่า เปน ขาด กรรมสิทธิ์ ทั้ง นก ความ ถึง ตั้ง
 แต่ แรก รับ มา ด้วย คือ ถ้า เปน แต่ ถือ โฉมต หรือ ตรา

กรรมสิทธิ์ โฉมต
 แด่ ตราแดง.

แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้เข้าทำประโยชน์ปกครอง
ที่แล้ว เมื่อเกินกว่า ๘-๑๐ ปีก็ขาดกรรมสิทธิ์
เช่นเดียวกับได้ปกครองมาแล้วภายหลังละทิ้งเสีย.

ตัวอย่าง

ก. กับ ข. ร่วมบิดามารดากัน เมื่อบิดา
มารดาตายมีที่ดินมาแบ่งมรดกอยู่แห่งหนึ่ง ก.
ข. ยึดในโฉนดสำหรับที่ดินคนเดียวแต่ปกครอง
มาได้ ๓-๔ ปี แล้วก็ละทิ้งไปอยู่ที่อื่นเสีย
จ. จึงเข้าปกครองยึดที่ดินมานับได้ ๑๐ ปี
ก. ว่า ก. จะฟ้องขับไล่ไม่ได้ เพราะขาด
กรรมสิทธิ์จาก ก. แล้ว (ฎีกาที่ ๓๔๗
ปี ๑๓๓ ระหว่างนายบัต อำแดง สมบุญ โจทย์
นายเต็ก กับพวกจำเลย)

เกณฑ์ของ
การละทิ้ง.

แต่เมื่อใดจะเรียกว่าเป็นละทิ้ง ตามกฎหมาย เป็น
ข้อยากอย่างยิ่ง จะวางลงเป็นเกณฑ์ตายตัวว่าอย่างไร
นั้นอย่างไรเป็นละทิ้งไม่ได้ เพราะบางทีเป็นละทิ้ง
สำหรับเรื่องหนึ่ง แต่ไม่เป็นละทิ้งสำหรับเรื่องอื่น คือ
แล้วแต่เป็นเรื่อง ๆ ไป แต่มีคำที่พอจะสังเกตได้
ว่าตามเรื่องต่อไปนี้เป็นไม่ปะละทิ้ง

(๑) เมื่อใน ที่ นั้น มี ต้น ผลไม้ ปดุง อยู่ ซึ่ง
 ตาม ขรรพตา อาจ เป็น สิ่ง ที่ เห็น ได้ โดย ชัด ว่า เจ้า ของ
 ไม้ หวัง ตะ ทัง เตี้ย ถึง แม้ เจ้า ของ จะ ไม่ ได้ อยู่ ใน ที่
 ๕ หรือ ออก ไป เสีย จาก ที่ นั้น ก็ ตี แต่ ก็ ยัง ได้ เวียน
 มา เก็บ ผล ไม้ แด บำรุง อยู่ เสมอ เช่น กับ ปดุง ไม้ สะแก
 ๖ ได้ แด ได้ ตัด ขาย ให้ บ้าน เมือง ๆ (ฎีกา ที่ ๔๘
 ๗ ๑๖๑ ระหว่าง นาย เพ็ญ ใจ ทย์ นาย เข็ม จง ข้า แสข
 ๘ ๑๖๑) หรือ ถ้า ที่ นั้น เป็น ส่วน ไม้ ที่ ตาม ประเพณี
 ของ บาง เมือง การ รักษา ย่อม มี น้อย ซึ่ง แด กิ่ง ตุง
 ๙ ๑๖๑ ไม้ เปน เจ้า ของ จึง จะ ไป แล้ง ตาง เก็บ ผล ไม้
 (ฎีกา ที่ ๔๘๔ พ, ก, ๒๔๕๖ ระหว่าง นาย อดอง ใจ ทย์
 ๑๖๑ นาย อด จำ เสน) วิวินิจฉัย ว่า ไม่ เปน ตะ ทัง.

ปดุง ต้น ผล
ไม้ ๖.

ใน ข้อ ที่ ว่า เจ้า ของ ออก จาก ที่ ไม้ นั้น ขอ ให้
 ๑๖๑ สังเกต ให้ ตี ไม่ ได้ ทนาย ความ ถึง การ ที่ ออก ไป แล้ง
 ๒๖๑ ไม่ ทัง ใจ จะ กลับ เข้า มา ปกครอง อีก สัก แต่ ว่า ใน ที่
 ๓๖๑ นั้น มี ผล ไม้ ปดุง อยู่ ต้น ๒ ต้น ถึง นำ เปน ผล หรือ
 ๔๖๑ เข้า มา เขียน ญาติ หรือ ไป มา ทาง นั้น ก็ แล้ง แด เก็บ เขา
 ๕๖๑ ไป ด้วย ซึ่ง ตาม กฎหมาย ไม่ ขอม รับ ว่า เปน การ

ปกครองกันใน ข้อ ที่ ๖ เป็น ประเพณี ของ บาง เมือง
ที่ ไป แล้วทางเก็บผลไม้เฉพาะใน คราวที่ ออกผล เช่นนี้
จะ นำ เขาไป ใช้ เป็น ข้อ แก่ ตัว ใน เมือง ซึ่ง ที่ ประเพณี ไม่
เหมือน กัน ไม่ ได้.

มีผู้ปกครองแทน.

(๒) โดย มอบ อำนาจ ให้ ผู้อื่น ปก ครอง แทน
จะมี สัน จ้าง ค่อ กัน หรือ ไม่ก็ได้ ไม่ เป็น ข้อ สำคัญ
เช่น ฝาก ให้ ญาติ ปก ครอง แทน หรือ ให้ เขา ออ ไร่ ไรย แล
เช่า ถือ เป็น ต้น

คั ว ย ่าง

ฎีกาที่ ๘ ปี ๑๒๑ ระหว่าง นาย เข็ม ใจ ทย นาย
เปรม จำ เถย ที่ ๖๑๒ ปี ๑๒๓ ระหว่าง พระยา
ตรี ชรรม โศภ ราช นาย แก้ว ใจ ทย นาย ถ้วน
จำ เถย แล ที่ ๖๖ ปี ๑๒๑ ระหว่าง นาย ทศ ใจ ทย
จีน ตวง จำ เถย

โดยกฎหมาย

ห้าม.

(๓) โดย กฎ หมาย ห้าม ไม่ ให้ เจ้า ของ ที่ ทำ
อะไร ลง ใน ที่ นั้น ก่อ น เหตุ การณ์ อื่น ที่ ไม่ ได้ หมัด สัน
ไป ถึง แม้ ใน ระหว่าง ที่ กฎ หมาย ห้าม เจ้า ของ จะ
ไม่ ได้ เกี่ยว ข้อง ขำ นวน เพียงใด ก็ ไม่ ถือ ว่า ได้ ละ ทง

ตัวอักษร

ที่ของ ก. ชัยวัฒน์ ถนน ที่ของ ข. อยู่ข้าง
 ใน ก. จึงเปิด ทางในที่ ของ คน เปน ครอบให้
 ข. เดินเข้า ออก เพราะไม่มี ทางอื่น ภายหลัง
 ข. ตัดทาง ขนใหม่แต่ก็ปลูกเรือน โรง ตง ในทาง
 เก่า โดยเถียง ว่า เปน สิทธิ ของ คน เด็ด ด้วย
 ได้ ใช้ เติษ มา นาน เติษ เถียง ไม่ ชิน เพราะ
 ก่อนที่ ข. เปิด ทาง ขนใหม่ ก. จะ ปิด ทางเก่า
 เสีย ไม่ได้ กฎหมาย ห้าม (ฎีกา ที่ ๒๔๖
 ปี ๑๒๗ ระหว่าง พระเจ้า ลูก ชาเชอ กรมหมื่น
 จันทบุรี นฤนาถ โจทก์ เมือง พิษณุ จังหวัด)

หนึ่ง การ นับ กำแพง เวลา ๓๕ ๕๕ จะ ต้อง นับ วิธี นับ ชาย
 รวดเดียวให้ ได้ ๙-๑๐ ปี จึง จะ ขาด กรรมสิทธิ์ ไม่
 ใช้ ๓๕ ทั้ง หลาย คราว แล้ว เอา มา รวม กัน เข้า จน
 ได้ ๙-๑๐ ปี

โฉนดตาม ที่ กล่าว มา แล้ว มี อยู่ ๒ ชนิด เหมือน ลักษณะ ของ
 ก็น คือ เก่า ชนิด หนึ่ง ใหม่ ชนิด หนึ่ง โฉนดใหม่วิธี โฉนด แด
 ออก มี ๓๕ จากัด จำนวน มาก ความ มาตรา ๓๐ แห่ง ตรา แดง
 พระราช บัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ ลง คก ๑๒๗ กล่าว

ว่า คั้ง ประทับ ครา ผู้ว่าราชการเมือง ๑ นาย อำเภอ
 เจ้าของ ท้องที่ ๑ แล เช่น ชื่อ ประทับ ครา เจ้าพนักงาน
 เกษตร อีก ๑ จึง จงนับ ว่า เป็น โฉมค ยัน ขอบ ด้วย
 กฎหมาย ส่วน โฉมค เก่า จะ คั้ง ทำ โดย พิธี อย่างไร
 ไม่มี ข้อ มั่งคั่ง แต่ ตาม ขรรคตา ข้า หลวง แปด นาย
 เป็นผู้ ออก ให้ เมื่อ ตักขณ ของ การ ไม่ เตี้ยค เช่น มี
 โฉมค ใหม่ (โฉมค แขนก) จึง มี อำนาจ มาก กว่า
 นอก จาก ใน เรื่อง ตระ คัง แล ครา แต่ง ที่ เช่น เคียง กัม
 ปราบฏ แต่ ว่า เสนา หรือ ผู้ว่า ราชการ เมือง เป็นผู้ ออก ให้
 (ดู เล็ก เซอร์ ที่ ดิน ของ โฉม คณ มาชบุรี ที่ หน้า ๗)

โฉมค บ่า

ยัง มี โฉมค บ่า อีก ชนิด หนึ่ง ข้า หลวง แปด นาย
 เป็นผู้ ออก ให้ เปน คู่ มือ ตาม สำน ครา นก ความ กัก
 จุศกักราช ๑๒๔๔ ใน เวลา ที่ ออก เดิม สำนวจ ส่วน ใน
 สมัย ก่อน ๆ สำหรับ ที่ เจ้า ของ ส่วน จะ ได้ นำ มา ขอ รับ
 โฉมค จริง ภาย หลัง โฉมค บ่า จะ มี อำนาจ เพียงไร
 กฎหมาย ไม่ กล่าว ได้ แต่ ไม่มี ประเด็น ที่ ค้าง คู่ เกษ
 ษณจณัย เปน แม อย่าง เพราะ ใน เวลา นี้ ไม่ ผู้ จะ มี
 เรื่อง เช่น นั้น เสีย แล แต่ อย่างไร ที่ คั้ง ไม่ ทำให้
 ผู้รับ มี กรรมสิทธิ์ ใน ที่ นน จน จน กว่า จะ ได้ รับ โฉมค จริง

อย่างมากก็ คง เป็น แต่ เพียง พยายาม ว่า ที่ ตรง นั้น ผู้ที่

ได้รับ โฉนด ป่า ไป ละ ของ ของ

ใบเสร็จ เสีย ค่าอากร ที่ คืน ต่าง ๆ ไม่เป็น หลัก
ถาน ในการ ถ้อย กรรมสิทธิ์ ด้วย เป็น แต่ เพียง ใบ รับ เงิน
ใคร เป็น ผู้ ปกครอง ที่ คืน อยู่ ใน เวลานั้น เช่น ผู้เช่า
ถือ เป็น คืน ก็ อาจ เป็น ผู้ เสีย ค่าอากร ได้ แต่ บาง
ที่ ถ้า เป็น ผู้ ชำ เสร็จ ด้วย เพราะ ฉะนั้น ใบเสร็จ จึง เป็น
แต่ เพียง แสดง อย่าง เฉิน ๆ ว่า มี ผู้ ชำ เสร็จ ได้ ทำ อะไร
ใน ที่ นั้น แต่ ก็ คง มี หลัก ถาน อย่าง อื่น ประกอบ อีก
บ้าง โดย ฉะนั้น ไม่ เป็น หลัก ถาน อัน แน่ มชน

ใบเสร็จ

หนังสือ สำหรับ ที่ คืน ทุก ชนิด ตาม ที่ ก่อร่าง มาแล้ว
ข้าง คืน ที่ จะ ทำให้ ผู้ รับ ไป มี กรรมสิทธิ์ คือ เป็น
หนังสือ ที่ ได้ ออก โดย อาการ อัน ถูกต้อง ตาม กฎหมาย ก็
ปรากฏ ว่า ได้ ออก โดย ความ เข้า ใจ ผิด ของ เจ้า พนักงาน
ซึ่ง เกิด จาก ความ หลงผิด ของ ผู้รับ หรือ ออก ให้ ยึด
ถือ ไป พงา่ง ก่อน ใน ระหว่าง ที่ ผู้รับ กับ ผู้ ชำ เสร็จ ได้ ถิ่น
ถึง กรรมสิทธิ์ ที่ คืน ราย หนึ่ง กัน ชำ เสร็จ ก็ เป็น ชำ เสร็จ ไม่
ได้ (พระราชบัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ คืน ศก ๑๙๖๗

ออกให้ผิด
ใช้ไม่ได้

ตัวอย่าง

ความจริงที่ตนเป็นของ ก. แต่ ข. อ้างว่า
 เป็นของ ข. ครั้นถึงเวลาที่เจ้าพนักงาน ออก
 โฉมด ก. กับ ข. ต่างเถียงเรื่อง กรรมสิทธิ์ ซึ่ง
 กัน แล กัน ขน เมื่อเจ้าพนักงาน ได้ ใ้ดูโฉม แล
 เห็นโฉมจริง ได้ ออกโฉมดให้ ข. รับ ไปยึด
 ถือ ไว้พลาง ก่อน ดังนี้ ไม่ทำให้ ข. มี
 กรรมสิทธิ์ ขน ที่ต้อง เป็นของ ก. ตามเดิม.
 (ฎีกาที่ ๕๑๔ ปี ๑๒๘ ระหว่างอำแดงแพ
 ไจย กับ มณี กับ พวกจำเลย)

จะยอมให้ของ
 ใดหรือไม่ แล
 แต่รัฐบาล.

การที่ จะยอมให้ผู้ใด จับ ของ หรือ ไม่ ตามฎีกา
 ที่ ๒๕๑ พ.ศ., ๒๔๕๒ ระหว่าง นาย ร้อย มอญ เค็งมอญ
 (กรม รง อังกฤษ) ไจย เจ้าบุรีรัตน์ อ้าย อินคา
 จำเลย แทนหน้าที่ ของ รัฐบาล ที่ จะ งด งด งด โดย เค็งมอญ
 เมื่อ รัฐบาล ไม่เห็น สัมควร แล ก็มีอำนาจ ที่ จะ ไม่
 อนุญาตให้ผู้ใด จับ ของ ผู้ ร้อง ขอ ของ ไม่ มีอำนาจ ที่
 จะ พ้อง ร้อง รัฐบาล ได้ แต่ อย่างไรก็ดี แต่ ที่ ว่า มา นี้
 หมายถึง ความ ถึง ผู้ คดี คำน เพื่อ ไม่ ให้ ใคร จับ ของ ได้
 ด้วย ก ไม่ มี ใคร พ้อง ร้อง ได้.

ส่วน เจ้าพนักงาน ของ รัฐบาล ก็ เหมือน กัน เมื่อ
 จะ อนุญาต ให้ ผู้ ไต่ จับ ของ ก็ ต้อง ให้ ตาม แบบ แบบ ที่
 มี อยู่ เจ้าพนักงาน ไม่ มี อำนาจ ที่ จะ ยก ที่ ว่าง เบื้อง ให้
 แก่ ใคร ได้ ตาม ชะบะใจ แต่ ถ้า ได้ ให้ ไป ใน ทาง ที่ ผิด
 แล้ว ก็ ไม่ ทำให้ ผู้ รับ มี กรรมสิทธิ์ ได้ เพราะ เป็น
 กรรมลา ที่ ผู้ รับ จะ มี อำนาจ มากกว่า ผู้ ให้ ไม่ ได้

ตัวอย่าง

ก. ต้อง ภาร จะ ขุด หนอง เพื่อ จะ ได้ ทราย
 ที่ ๒ ฝั่ง หนอง จึง ไป หา ผู้ ด้ าร ราชการ เมือง ๆ
 นี้ คำ สั่ง ให้ อำเภอ ออก ใบ สำคัญ ให้ แก่ ก. ดังนี้
 “ใบ สำคัญ สำหรับ ที่ นา ป่า พง วน บัน ๕ วน คุภ
 มาตรา อำเภอ บาง ไหว้ ให้ ไว้ แก่ พระ ศรี ทพ โภชน์
 วน บัน หนึ่ง ด้วย พระ ปร ษา กร กิจ วิจารณ์ ให้ ด้ าร
 ทดว รั กษา เมือง พน บุรี มี หมาย ให้ ลง ด้ าร
 กระ ด้ าร วั ด ที่ นา ป่า พง คำ บธ ๖ ๓ ๖ ให้ ไว้ แก่
 พระ ศรี ทพ โภชน์ วน หนึ่ง เพื่อ พระ ศรี ทพ โภชน์
 จะ ได้ ๑๐๐ ของ ค่อ ภั ระ ทรวง ตาม พระ ราช ก่า หนด
 ๑๐๐ หมาย เป็น หนี้ นา ๕๐๐๐ ไร่” เมื่อ ก.

ได้รับหนังสือฉบับนี้มาแล้ว ก็คงค้นชุดของ
 ราษฎร จึงค้นเข้าไปตั้งอยู่ ๒ ฟาก คดอง ผู้กา
 วิญญูญ์ ว่า หนังสือฉบับนี้ ใช้ไม่ได้ (ผู้กา
 ที่ ๒๕ ปี ๑๒๑ ระหว่าง พระศรีเทพโกชนนโงทย์
 จม เล็ก กับ พงก จำเอย)

ปกครองโดย

ผล ของ การ ที่ เข้าปกครอง ที่ดิน โดยมือ เปตา ไม่

มือ เปตา,

มีหนังสือ สำหรับ ที่ อย่าง ไต นั้น ใช้ว่า จะ ไร เสีย เอย
 ซึ่งอำนาจ ก็ หา มิ ได้ ความจริง ผู้ที่ ปกครอง อยู่ ย่อม
 มีอำนาจ ต่ กว่า ผู้อื่น ที่ เป็น ราษฎร ด้วย กัน นอกจาก
 เรา จะ ได้ เป็น เจ้า ของ มี สู่ภาษิต กอหมาย อยู่ บท หนึ่ง
 ว่า “ผู้ใด ที่ ปกครอง ที่ ดิน อยู่ ผู้หนึ่ง ย่อม มี อำนาจ
 ต่ กว่า ผู้อื่น เว้น ใด แต่ เจ้า ของ” โดย สู่ภาษิต บท นี้
 ผู้ที่ เป็น ราษฎร ด้วย กัน จึง ไม่ มี อำนาจ ที่ จะ พ้อง
 ขับ ได้ เขา ได้ นอกจาก เขา จะ มี อำนาจ ต่ กว่า เขา
 โดย ที่ ได้รับ หนังสือ สำหรับ ที่ จาก รัฐบาล ก็ คือ หรือ
 โดย ทาง อื่น ก็ คือ แต่ ถ้า เป็น การ ที่ ต่าง คน ต่าง ได้
 ปกครอง อยู่ ด้วย กัน แต่ ไม่ ได้ ความ ว่า ใคร มี อำนาจ
 หรือ กรรมสิทธิ์ มากกว่า กัน แล้ว ถ้า มี อำนาจ ที่ จะ
 ตัดสิน แบ่ง ที่ นั้น ให้ คน ใด ทั่ว ๆ กัน ได้

ส่วนระหว่างราษฎร กับ รัฐบาลนั้น ถ้า การ จะอ้างรัฐบาล
 ปกครอง ของ ราษฎร เป็น โดย นิต เบต่า จะอ้าง สุภามิต
 น ขน ยัน รัฐบาล ไม่ ได้ เพราะ รัฐบาล เป็น เจ้า ของ ที่
 ถึงแม้ เรา จะ ได้ ปกครอง อยู่ มา ชั่ว นาน เพียง ไต่ กติ นอก
 จาก โทษสถาน ที่ เข้า อยู่ โดย ไม่ ได้ บอกกล่าว เจ้าพนักงาน
 แล้ว รัฐบาล ยังมี อำนาจ ที่ จะ จับ ได้ เรา ได้ ทุก เมื่อ
 แลเมื่อ เข้า ใจ เช่น นี แล้ว ก็ ควร จะ เข้า ใจ ต่อ ไป ว่า
 ถ้า การ ที่ เรา ได้ เข้า ยึด ถือ นัน ไม่ ได้ ทำ ประ โยชน์
 ใน ที่ ดิน จริง จัง ชยวง ไต่ แล้ว สัก แต่ ว่า เห็น เป็น ที่
 วาง เบต่า ทำ เข้า ไป เกี่ยว ของ นิต หนอย แล้ว จะ เขา
 ไป นาย ไม่ ได้

ตัวอย่าง

- (๑) เมื่อ ศก ๑๓๑ โจทย์ เข้า ปัก หลัก ตั้ง หมอม ดง
 ไร่ ที่ ป่า แห่ง หนึ่ง โดย ไม่ ได้ บอก กล่าว เจ้า
 พนักงาน อย่าง ไต่ เลย แล ทง ยัง ไม่ ได้ ทำ
 ประ โยชน์ อะไร ลง ด้วย ฝ่าย จาน เลย เห็น ว่า เป็น
 ที่ มา ปรกร้าง ใน ไร่ เจ้า ของ จึง เข้า ทว่า บ้าง โจทย์
 ห้าม ไม่ พง แล้ว ตวง ถี เล็ก กั้น ไป ครั้น ต่อ มา

ใน คัม ศก ๑๓๑ โจทย์จำเลยเข้าแย้งกัน ทำอีก
คดีสันว่า โจทย์ยัง ไม่มี กรรมสิทธิ์ ที่จะฟ้อง ขัน
ไล่จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๒๔๓ พ, ศ, ๒๔๕๖
ระหว่าง นาย ค้าย โจทย์ นาย ต้นวน นาย ริ
จำเลย)

(๒๒) ที่นา แห่ง หนึ่ง โจทย์จำเลย ได้ แยก กัน ทำ มา ทุ
บ แต่ ว่าง ไม่มี หลัก ฐาน อย่างใด ด้วย กัน
ทั้ง ๒ ฝ่าย ฎีกาตัดสินว่า จะ ถือ ว่า ฝ่ายใด
มี กรรมสิทธิ์ ดี กว่ากัน ไม่ได้ ให้ แยก กัน คน
ละ ครั้ง (ฎีกาที่ ๑๗๒๑ พ, ศ, ๒๔๕๖
ระหว่าง อำแดง ทับ โจทย์ อำแดง แง จำเลย)

(๓) เมื่อ ศก ๑๑๓ ก. เขา ที่ รก ว่าง ว่าง เปง่า แต่
ไม่มี หนังสือ สำหรับ ที่ ว่างใด ขาย ให้ ข. โดย
ไม่ได้ ทำ หนังสือ สัญญา ต่อ กัน ข. ก็ เข้า
ไถ่น สร้าง จน เต็ม ค. ครั้น ศก ๑๑๕ ก.
กลับ ขอ ของ ที่ ว่าง น ออก เพราะ ถือ ว่า ยัง
เปง่า ของ ก. ข. ด้วยการ ขอ ขาย ไม่ได้
ทำ สัญญา ให้ ถูก ค. ตาม กฎหมาย ตัด สัน
ว่า ที่ ต้อง เปง่า สิทธิ แก่ ข. โดย ก. ไม่มี
อำนาจ เขา ที่ ว่าง เปง่า เปง่า น ไป ขาย ให้ แก่ ข.

ได้ (ฎีกาที่ ๒๖๕ ปี ๑๑๙ ระหว่าง นาย เกศใจทย์ นายแก้ว ข้าแคง แคงจำเลย)

อนึ่ง ที่ ซึ่ง ปกครอง อยู่ โดย มือ เป้า เช่น นี้ ถึง หากว่าจะมีกรรมสิทธิ์ในระหว่างราษฎรด้วยกันเอง ถ้า เป็น ที่ มา ตาม ฎีกาที่ ๑๖๗๘ มี ๑๓๑ ระหว่าง นาย อองใจทย์ นายฮับจำเลย กล่าว ว่า ไม่ต่าง อะไร กับ ที่ ซึ่ง มี ใบ เขี้ยบบ ย่า คือ ถ้า ได้ ละทิ้ง เสีย มี เคียง ก็ ขาด กรรมสิทธิ์ ส่วน ที่ ส่วน ที่ มี คั้น ผด ไม่ บริบูรณ์ แล ที่ บ้าน เกอน ฎีกา ฉบับ นี้ ไม่ พุด ถึง แต่ ตาม ที่ เคย ทำ กัน มา แล้ว ถือ ว่า การ ละทิ้ง มี กำหนด อายุ อย่าง เดียว กับ ที่ มี โฉนด แล ก็ เห็น ได้ ว่า ต่าง กับ ที่ มา อยู่ มาก เพราะ ที่ มา ใช้ สี่ หรับ ปดุก ทำ เขา ชั่ว ปี หนึ่ง ๆ เมื่อ เก็บ เกียว เสรีจ แล้ว เจ้า ของ ที่ ออก ไป เสีย หรือ ไม่ เข้า ไป เกียว ซึ่ง ก็ ไม่มี อะไร เหลือ อยู่ ไม่ อาจ รู้ ได้ ว่า ผู้ นั้น ไม่ ต้อง การ ค้อ ไป แล้ว หรือ ละ กลับ เข้า มา ทำ อีก ส่วน ที่ ส่วน ที่ มี คั้น ผด ไม่ ประจำ ที่ คน ปดุก อยู่ เต็ม บริบูรณ์ นั้น พอ มี ทาง เห็น ได้ ง่าย เพราะ เขา ได้ ลง ทุน ลง แรง ได้ ตาม ขบวนการ คง ไม่มี ใคร ยอม ทิ้ง ง่าย ๆ เพราะ ฉนั้น จะ เขา เกณฑ์ อยุ่ สำหรับ ที่ มา มา ใช้ ถึง ที่ ส่วน ค้อย ไม่ ได้.

กรรมสิทธิ์ที่ซึ่ง ปกครองอยู่โดย มือเป้า.

หมวดที่ ๔

ข้อห้าม ในการ จับ ของ

ที่ซึ่งมีผู้ปกครอง ๑. เกม ข้อบังคับ ของ กฎหมาย อัน หนึ่ง ที่
อยู่ แล้ว ยอม ให้ จับ ของ กัน ได้ แต่ ที่ คืน ซึ่ง ว่าง เป้า ส่วน ที่
อัน มี ผู้ ปกครอง อยู่ แล้ว ห้าม ไม่ ให้ ผู้ ใด จับ ของ ได้
เลย ถึง แม้ ผู้ ปกครอง อยู่ นั้น จะ ไม่ มี หนังสือ สำหรับ ที่
แต่ อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด ก็ ดี

ตัวอย่าง

ก. ได้ ปกครอง ทำ กน มา เว ที่ มา แห่ง หนึ่ง ตั้ง แต่
ครั้ง มุ้ย่า ตายาย ไม่ มี หนังสือ สำหรับ ที่, ๑. จึง
ขอ ของ ต่อ เจ้าพนักงาน แต่ ได้ รับ ครา ของ มา ด้วย
แล้ว แต่ คง นก ก็ ครา ของ ของ ข. ที่ ยัง
เล่น อัน ไม่ มี ประโยชน์ (ฎีกา ที่ ๕๙ ปี ๑๑๓๗
ระหว่าง นายแจ้ง โจทย์ นายหุ่ม นายจิม จำเลย)

ทาง หลวง

๒๓ (ก) ตาม มาตรา ๑๕๑ และ มาตรา ๓๓๖
แห่ง ประมวล ฎีกา ห้าม ไม่ ให้ ผู้ ใด ทำ อันตราย หรือ
เขา ซึ่ง ของ ไป กัด กั้น ของ ทาง หลวง ถนน หลวง ซึ่ง

สำหรับ ตำราชน ชน ใช้เป็น ทาง สัจจะ ไป มา โดย ไม่ ใช้
เหตุ แต่ ตั้ง อิศรา โทษ ไว้ สำหรับ ลง แก้ม ที่ ประพฤติ ผิด
จึง เปน อัน เห็น ได้ชัด ว่า ทาง หลวง กษัตริย์ ไม่
เปน ที่ ซึ่ง ใคร มีอำนาจ ที่ จะ จับ ของ ได้ จน กว่า ที่ มัน จะ
กลาย ไป เปน ที่ อ่าง เผล่า

(๑) แม่น้ำ แด่ ต่ำ ของ ซึ่ง เปน ที่ สัจจะ แห่ง แม่น้ำ แด่ คด ของ
ตำราชน ชน ตาม พระราช บัญญัติ การ เติบ เรือ ใน น่าน
น้ำ สยาม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ หมวด ที่ ๕ (๑)
มี ข้อ ห้าม ไม่ ให้ ผู้ใด ปลุก เรือ น หรือ จอด แพ ลำ ออก มา
จากฝั่ง เติบ ก่อ ลำ คร จน เปน ที่ กีด ขวาง แก่ การ เติบ เรือ
แต่ ไม่ ให้ กีด เขา เหตุ ที่ ได้ ปลุก เรือ น หรือ จอด มา แต่ ก่อน
มา เปน ข้อ แก่ ตัว ได้ ส่วน ใน เขต ทั่ว กรุง เทพ ๑ มี
ทั้ง ส่วน ที่ ใช้ พระราช บัญญัติ นี้ จะ ปลุก เรือ น หรือ
จอด แพ ตาม ธรรมเนียม ฝั่ง แม่น้ำ แด่ ต้อง ขอ อนุญาต
ต่อ เจ้าพนักงาน เจ้า ทำ ก่อน แต่ เมื่อ ได้ รับ อนุญาต แล้ว
ไม่ ได้ เปิด ว่า ผู้ น ขา จม กรรม สัก ใด ตาม มาตรา ๕๔
เปน แต่ พอส เปน ทาง บัง กัน ที่ จะ ไม่ ให้ เจ้าพนักงาน ได้ เรา
ได้ เรา น

ทะเล

ทะเลไม่มีกฎหมายบัญญัติถึง ก็จริง แต่ ก็ คง
 อยู่ใน จำพวก ที่ จะ จับ ของ ไม่ได้ เหมือน กัน อาจ เห็น
 ได้ จาก บรรดา พดล ที่ ทำ โใบะ จับ ปลา เมื่อ ถึง ฤดู
 บรรลุ คติน ชัด เขา หลีก โใบะ หลุด ปล่อย ไปหมด แล้ว ใน ปี
 รุ่ง ชน ก่อน ที่ เขา ไป จัด การ ทำ โใบะ ชน ใหม่ คน ชน มี
 อำนาจ ที่จะ ไป ทำ แทน ที่ เรา ได้ เรา จะ อ้าง ว่า เป็น
 ที่ ซึ่ง เรา เคย ทำ มา แรก ก่อน แล้ว ไม่ได้

ทาง หลวง ถนน หลวง แม่ น้ำ ตำบลง แล ทะเล ไม่มี
 ใคร มี อำนาจ จับ ของ หรือ อ้าง ว่า เป็น เจ้า ของ ได้ ดัง กล่าว
 มา แล้ว ก็ สัก แต่ ถ้า ใคร มา ชัด ของ ความ สดวก หรือ
 ทำ ความ รำคาญ ให้แก่ เจ้า ของ ที่ ดิน ซึ่ง อยู่ ริม ทาง ถนน
 หลวง แม่ น้ำ ตำบลง แล ทะเล ใน การ ที่ เขา จะ ใช้ หน้ำ
 ที่ ดิน ของ เขา แล้ว เขา ก็มี อำนาจ ส่วน หนึ่ง ตาม กฎหมาย
 ที่ จะ พ้อง จับ ได้ ได้

ตัวอย่าง

- ก. ริม ตรอก ที่ ดิน ริม ถนน ซึ่ง บริษัท ชุต ศตของ ได้
 ยก ธร ไร่ เป็น ทาง สำหรับ สาธารณชน เดิน ทาง
 หลวง อ. ริม ทุ่ง ไร่ ริม ถนน ไร่ ไร่ ไร่ ไร่ ไร่ ของ

ก. เดีย ก. พ้อง ขับได้ได้ (ฎีกาที่ ๑๗๔
ปี ๑๒๖ ระหว่างบริษัท ชุด ศของ कुमारยวมใจทย
จน หลง กับ พอกจำเลย)

ส่วนแผน ทาง แล ศของ ซึ่ง เรา ชุด ขันใหม่ ที่ ของเรา
ใช้ เภการ ส่วน คัด ไม่ เกี่ยว ซึ่ง กับ กฎหมาย ที่ กต่าง มา
แล้ว เรา มี อำนาจ ที่ จะ ธิย ว่า เป็น เจ้า ของ ได้ เวน
ไว้ แต่ภายหลังก ได้ ปล่อย ให้ สาธารณชน ใช้ ส่วย จน กลาย
เป็น ที่ สาธารณ สถาน แล้ว เรา จะ ห้าม ไม่ ให้ เขา ใช้
ไม่ได้ นอกจาก จะ มี ทาง ขัน อยู่ แล้ว หรือ มี ฉนั้น คอง
คอย จน กว่า จะ มี ทาง ใหม่ ขัน เดิม ดัง ปราบฎ ใน คำ
วินิจฉัย แห่ง ฎีกา ที่ ๒๔๖ ปี ๑๒๗ ที่ ได้ อาง มา แล้ว
อ้าง ดังนี้

ถนน แล ศของ

๓. สังเกต ที่ จะ นำ เขา ที่ อด แล ที่ สรณ สังฆ มา
กล่าว รวม เดียใน หมวดนี้ ด้วย เพราะ อด เป็น บุคคล
โดย นิตินมต แล ตาม พระราชบัญญัติ ปกครอง คณะสังฆ
ศก ๑๒๑๑ มาตรา ๗ เป็น ที่ ซึ่ง กฎหมาย บัญญัติ ไว้
เป็น พิเศษ ห้าม ไม่ ให้ ผู้ใด จับ ของ หรือ โอน กรรมสิทธิ์
โดย ทางใด ๆ ได้ เป็น ขัน ขาด ทั้ง มกน ความ ถึง

ที่ อด แล ที่
สรณ สังฆ

ตามมาตรา ๖ แห่งกฎหมายรังบพ อธิบายไว้
ว่า ที่วัดนั้น หมายถึง ความว่า ที่ตั้ง วัด แล นั้น รวมตลอด
ถึง เขตวิของวัด ส่วนที่บริเวณซึ่งมีนั้นจะ เป็นที่ใด ๆ
ก็แต่แต่เป็นกรรมสิทธิ์ของวัด

ตัวอย่าง

เมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๑๖ ก. ได้ถวาย ส่วน แก่ วัด เพื่อ
ให้เป็น ที่ บริเวณ ซึ่ง ครอบ ครอบ มา มี ข้า หลวง
ชยต เต็ม ส่วน เจ้าอธิการ จึง เจ้าชื่อ อ. บุตร
ก. ได้ลงในโฉนด โดยความหวัง อย่างใด อย่าง
หนึ่ง เพราะ อ. เป็น ศิษย์ที่รักใคร่ ภายหลัง
เกิด กติ เรื่อง โฉนด นั้น จน โฉนด จึง ไป ตก อยู่ ที่
กรมการ ก. ๆ จึง ให้ ค. ซึ่งเป็น น้อง ของ
ก. ทำ หนังสือ สัญญา ขาย ส่วน ราย น ให้แก่ ค.
แล้ว ค. ก็ ปักครของ ส่วน ดัง นั้น มา จน ถึง เวลา
ที่ วัด พอง ขยับ ได้ นับ ได้ ประมาณ สัก ๒๐ ปี ผู้กา
กิติ สัน ว่า ค. จะ ถือ ว่า ส่วน เป็น สิทธิ ของ ตน
แล้ว ไม่ ได้ ต้อง กับ ให้ วัด แต่ กติ กติ คือ ไป ว่า
เจ้า อธิการ ไม่มี อำนาจ เจ้าชื่อ อ. ตก ใน โฉนด

(ฎีกาที่ ๓๐ ปี ๑๒๙ ระหว่าง วัดสามพระยา
โจทย์ ดำรง กอง. นายจันจำเริญ)

ขอให้ความเห็นไว้ว่า พระราชบัญญัติ เป็น ส่วนตัว ที่ ส่วนตัว ของ
 ได้ เหนืออื่น ที่ วัด เด ที่ ธรรม ซึ่ง สืบ กับ ที่ ส่วนตัว พระ เจ ที่ ใน
 ของ พระ แล ผิด กับ ที่ กัดปลา (ที่ กัดปลา นั้น คือ
 ที่ ซึ่ง เจ้า ของ อุทิศ แต่ ผด ประ โยชน์ อื่น เกิด จาก ที่ นั้น ให้
 ขน แก่ วัด ส่วน กรรมสิทธิ์ ขง คน อยู่ แก่ เจ้า ของ เดิม คง
 แจง อยู่ ใน พระราช บัญญัติ ปกครอง คณะ ซึ่งมี ศก ๑๒๑
 มาตรา ๖ ข้อ ๓) ที่ วัด หรือ ที่ อื่น เป็น ส่วนตัว ของ
 วัด คณะ โรมันคาทอลิก ซึ่ง ตาม พระราช บัญญัติ ว่า
 ด้วย ลักษณะ ฐานะ ของ บาท หลวง โรมันคาทอลิก ใน กรุง
 ลยาม ตาม กฎหมาย ศก ๑๒๘ มาตรา ๔ รวม ทั้ง ที่ ใน
 คำสั่ง อื่น ๆ อีก ด้วย คือ มา ที่ ๓๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙
 ๑๐ ๑๑ หรือ ความ เปลี่ยนแปลง ที่ เหนือ กับ ที่ คน ของ
 ราชครู ตาม ขรรฆา แล ที่ ๑๒ รวม ทั้ง ที่ ใน คำสั่ง
 อื่น ๆ มี คำด เจา เป็น ส่วน ด้วย เว้น ไว้ แต่ ที่ ๕ แห่ง
 ใน พระราช บัญญัติ กว เทพ ฯ ซึ่ง ตาม พระราช บัญญัติ ว่า
 กอ ย ที่ พระราชทาน พระบรมราชูปถัมภ์ แก่ โรมันคาทอลิก

มีธงชัย ในกรุงสยามข้อ ๔-๕-๖ พระราชทานอำนาจ
 แก่มิถุนัน เป็นพิเศษว่า บรรดาบุคคลที่มีอำนาจจะ
 เข้ามาอยู่คือไปไหนที่เหล่านั่นได้ เฉพาะแต่ผู้ที่
 เป็นคนในบังคับสยาม แต่ ๒ ต้องเป็นผู้ซึ่งหัวหน้า
 ของมิถุนันถือว่า เป็นคนถือศาสนาโรมันคาทอลิกด้วย
 นอกจากนี้ เรียกว่าเป็นผู้ที่ไม่สมควรจะอยู่ แต่ถึงแม้
 จะได้อยุมาแต่ก่อนแล้วโดยเป็นผู้สมควรก็ แต่ถ้า
 ภายหลังกลับกลายเป็นผู้ที่ไม่สมควรจะอยู่แล้ว เช่น
 เปลี่ยนชาติเป็นชาติอื่นเสีย หรือผู้รับมรดกของผู้ที่
 สมควรจะอยู่ เป็นผู้ที่ไม่สมควรจะอยู่ก็เหมือนกัน
 ภายในกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันที่บาทหลวงผู้รักษาร
 มิถุนันในหมู่บ้านนั้น ได้แจ้งความให้ทราบ ผู้ที่ไม่
 สมควรจะอยู่เหล่านี้ของโชนกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้น ให้แก่
 ผู้ที่สมควรจะอยู่คือไป หรือมีฉันทน์ของตน
 ทรัพย์สินสมบัติทั้งเรือนโรงที่ปลูกอยู่ในที่นั้นออกไปเสีย
 ถ้าไม่โอนแต่ออกไป กรรมสิทธิ์แห่งที่นั้นจะตกอยู่
 แก่มิถุนัน ซึ่งเข้าใจว่า จะไม่ได้อะไรตอบแทนเลย
 นอกจากไม่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่าเรือน แต่สิ่งของที่ผู้
 ใดปลูกสร้างขึ้นในที่นั้น ที่ศาลมีอำนาจสั่งได้ตาม

ที่เห็นสมควร ถ้าต้องถึงกับฟ้องขับได้ เพราะผู้ที่
ไม่สมควร ยืน อยู่แต่ไม่ จน ทวิษณ์ สมบัติ สยบไป.

ตัวอย่าง

มีผู้ยกสวนแห่งหนึ่ง ถวายสมภารวัดเก่าเป็นสวน
ตัว ครั้นสมภารเก่ามรณภาพ สมภารใหม่จะ
ฟ้องขับได้ ผู้ที่อยู่ในสวนนั้น ไม่ได้ เพราะไม่
ใช่ เป็น ที่ ของ วัด ซึ่ง ให้ ผู้ ที่ จะ เติ รบ มรดก
สมภารเก่าฟ้องจึงจะได้ (ฎีกาที่ ๕๔๔
มี ๑๒๓ ระหว่างพระราชาธิบดีจันทน์ สมภารวัดใจทัย
ชั้น ชั้น จำเลย)

ส่วนที่ ๒

ว่า ด้วย การ โอน ที่ ดิน

หมวดที่ ๑

ข้อ ขาย

ข้อขายต้องทำ การ ขาย ที่ดิน ตาม กฎหมาย ต้องทำ สัญญาคือ สัญญา เปน หน้า เจ้าพนักงาน เปน กรมธรรม์ จึง จะ ถือ ว่า เปน การ กรมธรรม์ โอน กรมสิทธิ์ ดิน โดย ถูก ต้อง ผู้ที่ ไม่ ปฏิบัติ ตาม จะ อย่าง ว่า ได้ ขาย แต่ กัน ไม่ ได้ เลย.

ตัวอย่าง

เมื่อ ศก ๑๓๐ หรือ ๑๓๑ ก. ขาย ที่ ให้ ข. โดย ทำ สัญญากันเอง ข้อแล้ว ข. ก็ เข้าปกครอง ทำ ประ โยชน์ ลง ใน ที่ นี้ มา ได้ ๖-๗ ปี ก. พอง เรยก ทศน คัดสิน ให้ ข. คืน ให้ แต่ ให้ ข. คืน ราคา ที่ ข. ขาย กับ ให้ ก. (ฎีกา ที่ ๕๓๑ ปี ๑๒๗ ระหว่าง เมือง บุรี พระยา สิริพพัฒน์ เจตย์ กับ เวณชิตก จึง ช้วน จำเลย.

ข้าง เหนือ ใน ขั้ว ที่ ต้อง คืน ราคา เพราะ ที่ ของ
ก. มี แต่ ไป เขี่ย ย่ำ ซึ่ง ถ้า เป็น ใน เวลานี้
ศาล คง วินิจฉัย ว่า ก. ขาด กรรมสิทธิ์ แล้ว.)

สัญญา ซื้อมา ขาย จะ ทำ ต่อ เจ้า พนักงาน ตำแหน่งใด เจ้าพนักงาน
ผู้มี สัญญา,
ต้อง สัก แล้ว แต่ ประเภท ของ ที่ ดิน ที่ดิน กล่าว คือ

๑ ถ้า เป็น ที่ ดิน ที่ มี หนังสือ สำหรับ ที่ ช่าง เก่า ที่ดิน อย่าง เก่า,
หรือ ที่ วาง แปลง ซึ่ง ยัง ไม่ มี หนังสือ สำหรับ ที่ เสนอ ให้
เวลา ใน สัญญา ซื้อมา ขาย ทำ ที่ ช่าง เก่า

๒ แต่ ถ้า เป็น ที่ ดิน ที่ ได้ ออก โฉนด อย่าง ใหม่ ที่ดิน อย่าง ใหม่
(โฉนด แรก) หรือ ครา ของ ชั่ว คราว แล้ว
ตาม พระราชบัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ ดิน สก ๑๒๗
มาตรา ๓๑๙-๓๒๑ แล พระราชบัญญัติ ออก ครา ของ
ชั่วคราว สก ๑๒๓ มาตรา ๑๑ สัญญา ซื้อมา ขาย ต้อง
ทำ ที่ หอ ทะเบียน ที่ ดิน.

ที่จะ เรียก ว่า เป็น กรรมกรรม (บริคณห์สัญญา ลักษณะ ของ
ที่ เรียก) ตาม กฎหมาย ต้อง ทำ ตาม ลักษณะ ดัง จะ กรรมกรรม.
กล่าว ต่อ ไป ช่าง ล่าง นี้ ถ้า บทของ ไป แต่ อย่างใด
อย่าง หนึ่ง จะ ถือ ว่า เป็น กรรมกรรม ไม่ได้.

ต้องเขียน หรือ

๑ ต้องเขียน หรือ พิมพ์ด้วยเงิน คำว่า พิมพ์ มี

พิมพ์ด้วยเงินคำ

ศุภมาศวัน เดือนปี ต้อง ทำ ค่ะ หน้า เจ้า พนักงาน ผู้มี

แต่ ประทับ ตรา

หน้าที่ ใน การ ทำ สัญญา ชนิด นี แต่ ต้อง ประทับ ตรา ของ

เจ้าพนักงาน.

เจ้า พนักงาน ผู้ นน. (ประกาศ ว่า ด้วย ทำ สารกรมธรรม์

ให้ ประทับ ตรา ตำแหน่ง จุฬศักดิ์ราช ๑๒๓๕ รัช ๑-๕)

ต้อง ทำ บน

๒ ต้อง ทำ บน กระดาษ แบบ พิมพ์ หดง (ประกาศ

แบบ พิมพ์.

ว่า ด้วย ทำ สารกรมธรรม์ แต่ สัญญา จุฬศักดิ์ราช ๑๒๔๔)

ตัวอย่าง

ฎีกา ที่ ๒๙๐ ปี ๑๒๓๓ ระหว่าง ข้าแดง หล้าชัย

ยัน โจทย์ นาย สว่างาส ข้าแดงเงินจำเลย แต่

ที่ ๒๑๗๔ พ, ศ, ๒๔๕๖ ระหว่าง หลวง เจริญ

วานิช โจทย์ จัน บัณ ม้อ กับ พวก จำเลย

เว้น แต่คำบด

แต่มี ข้อ ยกเว้น ว่า ถ้า เป็น คำบด ที่ ใน ราชการ

ซึ่ง ไม่ได้ ใช้.

ยัง ไม่ได้ ใช้ แบบ พิมพ์ หดง แต่ จะ ทำ ด้วย กระดาษ

ธรรมดา ก็ ได้ ได้.

ตัวอย่าง

ฎีกา ที่ ๙๓๗ ปี ๑๒๓๗ ระหว่าง คนอื่น ด้วย

โจทย์ ย้าย ได้ กับ พวก จำเลย

๓ ผู้สัญญาต้อง ลงชื่อ หรือ แกงไต (แกงไต ค้าง ลงชื่อ หรือ
 พิมพ์ พิมพ์ ตายมีชื่อ หรือทำ เครื่องหมายอย่างใดอย่าง แกงไต.
 หนึ่ง แทน ชื่อ ส่วนที่ตน ที่ เขียน หนังสือ ไม่เป็น) หรือ
 จะ ความ เห็นอื่น ลง แทน ก็ ใช้ ได้ เหมือนกัน (ประกาศ
 ว่าด้วยทำ สำกรมธรรม์ข้อ ๑ ที่ ย่าง มา ช่าง คั้น)

ตัวอย่าง

ฎีกาที่ ๖๕๐ ปี ๑๙๓๑ ระหว่าง ฮ้างแดง แสง ไจทย์
 ฮ้างแดง ปรต กับ พอก จำเลย เลขที่ ๓๐ ปี ๑๙๓๑
 ระหว่าง จัน แก้ว ไจทย์ จัน ชูย์ จำเลย

๔ ต้อง มี พยาน เลข พยาน ต้อง ลง ชื่อ ไว้ ด้วย ต้อง มี พยาน.

ตัวอย่าง

ฎีกาที่ ๓๘๗๖ ปี ๑๒๐ ระหว่าง จัน ปรต ไจทย์
 นาย ปรต จำเลย

ตามพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ค.ก. ๑๒๓ จะต้อง ส่งสัญญา-
 มาตรา ๕๕ บัดว่า เมื่อ ทำ สัญญา ขอสายกันเสร็จ ญาให้แยกกันไป
 แล้ว ให้เจ้าพนักงาน มอบ สัญญา ขอสายให้ แก่ ผู้ซื้อ แล้วหรือไม่.
 ไป แต่ก่อน ที่ ได้ มอบ ให้ ไป เช่น กับ เกิด ความกัน

ขึ้นเสียในระหว่าง กับเอง คือ ผู้ซื้อ กับผู้ขาย คำตจะ
 วินิจฉัยว่า เป็น สัญญา ที่ใช้ ได้แล้ว หรือไม่ อาจเป็นได้
 ทั้ง ๒ ทาง แต่ตามฎีกาที่ ๑๔๘ ปี ๑๒๑๑ ระหว่าง
 นายเกิด โสภณ นายสุด กับพวกจำเลย ซึ่งในคดี
 เรื่อง นม สัญญา ก็ ได้ ทำ กับ เสรีฯ แต่ ยัง ไม่ได้
 มอบสัญญา แด่ คินให้แก่ผู้ซื้อไป โดยผู้ซื้อ ยัง ไม่
 ได้ชำระเงิน ฎีกาตัดสินว่า เจ้าหนี้ ของผู้ซื้อ มี
 อำนาจ ยึด ที่ ราย นั้น ได้ เพราะกรรมกรรมปิดปากผู้
 ขาย แต่แย้ง ไว้ว่า ถ้า เป็น ข้อพิพาทใน ระหว่างผู้ซื้อ
 กับผู้ขายแล้ว ก็ จะ ต้อง ดำริถึง ข้อความเท็จจริง
 อยู่บ้าง

สัญญา จะซื้อ
 ขายทำกันเอง
 ก็ใช้ได้

ขอให้สังเกตให้ดี เฉพาะ แค่ ได้ ซื้อ ขาย กัน จึง
 จะ ต้อง ทำ เป็น กรรมกรรม ถ้า เป็น แต่ เพียง สัญญา ว่า
 จะซื้อ จะขาย กัน เท่านั้น แล้ว กฎหมาย ไม่ได้บังคับ
 ให้ต้อง ทำ เป็น กรรมกรรมมิได้ เพราะ ฉะนั้น จะ ทัด กัน
 เอง เป็น ฉาย สักหนึ่ง อักษร หรือ ด้วย ปาก ก็ เป็น อัน
 ใช้ ได้ ต่ เหมือน กัน

ตัวอย่าง

ก. รับเงินล่วงหน้าของ ข. ไปได้ทีหลัง ก. ได้
 จำนำผู้อื่นไว้ โดยสัญญาด้วยปากว่า เมื่อ
 ได้มาได้แล้ว ก. จะขายที่พันให้แก่ ข. แต่
 ครั้นเมื่อ ก. ไปได้มาได้จริงแล้ว มีผู้อื่น
 มาซื้อราคาได้ ก. ต้องจ่ายราคาที ก. ได้ตก
 ลงไว้กับ ข. ก. จึงไม่ยอมขายให้ ข. ข.
 พึงขอให้ศาลบังคับให้ ก. ขายให้จงได้ ศาล
 บังคับให้ (ฎีกาที่ ๒๒๖ ปี ๑๑๘ ระหว่าง
 อำแดงใหม่ ไจรัมย์ นายน้อย อำแดงอำจำเลย
 แด่ควร ฎีกาที่ ๒๘๒ ปี ๑๓๑ ระหว่างนาย
 จำปา ไจรัมย์ นายเสื่อสามี่ อำแดงมาก ภรรยา
 จำเลยด้วย)

ที่ ได้ ยก ตัวอย่าง มาให้ดู ก็ เพื่อจะให้ เห็น ว่า อย่างใด บังคับ
 สัญญา ข. ขาย กับ สัญญา ข. จะ ข. ขาย นั้น ผิด กัน อย่างไร ได้ แต่ ไม่ได้.
 ไม่ได้ หมาย ความว่า เมื่อ พ้อง แล้ว ศาล จะ ยอม บังคับ
 ให้ เสมอ ใน บาง เรื่อง ที่ ผู้ สัญญา จะ ขาย ไม่ มี ความ
 สามารถ ใน สัญญา นั้น คือ ไป แล้ว เช่น เขา ที่ คืน ของ

คนอื่น ที่คิด ไม่ มีอำนาจ มา ทำ สัญญา จะ ขาย เป็น คน
หรือ ว่า ผู้ ที่ สัญญา จะ ขาย ได้ โอน กรรมสิทธิ์ แห่ง ที่ นั้น
ให้ คนอื่น ไป เสีย แล้ว ก็ ที่ เรือง เข็ม นั้น ค่า จะ ไม่ บังคับ
ให้ ผู้ ที่ รับ ว่า จะ ขาย ต้อง ไป เขา ที่ กดบี มา ขาย ให้ ผู้ ที่
ตน ได้ ตก ลง ใจ ด้วย ก้อน นั้น เลย เพราะ เพียง แค

สัญญา ว่า จะ ขาย กรรมสิทธิ์ ยัง ไม่ ได้ ตก มา ยัง
ผู้ ที่ จะ ช้อ ผู้ ที่ จะ ขาย มี อำนาจ ที่ จะ โอน ให้แก่ ใคร
ก็ ไป ได้ ผู้ ที่ จะ ช้อ มี ทาง เคียง แต่ จะ พ้อง เรียง
ค่า เสีย หาย จาก ผู้ ที่ สัญญา ว่า จะ ขาย ตาม ผิด สัญญา
แต่ ว่า จะ ได้ รับ ค่า เสีย หาย สัก เท่า ไ้ นั้น คือ อด
แล้ว แต่ ว่า ได้ เสีย หาย ไป มาก หรือ น้อย ซึ่ง ถ้า ช้อ
ไม่ ได้ ว่า ได้ เสีย หาย ไป มาก กว่า จำนวน ราคา ที่ ผู้
สัญญา จะ ขาย ขาย ให้ ผู้ ช้อ ได้ มาก เกิน ช้อ ไป กว่า ราคา ที่
ตก ลง ใจ กับ ตน นั้น แล้ว ค่า เสีย หาย ก็ คือ จำนวน ราคา
ที่ เขา ขาย ได้ ช้อ ไป อีก นั้น แต่ ถ้า เป็น คน ที่ คิด
ได้ พิพากษา บังคับ ให้ ผู้ ที่ สัญญา ว่า จะ ขาย ให้ ขาย ให้แก่
ผู้ ที่ จะ ช้อ นั้น แล้ว ใน ระหว่าง นั้น ผู้ ที่ ถูก ค่า บังคับ
กดบี เขา ที่ ไป ขาย ให้แก่ คนอื่น เสีย ฉนั้น สัญญา ช้อ
ขาย ใน ระหว่าง ผู้ ที่ ถูก ค่า บังคับ กับ ผู้ ช้อ นั้น เสีย ที่ เคียง

ผู้ที่รับซื้อไปจะเถียงว่า ผู้ขายยังเป็นเจ้าของที่อยู่ ที่
ควรเป็นสิทธิ์แก่เขา เช่นนี้เถียงไม่ขึ้น ศาลนี้ถ้ามา
บังคับให้ไปตามคำพิพากษา มันได้

ตัวอย่าง

ฎีกาที่ ๕๐๔ ปี ๑๒๙ ระหว่าง หลวง ขุนวิมล
ชัยวิวัฒน์ กับ สิบโท โสภโศภย์ นวด สุนทรมาธจำเลย
ที่ ๕๙๕ ปี ๑๒๖ ระหว่าง อำแดง ทิม โสภโศภย์ นาย
ข้ามจำเลย แลที่ ๓๑ พ, ศ, ๒๔๕๖ ระหว่าง
อำแดง ฮี โสภโศภย์ นาย แลจำเลย

ความข้อวินิจฉัย แห่ง ฎีกาที่ ๕๐๑ ปี ๑๓๑ มีว่า หนังสือชกชาย
หนังสือ ชก ชาย เป็น แต่เพียง พยาน ว่า เขา ผู้ซื้อสัญญา ได้ เป็น แต่ เพียง
โอนกรรมสิทธิ์ ที่ดิน ให้แก่ กัน ไปจริง อำนาจ ที่ ผู้ซื้อ พยาน.
รับที่ ดิน มา เป็น เจ้า ของ จะ มี มาก น้อย ฉะนั้น ได้ ผู้ขาย
แต่ เดิม มี อยู่ เท่าไร ไม่ เปลี่ยนแปลง เพราะ เข้า ใน
หลักที่ว่า ผู้รับโอน จะ มี อำนาจ มากกว่า ผู้โอน ไม่
ได้ จึง เห็น ว่า ผู้ที่ ซื้อ ที่ ดิน อัน ไม่มี โฉนด ครา ของ
แต่ โข เหยียบ ย่ำ ธร ไร เหล่า นี้ ก็ เท่า กับ รับ ที่ ดิน มา
ปกครอง โดย มี ยี่ เปลา หนังสือ ชก ชาย ใช้ ได้ แต่ สำหรับ

ปิดปากห้ามไม่ให้ผู้ชายเถียงว่าที่ยังเป็นของคนที่อยู่ในบางขณะเท่านั้น การที่จะทำให้ผู้ชายมีกรรมสิทธิ์ขึ้นเพียงใด ก็อยู่ที่ตรงการปกครองทำประโยชน์โดยลำพังของตนเองที่จะพึงมีขึ้นในภายหลัง หรือจัดการขอหนังสือสำหรับที่จากรัฐบาลเสียตามระเบียบ

ผู้ชายธำนาจ. ถึงแม้การขอชายจะไม่ได้ทำสัญญาต่อเจ้าพนักงานให้ถูกต้องตามกฎหมายก็ดี แต่ถ้าผู้ชายได้ส่งที่คืนให้ผู้ชาย แต่ผู้ชายได้รับมาปกครองจนสิ้นอายุของหนังสือสำหรับที่นั้น ๆ แล้ว เช่น ที่มีโฉนดที่ ๙-๑๐ มี ตราของที่ ๓ มี ใบเขียนยัน

ชนิดเก่าที่ ๑ ปี ชนิดใหม่ที่ ๒ ปี ผู้ชายยังอ้างว่าที่คืนยังเป็นของคนที่อยู่ไม่ได้เหมือนกัน เพราะตัวได้ธำนาจจนขาดกรรมสิทธิ์เสียแล้ว.

ตัวอย่าง

ฎีกาที่ ๙๑ ปี ๑๑๘ ระหว่าง อำนวย เอมใจทัย
กับ นายแก้ว อำนวย เอมใจทัย
ที่ ๑๙๙ ปี ๑๒๓ ระหว่าง อำนวย เอมใจทัย
กับ นายแก้ว อำนวย เอมใจทัย

ที่กล่าวมาข้างบนนี้ พุศกัณฑ์ซึ่งมีหนังสือ
สำหรับที่ เมื่อใดที่จะแปลศัพท์แก่ผู้ซึ่ง จึงต้อง
แล้วแต่การขาดอายุของหนังสือสำหรับที่ แต่ถ้าเป็น
ที่ซึ่งผู้ขายปกครองอยู่โดยมือเปล่า ตามข้อวินิจฉัย
แห่งฎีกาที่ ๒๒๗๔ พ.ศ. ๒๔๕๖ อาจเป็นแบบได้ว่า
เมื่อใดซึ่งชายคนใด ในบิลใจที่ผู้ซึ่งได้เข้าปกครอง
กรรมสิทธิ์ที่ไปนั้นขาดจากผู้ขายคนมาอยู่แก่ผู้
ซึ่งเมื่อนั้น แต่ตามสำนวนของฎีกาฉบับนี้ ดูเหมือน
ไม่ตั้งใจจะกล่าวถึงที่ทั่วไป คงมีความประสงค์
เฉพาะที่ไร่นาป่าพง ส่วนที่สวนผลไม้แต่ที่บ้าน
เรือนถาวร (ไม่ใช้ชั่วคราวอย่างสวนนาชาวไร่
ปลูกขายไครยในฤดูทำนาทำไร่) เห็นจะไม่หมาย
ความถึง เพราะที่เหล่านี้มีติดกันอยู่บ้าง.

ส่วนสัญญาจะซื้อขายนั้น จะถือเกณฑ์เดียวกับ
ที่กล่าวมาไม่ได้ ด้วยสัญญาจะซื้อขายหาก
จะทำกันเอง ตกลงหมายก็ยอมรับว่าเป็นสัญญาที่
เพราะฉนั้นถึงแม้ว่าผู้ที่สัญญาว่าจะซื้อจะได้ปกครอง
ที่อันจะซื้อขายกันนั้นมาพอสมควร ซึ่งถ้าเป็นถาวร
จะซื้อขายถึงที่นั้นจะมีหนังสือสำหรับที่แก่ผู้ที่จะขาย

ซื้อขายที่ไม่
มีหนังสือ.

สัญญาจะซื้อ
ขายไม่เรียกว่า
ละอำนาจ.

ก็ยังมีขาดกรรมสิทธิ์แล้วก็ตาม ผู้ที่จะซื้อก็ไม่อาจอ้าง
ได้เลยว่า ผู้ที่จะขายขาดกรรมสิทธิ์แล้ว เพราะ
มีสัญญาหน่วงอยู่ ความปกครองจึงไม่เป็นบังคับ
แก่กัน.

ตัวอย่าง

ก. ไปเอาเงินของ ข. มา ๒๐๐ บาท แต่
มอบที่ มา ซึ่ง ไม่มีหนังสือสำหรับที่ ให้ ข. ยึด
ถือไว้ โดย ก. สัญญาว่าจะขายให้ ข.
ได้ปกครองที่นั้น มา กว่า ๑ ปี ข. จะถือว่า
เป็นเจ้าของแก่ตนแล้วไม่ได้ (ฎีกาที่ ๘๔๖
พ.ศ. ๒๔๕๖ ระหว่าง อ่างแดง สายใจทัย นาย
อินจำเตย)

สัญญาขายกัน.

หนึ่ง ตามลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ ๕๑ ผู้ซื้อและผู้
ขายอาจสัญญากันได้ว่า ผู้ซื้อจะต้องขายคืนให้แก่
ผู้ขาย ภายในกำหนดเท่า นั้น เท่า นั้น หรือใน ปี น ปี น
แต่สัญญาชนิดนี้ ก. ของ ทำเป็นกรรมกรรมเพิ่มเติมกัน มี
กรณี ผู้ขายจะเรียกที่คืนไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๑๑
ปี ๑๒๘) เว้นไว้แต่ผู้ขายจะยังไม่ขาดกรรมสิทธิ์
เต็ม บัดนี้เท่านั้น ถ้ากำหนดขายคืนนั้นเกิน

กว่า ๑๐ ปีขึ้นไป จะใช้ได้ หรือ ไม่ เพราะใน ลักษณะ
เมื่อเสร็จ บทนี้ กล่าว ว่า ผู้ขอ จะ เขา ไป ทำ กิน เพียง
มี ๒ มี แต่ ทง โท้ง กับ การ ขาย ฝาก ซึ่ง ตาม กฎหมาย
ไม่ยอม ให้ โท้ง จน กิน ได้ เมื่อ เกินกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป แต่
คิด ว่า คง จะ ไม่ เต็ม วรี เต็ม กั้น.

แปล ข้อ สำคัญ มาก ที่ การ ขอ ขาย จะ ต้อง ทำ กั้น ข้อ ขาย กั้น
โดย ความ สุจริต ปราศ จาก ความ คัง ใจ ที่ จะ ขอ โท้ง เจ้า
ทง หรือ ผู้ใด ผู้หนึ่ง เพราะ ถ้า ได้ ความ ว่า ได้ ขอ ขาย
กั้น โดย ความ ประสงค์ เช่น นัน เด็ด ถึง แม้ จะ ได้ ทำ เป็น
กรรมกรรม ก็ ใช้ ไม่ ได้

ตัวอย่าง

- ก. รู้ว่า เจ้า ทง จะ ขอ กั้น ใน เรื่อง ที่ เป็น ทง เขา
- ก. จึง จัด ให้ ข. ภรรยา ขาย ที่ บ้าน ของ ก.
- ให้ ค. ซึ่ง เป็น พี่ ของ ง. ค. เอง ก็ รู้ ว่า
- ก. เป็น คน สั้น เมฆ บรรดา ตัว คิด ตั้ง ว่า การ
- ขอ ขาย แปล ทาง สมนยอม ใช้ ไม่ ได้ (มี กาก ที่ ๓๘
- มี ๑๒๘ ระหว่าง จัน หมา ใจ กย์ จัน กิม สำนั
- อำนาจ บัญ ของ จำเลย)

ผู้ราชดัมมฉะทาย. ถ้าผู้ขายเป็น คน ดัม ฉะทาย การซื้อ ขาย ถิ่น
 ดัม ที่ ค่ำต พิพากษาให้ ดัม ฉะทาย ๒ ปีนี้ ใน ชั้น คัม
 ให้ถือ จำ เป็น การใช้ ไม่ ได้ เว้นไว้แต่ ผู้ซื้อ จะ แสดง
 ได้ว่า ได้ ซื้อ ขาย กัน โดย ความ สุจริต แต่ ถ้า ผู้ซื้อ
 เป็น เจ้า หน ของ ผู้ ดัม ฉะทาย แล้ว กฎหมาย กำหนด
 เวลา ให้ ๓ เดือน (พระราชบัญญัติ ดัม ฉะทาย
 กก ๑๓๐ มาตรา ๔๕-๔๖ และ ๔๗) แต่ ถึง เช่น
 นั้น ถ้า เป็น การ เสนอ เปรียบ เจ้า หน อื่น ๆ แล้ว ก็ ยัง
 ใช้ ไม่ ได้ อยู่ นั้น เอง แต่ ทง น ไม่ ทน ความ ถึง ผู้ อื่น ที่
 รับ ซื้อ ไป จาก เจ้า หน อื่น ก่อ ก่อ หนึ่ง โดย ซื้อ ไม่ ทราบ ว่า มี
 การ พ้อง ดัม. (แต่ พระราชบัญญัติ นี้ ใน เวลา นี้ ยัง ใช้
 แต่ ใน กรุง เทพ ๆ ส่วน ใน หัว เมือง ยัง ไม่ ได้ ประกาศ
 ให้ ใช้)

ซื้อ ขาย ที่ หาดขาย ใน เรื่อง ที่ คิน แห่ง เตียว แต่ มี เจ้า ของ หลาย คน
 เจ้าของเป็นสัตว์ เป็นการ แน่ว เจ้า ของ คน หนึ่ง คนใด ไม่ มี อำนาจ ที่ จะ
 ได้เพียงใด. เขา ที่ ทง หมด ไป ขาย ให้ ผู้ อื่น โดย ไม่ ได้ รับ ความ ยิน
 บอม จาก เจ้า ของ ที่ ค่วย กัน หรือ ว่า กมี อยู่ แต่ ว่า เมื่อ
 เจ้า ของ คน หนึ่ง ได้ เขา ไป ขาย เตียว ทง หมด แล้ว การ
 ซื้อ ขาย นั้น จะ ใช้ ไม่ ได้ ที่ เตียว หรือ อาจ แบ่ง ออก ได้ ว่า

เอกสาร ส่วน ของ ผู้ชาย เป็น การ ใช้ ได้ เช่น ที่ดิน เป็น
 ของ ก. กับ ข. รวมกัน ยังไม่ได้แบ่งแยกออก
 ว่า เป็น ส่วน ของ ใคร เท่าใด ก. เขา ที่ ทั้ง หมด นน
 ไป ชาย ให้ ผู้อื่น เสีย โสย ไม่ได้บอกให้ ข. รู้เลย ผู้
 ขี้ จะ ถือ เขา ที่ ดิน ทั่ว ทั้ง ตาม ส่วน ที่ ก. เป็น เจ้า
 ของ ชู้ ด้วย เป็น สิทธิ ของ คน ได้ หรือ ไม่ ใน ข้อ นี้
 ตาม ฎีกา ที่ ๑๙๓ ปี ๑๑๙ ระหว่าง อำเภอ สี่ โงทย์
 นายเขต จำเลย แด ที่ ๒๕๐ ปี ๑๑๙ ระหว่าง อำเภอ
 พัน โงทย์ นายช่อน นายดี จำเลย กับ ที่ ๑๐๘
 ปี ๑๒๑ ระหว่าง นายเขต โงทย์ นายจัน จำเลย วิมลชัย
 ว่า ผู้ ชู้ มี อำนาจ ที่ จะ ถือ เขา ที่ ทั่ว ทั้ง ส่วน ของ ก.
 เป็น สิทธิ ของ คน ได้ แต่ ตาม ฎีกา ที่ ๔๔๐ ปี ๑๒๒
 ระหว่าง อำเภอ ปริก โงทย์ หม่อม ราชวงศ์ เนตร กับ
 พงก จำเลย แด ที่ ๖๗๒ ปี ๑๒๒ ระหว่าง พระเจ้า
 อุทธาเชศ พระองค์ เจ้า พิศมัย พมด สัตย์ โงทย์ จัน ของ
 กับ พงก จำเลย คิด สัน ว่า ผู้ ชู้ จะ เขา ที่ ทั่ว ทั้ง ส่วน
 ของ ก. เป็น สิทธิ แก่ คน ไม่ได้ เพราะ ก. ไม่มี
 อำนาจ ชาย ผู้ ชู้ ของ คน ที่ ให้ ก. แด ข. ไป

แบ่งปันกันเสียก่อน แล้วจึงจะรับซื้อในส่วนของ
 คนที่ซื้อ การจะขายได้ เมื่อถูกาเซงก็ขอคืนเสีย
 เช่นนี้แล้ว จึงไม่แน่ใจว่าถ้าเกิดคดีขึ้นในเวลานี้ศาล
 จะเดินทางไหน บางทีจะเข้าใจว่า ศาลฎีกา
 ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงคดีใหม่ จึงได้ตัดสิน ย่อม
 เดียวซ้อนกันมาถึง ๒ เรื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ก็
 โดยอาการของ อ. เป็นการยินยอมปล่อยให้ ค. คง
 อยู่ในตำแหน่งเจ้าของที่ดินเสีย เหมือนหนึ่งว่า ข.
 ไม่ได้เกี่ยวข้องของเป็นเจ้าของที่ดิน แต่ผู้ซื้อก็ได้ซื้อ
 ไปโดยความซื่อไม่ทราบว่าเป็นที่ของ ข. ด้วย ฉะนั้น
 ความฎีกาที่ ๖๓๐ มี ๑๒๗ ระหว่างขุนศรีสาครเสก
 โจทย์ ย่างแดง พงษ์จ่าเตย แต่ที่ ๖๔๖ มี ๑๒๘
 ระหว่าง เจ้าค่าย โจทย์ เจ้าราชสัมพันธ์ของพี่กับพวก
 จ่าเตย อันเจตน์ว่า ผู้ซื้อไม่อาจได้ที่เป็นสิทธิ์ทั้ง
 หมด ส่วนระหว่าง ก. กับ ข. เป็นหน้าที่จะไปว่า
 กล่าวกันเอาเอง.

เจ้าขุนพันไชย. หลาย คน เจ้าขุนพันไชย ความธรรมดาต้องได้
 ที่ตามธรรมเนียมที่ใครออกเงินมากแต่น้อย เว้นไว้แต่จะ
 ได้สัญญาฉบับไว้เป็น อย่างอื่น จึงต้องให้ไปตาม

สัญญา แต่ที่ถามถึงแม้จะลงชื่อในหนังสือชื่อชาย
 แต่คนเดียวก็ดี เมื่อปรากฏว่าได้เข้าทุนกันชื่อแล้ว
 ก็ไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ที่เข้าหุ้นส่วนทั้งหลาย
 เพราะถือว่าการที่หุ้นคนหนึ่งคนใดลงชื่อของตัว
 แต่คนเดียวนั้น เขาก็ทำการแทนผู้ที่เข้าทุนกับ
 ตัวต่างหาก.

ตัวอย่าง

- (๑) บิลลา ออกเงิน ๕๐ บาท บุกรอกยา ๔๐ บาท
 รวมกันชื่อที่แห่งหนึ่งไว้ คิดเงินว่าที่คือ
 เป็นของบิลลา ๒ ส่วน ของบุกรอก ๑ ส่วน
 (ฎีกาที่ ๕๐๘ ปี ๑๗๑ ที่อ้างมาข้างบน)
- (๒) โจทย์จำเลยเข้าทุนกับชื่อที่มาแห่งหนึ่งไปจาก
 ศาล โดยตกลงกันว่า จะแบ่งกันทำคนละครึ่ง
 แต่มีชื่อ โจทย์ เป็นผู้ซื้อไปคนเดียว ครั้นชื่อ
 แล้ว โจทย์จำเลยก็ได้ถอดเปลี่ยนกันทำมาคน
 ละปีราว ๕ ปี คิดเงินว่าให้แบ่งที่มาให้ โจทย์
 จำเลย คนละครึ่ง (ฎีกาที่ ๓๑๓๗๕ ปี ๑๗๑๑
 ระหว่าง อ้าแดง ร้อย โจทย์ นาย มุก จำเลย)

เมื่อฝ่ายหนึ่งผิด ถ้าผู้ขายได้ทำผิดสัญญา จะซื้อขายแต่อย่างไร
 สัญญา อีกฝ่าย อย่างหนึ่ง ผู้ซื้อ มีอำนาจที่จะปฏิเสธสัญญาไม่ยอม
 หนึ่งเด็กเสียได้. รับซื้อได้ แต่ถาผู้ซื้อ ไม่ถือเอา เหตุที่ผู้ขาย เผลอผู้
 ผิด สัญญา แต่จะซื้อให้ ได้แล้ว ผู้ขาย ก็จำต้อง
 ปฏิบัติตาม ส่วนผู้ขาย ที่เป็นฝ่ายผิด จะบอกเลิก
 สัญญาเอาเองโดยผู้ซื้อ ไม่ได้ยินยอมด้วยนั้นไม่ได้.

ตัวอย่าง

(๑) ก. บอกขายนาให้ ข. เป็นจำนวน เนื้อที่
 ๑๐๐ ไร่ ข. ได้ให้ประจำไปบ้างแล้ว แต่
 ครั้นเมื่อเปิดตัดที่ ได้มาไม่ถึง ๑๐๐ ไร่ ข.
 ไม่จำเป็น ต้องซื้อ ก. ต้องคืนประจำให้
 เพราะ ก. เป็นผู้ผิดสัญญา. (ฎีกาที่ ๕๘๘๘
 ปี ๑๓๑ ระหว่าง นายท่า อ่างแดง พ่วง โจทย์
 นาย หริ่ม จำเลย)

(๒) โจทย์จำเลย ได้สัญญา กับ โจทย์จะขาย
 นาเกลี้ยงให้จำเลย เป็นราคาเงิน ๒๔ ชั่ง จำเลย
 ได้ให้ตวง หน้าไปก่อน ๑๓ ชั่ง ที่ยังค้างอยู่
 อีก ๑๑ ชั่ง จำเลยจะให้เมื่อ โจทย์ ได้ ทำหนังสือ

ขอขายให้ แต่ถ้าโจทก์ยอมให้จำเลยเข้าปกครอง
ที่แค่นั้นมา ภายหลังโจทก์ไปขอให้เจ้าพนักงาน
ทำหนังสือขอขายให้ไม่ได้ โดยเขาไม่ยอม
ทำให้ โจทก์จะฟ้องเรียกที่คืน โดยยอมคืน
เงิน ๑๕ ซึ่งให้จำเลยนั้นไม่ได้. (ฎีกาที่ ๔๐๒
ปี ๑๓๔ ระหว่าง นายส่วน โจทก์ นายอู่จำเลย)

เมื่อผู้ขายส่งที่คืนให้แก่ผู้ซื้อไม่ได้ โดยมี
คนปกครองแต่เพียงกรรมสิทธิ์อยู่ เป็นหน้าที่ของผู้
ซื้อจะไปว่ากล่าวเขากับผู้ขาย คือถ้าจะต้องไปจัด
การกับผู้ที่อยู่บนเขาที่ มาให้ผู้ซื้อ ผู้ซื้อจะไปฟ้อง
ร้องขับไล่เขาเองไม่ได้ นอกจากในเมื่อเรื่องเช่าที่ซึ่ง
เรียกว่าสัญญาที่คืน (ฎีกาที่ ๒๔๒ ปี ๑๓๓
ระหว่าง พญาพรหมบัญญัติ จมานวังโจทก์ อ้ายหลวง
จำเลย)

ผู้ซื้อจะฟ้อง
ขับไล่ผู้ที่อยู่
ในที่เขาเอง
ไม่ได้.

หมวดที่ ๒๓

ให้ปัน

จะให้

การให้ปัน ที่ ติน แก่กัน โดย ความ เช่นหา รัก ใคร
แปง สัญญา ที่มี ประโยชน์ (สิ้นจ้วง) ฝ่ายเดียว คือ
เฉพาะผู้รับ เพราะ นอก เมื่อ แปง แปง สัญญา ว่า จะให้
แต่แล้ว ไม่ให้ กฎหมาย จึง ไม่บังคับให้จำ ต้องให้

ให้แล้วอย่างไร
เรียกกันได้

ความ ลักษณะ เบื้องต้น บทที่ ๔๕ กำหนดว่า การ
ยกที่ เขา เว้นให้แก่กัน ถ้าผู้รับ ตาม ก่อน ผู้ให้ ผู้ให้
มีอำนาจที่จะ เรียกที่ คน คนได้ แต่ ตามฎีกาที่ ๒๒๐
ปี ๑๑๘ ระหว่าง อำแดง แดง กับ พวก โจทย์ อำแดง
พดอย กับ พวก จำเลย อธิบายกฎหมาย บทที่ ๑๒ ให้
ได้ แต่ ส่วน ที่ ให้ กัน โดยไม่ มี หนังสือ ถ้าได้ ทำ หนังสือ
ยกให้กัน แล้ว เรียกกันไม่ได้

วิธีให้ปันของ
ทำอย่างไร

ที่ ติน ที่มี หนังสือ สำหรับ ที่ ย่างเก่า หรือ ไม่มี
หนังสือ เลย ตามฎีกาที่ ๑๐๓๓ ปี ๑๓๑ ระหว่าง
อำแดง สุ่ม กับ พวก โจทย์ จึง กับ หนังสือ อำแดง อิม แฉ
จำเลย อิมจ้อยว่า การให้ปัน จะ ทำ หนังสือ กันเอง ก็

ใช้ได้ แต่ส่วน ที่ ซึ่ง ได้ ออก โฉมด โฉมใหม่ หรือ ครา ของ
ตัว คราว แล้ว พระราชบัญญัติ การ ออก โฉมด ที่ ติน
คก ๑๒๗ มาตรา ๓๘ แต่พระราชบัญญัติ ออก ครา
ของ ตัว คราว คก ๑๒๑ มาตรา ๑๑ บัญญัติ ว่า คง ไป
โฉมให้กัน ต่อเจ้าพนักงาน คมเบียฟ ที่ ติน

นอกจาก จริ ที่ ก่อ มา แล้ว มี โศข มาก ที่ เจ้า
ของ ที่ เขา ชื่อ ผู้ ยม ได้ ลง ใน หนังสือ สำหรับ ที่ ของ ตน ซึ่ง
ความ กฎหมาย ก็ คือ ว่า เป็น การ ให้ บม ได้ เหมือน กัน ใน
ส่วน ชื่อ ใน กรมธรรม์ ขาย แถ่ สัญญา จำนำ มีประกาศ
รชกต ที่ ๕ วันที่ ๕ ๖ ๕ คำ ปื่อ ออก ยัง เปน เอกคก มี ข้อ
ความ ว่า “ชื่อ ใน กรมธรรม์ ขาย แถ่ สัญญา จำนำ
ชื่อ ขาย ห้าม อย่า ให้ เขา ชื่อ ผู้ ยม มา ใส่ แถง ผู้ใด เปน
เจ้า ของ ทรัพย์สิน ก็ ให้ ใส่ ชื่อ ผู้ ยม เอง ครก ๆ ถ้า ใน
หนังสือ เปน ชื่อ ของ ผู้ใด ก็ จะ คิด ชน ให้ เปน ของ ผู้ ยม
ที่ มี ชื่อ ใน หนังสือ ” ทั้ง น ตาม ข้อ จมจอย แห่ง ฎีกา
ที่ ๑๑๐๘ ปี ๑๓๑ ระหว่าง ชุม ภรรยา ชุม ศรีภักดี ผู้
ภักครอง หมู มน ไจภย์ ชน ภรรยา พระบาท สุมภณ ท้าว สุทธิ
คำเคย กล่าว ว่า ใน ชั้น คก กฎหมาย สันนิฐาน ว่า ผู้
ที่มี ชื่อ ใน หนังสือ เปน เจ้า ของ ทรัพย์สิน แต่ ถ้า โดย ภรรยา

ชื่อ ใน หนังสือ
สำหรับ ที่ อย่าง
แก่

ของ ผู้ที่ มี ชื่อ ใน หนังสือ นั้น เอง ก็ ดี หรือ จาก หลัก
 ตาม อย่างอื่น ก็ ดี ปรากฏ ว่า ที่ เป็น ของ ผู้ ยื่น ชน เจ้า
 ของ ที่ ต้อง ได้ มอบ ที่ ให้ ผู้ มี ชื่อ ใน หนังสือ ไป ปกครอง
 แล้ว กรรมสิทธิ์ จึง จะ ตก ไป ยัง ผู้ ที่ มี ชื่อ ใน หนังสือ ถ้า
 ยัง ไม่ ได้ มอบ ต้อง แล้ว แต่ ภาระ ที่ ประพฤติ ต่อ กัน ถ้า
 ระหว่าง เจ้า ของ ที่ กับ ผู้ ที่ มี ชื่อ ใน หนังสือ ประพฤติ เหมือน
 หนังสือ เจ้า ของ ที่ ยัง มี ความ ใน ที่ดิน นั้น แต่ ฝ่าย เดียว
 แล้ว ที่ ที่ ยัง คง เป็น ของ เจ้า ของ เดิม อยู่ แต่ ถ้า
 ประพฤติ เหมือน หนังสือ ผู้ ที่ มี ชื่อ ใน หนังสือ เป็น เจ้า
 ของ ที่ดิน แล้ว ที่ ที่ ต้อง เป็น สิทธิ ของ ผู้ ที่ มี ชื่อ ตาม
 หนังสือ.

ตัวอย่าง

- (๑) ใน หนังสือ สำหรับ ที่ เป็น ชื่อ ของ ก. แล้ว ก.
 ยอม ให้ มารดา ของ ตน ท้า พันธุ์กรรม แบ่ง ที่ ให้
 ก. กับ ข. คน เดียว ภายหลัง ก. กับ ข.
 ยัง ได้ ทำ หนังสือ ยก ที่ น ครอบ ใน กรม พระองค์
 หนังสือ แต่ ท่าน ไม่ ทรง รับ ผู้ ก่า คิด ขึ้น ตาม
 พระบรมราช อนุญาติ ว่า ภาระ เช่น น ของ ข

ว่าที่เปนของ ก. แด ช. คนตะกั้ง (ฎีกา
ที่ ๑๔๐ ปี ๑๑๙ ระหว่างอิมใจทย์ พระ
บรมฉนุ ประมาณพตจำเอย)

(๒) ก. มารดา ข. บุตร ค. บุตร เขยทำกินรวม
กันมาใน ที่ นานแห่งหนึ่ง เมื่อ ค.ค ๑๑๙ ก.
ยอมให้ ค. ไปรับใบเขยบย้ามาในนามของ
ค. คนเดียว แต่ทั้ง ๓ คนก็คงยังปกครอง
ทำกินรวมกันมาช่นวงเดิม ครั้น ค.ค ๑๒๔
โดยความคิดอย่างใดไม่ปรากฏ ข. กัดบทำ
หนังสือเช่าที่รายน คือ ค. จนเกิดคดี ข. ค.
จึงจัดให้คนอื่นเช่ามาค่อไป แต่ ก. แด ช.
ไม่ยอมออกจากที่ ค. จึงฟ้องจับได้ ๒
รายว่าที่เปน สิทธิของ ก. จับได้ ก. แด
ช. ได้ (ฎีกาที่ ๑๓๑ ปี ๑๒๗ ระหว่าง
หลวงวิจวรรณใจทย์ ข้าแวงเฮมมารดา นาย
อุมบุตรจำเอย)

(๓) ที่ดินเปนของ ก. บิดา ข. มารดา เมื่อ
ค.ค ๑๑๕ ข. โสมโสมตเปนชื่อของ ก. บุตร

คนเดียว แต่ ข. ยังคงปกครองที่ มา แด เก็บ
 โฉมตไว้ ต่อมาอีก ๑ ปี ข. ตาย ครั้น
 ค. ๑๒๒ ก. ทำพินัยกรรมยกที่ดินให้แก่บุตร
 คนอื่น ๆ เสีย ซึ่ง ก. เองก็รู้ แต่ไม่ได้
 คิดคำนวณ प्रकारใด ต่อมาอีกสัก ๓ เดือน
 ก. ตาย คิดเห็นว่าพินัยกรรมใช้ได้ เพราะ
 ค. ยังไม่ได้เข้าปกครองที่เลย (ฎีกา
 ที่ ๗๒๕ ปี ๑๒๓ ระหว่าง ข้าแดง นิมใจทย์
 ข้าแดงเดือน จำเลย)

- (๔) บิดา มารดา ได้ลงชื่อ บุตร ไว้ ในโฉนด อย่างเก่า
 แต่แล้ว บิดา มารดา ก็ยัง คง ปกครอง แด รักษา
 โฉนด ไว้เรื่อย มา จน บิดา ตาย มารดา คน
 เดียว ปกครอง ต่อมา ถึง เวลา ที่ เจ้าพนักงาน
 ออกสำรวจ จะ ออกโฉนดใหม่ บุตร จะ นำ
 รังวัดว่า เป็น ที่ ของ คน ไม่ได้ ด้วย บิดา มารดา
 ยัง ไม่ได้ มอบ ที่ คืน ให้ คน ปกครอง (ฎีกา
 ที่ ๗๔๕ ปี ๑๒๗ ระหว่าง พ่วงใจทย์ นิม
 จำเลย)

ถ้าเจ้าของ ได้มอบที่ดิน ให้ผู้ที่มีชื่อ ในหนังสือ ให้ที่ไปปกครอง
ไปปกครองแล้ว ที่ก็เป็นสิทธิ์ของผู้อื่น เจ้าของเดิม
แฟนฉัน ไม่มีอำนาจจะไป

ตัวอย่าง

ก. มารดาเจ้าของที่นำ ได้เอาชื่อ ข. บุตร
แต่ ค. ทงตามลงในตราของ แต่ได้มอบหมาย
ให้ ง. แต่ ค. ไปปกครองด้วย ภายหลัง
จ. สาย มาต้องเป็นมรดกของ ข. กิ่งเคียง
ก. จะเรียกกลับคืนไม่ได้ เพราะเป็นการให้
กันเสร็จไปแล้ว (ฎีกาที่ ๔๖๕ ปี ๑๙๔๘
ระหว่าง อ้าแดง คำ โจทย์ อ้าแดงทอง จำเลย)

ชื่อที่เจ้าของที่เอาชื่อผู้อื่นลงในหนังสือสำหรับ แฟนสิทธิ์แต่ส่วน
ที่อย่างเก่า กฎหมายและคู่แต่การปกครองของผู้อื่นที่มี ที่ปกครอง
ชื่อในหนังสือนั้น อย่างเดียว เพราะฉนั้นถึงแม้ชื่อใน
หนังสือจะมีแต่ผู้อื่นคนเดียว หรือ ๒ คนกับเจ้าของที่
กิด แต่ถ้าเจ้าของที่ได้มอบที่ดินให้ผู้อื่นชื่อในหนังสือ
ไปปกครองแล้ว ส่วนหนึ่งส่วนใดแล้ว ที่ก็คงเป็นสิทธิ์
แก่ผู้ที่มีชื่อในหนังสือเฉพาะแต่ส่วนที่ตนปกครองมา

ไม่ใช่ ปกครอง แต่ นิตยเขียน แล้ว มีอำนาจใด ทั้งหมึก หรือ
 ฝรั่งหนึ่ง แต่ เสนอว่า อื่น น. เรือ ว่า ศาล คง เสนอ คงออก ถึง
 หนังสือ ที่มีชื่อ หลาย คน ซึ่ง เจ้า ของ ได้ แบ่ง แยก ที่
 สิบให้ ไป ปกครอง เป็น ส่วน ๆ มากบ้าง น้อยบ้าง ผู้
 ที่ ได้ ที่ ไป ปกครอง มากกว่า ส่วน ของ เจ้า ของ เอง หรือ
 ผู้ ที่มีชื่อ ใน หนังสือ ด้วย กัน (คิด ตาม ส่วน แยก ตาม
 ราย ชื่อ ใน หนังสือ) คง ไม่ ของ คน ที่ มา แบ่ง ให้ ผู้ ที่ ได้
 น้อย กว่า คน ตั้ง ปราบฏ ตาม ตัว อย่าง ข้าง ถ้าง น

ตัวอย่าง

- (๑) ก. มารดา มี ส่วน อยู่ ๕ ไร่ มี บุตร อยู่ ๔ คน
 คือ ข. ก. ง. จ. ก. ได้ ตั้ง ชื่อ ตน เอง
 กับ ชื่อ ข. บุตร ใน โฉมต แต่ ก. ได้ แบ่ง
 ที่ ให้ ข. ก. ง. จ. ปกครอง คน ละ ๑ ไร่
 อีก ๑ ไร่ ก. ปกครอง มา เอง ภายหลัง
 ก. ตาย คิด สิ้น ว่า ที่ เป็น ของ ข. ๑ ไร่
 เดียว เฉพาะ ที่ คน ปกครอง มา ไม่ใช่ ไร่ หนึ่ง
 (ฎีกาที่ ๗๐๓ มี ๑๕๒ ระหว่าง อำเภอ กับ
 กับ พวก ไททย์ นาย มูล จำ เหย)

(๒) ในโฉนดมีชื่อ ก. แด ข. ๒ คนพี่น้อง แต่
 ก. แด ข. ต่างปกครองที่นาคนละส่วนมิได้
 เกี่ยวข้องกันจนถึงสิ้นบุตรภรรยา ซึ่งนับ
 ได้ ๒๐ ปีกว่า ถึงตายแล้วถึงว่า ที่ต้อง
 เป็นสิทธิ์ของ ก. แด ข. ความส่วนที่แยกกัน
 ปกครองมา (ฎีกาที่ ๑๘๓๑ ปี ๑๓๑๑
 ระหว่าง ข้าแดง หม่อม ข้าแดง นาส ไชยภัย ข้าแดง
 ข้า นาย ค้าย จำเลย)

ขอให้ สังเกตให้ ดี การที่จะเรียก ว่า ปกครอง อย่างไรจึงเรียก
 ตามกฎหมาย ไม่เหมือนอย่างที่เราได้เห็นตามธรรมดา ว่า ปกครอง
 คำที่ว่า ปกครอง ตาม กฎหมายในที่นี้ หมายความว่า
 การอนุญาต ของ เจ้า ของ ที่ดิน ให้ผู้ที่มีชื่อใน หนังสือ
 ใช้ชื่อว่า เป็น เจ้า ของ ที่ โดย พลังการ ของ ตนเอง ไม่
 เกี่ยวข้อง กับ เจ้า ของ ที่ บุตรหลาน ที่ อยู่ใน ความ
 ปกครอง ของ เจ้า ของ ที่ ซึ่ง ได้ อยู่ มา ใน ที่ นั้น ด้วย
 ตาม กฎหมาย ไม่เรียกว่า แปล การ ปกครอง เพราะ
 เป็น ธรรมดา ที่ ผู้ ปกครอง อยู่ใน ที่ นั้น คนใน ครอบครัว
 ย่อม ต้อง อยู่ใน ที่ นั้น ด้วย.

ตัวอย่าง

เมื่อ ค.ศ. ๑๐๘๗ ก. ยาย ชัย ที่ บ้าน แห่ง หนึ่ง แด
 ลง ชื่อ หนองใน หนังสือ ชื่อ ชาย แล้ว ยาย กับ
 หนอง ก็ อยู่ ใน ที่ นม มา ด้วย กับ จน ถึง ค.ศ. ๑๑๖
 ยาย ทำ พิณกรรม ยก ที่ ราช น โห หนอง ยก ชน หนึ่ง
 คอย มา หนอง ชาย แต่ ยังมี ผู้ สืบ สาย โสทิศ อยู่
 ครั้น ค.ศ. ๑๒๐ ยาย ทำ พิณกรรม อีก ใหม่ ยก
 ที่ นม ให้ ผู้ คน เสีย คิด ตั้ง ว่า พิณกรรม ฉบับ
 พงษ์ น ใช้ ได้ เพราะ การ ที่ หนอง อยู่ รวม มา
 ใน ที่ นม ด้วย ไม่ เรียก ว่า เป็น การ ปกครอง
 (ฎีกา ที่ ๒๔๕ ปี ๑๓๓๗ ระหว่าง คุณ เจ้า แก
 ชุม ไชยย์ อําแสง เสงี่ยม เจ้า เอย)

ได้ ท เมธ เจ้า
 ของ ตาย

ตาม ที่ กต่าง มา แล้ว เป็น อัน เห็น ได้ ว่า การ ที่
 เขา ชื่อ ผู้ ขึ้น ได้ ใน หนังสือ สำหรับ ที่ อย่าง เดียว ไม่ได้
 แสดง ว่า ผู้ ที่ มี ชื่อ ใน หนังสือ เป็น เจ้า ของ หรือ มชน ที่
 ดิน ให้ ไป ปกครอง แล้ว คง ไม่ ผิด อะไร กับ การ ที่ เจ้า
 ของ สัญญา จํา จะ ให้ ซึ่ง ไม่ มี เวลา อย่างใด เลย จน
 กว่า เจ้า ของ ที่ ตาย ลง เมื่อไร ถ้า ไม่ มี พิณกรรม
 หรือ ทำ หนังสือ ยก ให้ ผู้ คน เสีย แล้ว เมื่อ นม แผลง ที่

จึง ระงับ มา เป็น ของ ผู้ที่ มี ชื่อ ใน หนังสือ ความ ส่วน
ที่ มี ชื่อยุ คน เดียว หรือ รวม กับ ผู้อื่น

ตัวอย่าง

(๑) ก. บิดามีอายุ ๔ แปลง ก. ได้ตั้งชื่อ ข.
บุตรกับชื่อ ก. เอง ใน ตรา ของ ทั้ง ๔ แปลง
ภายหลัง ก. ตาย ข. ได้ที่นาครึ่งหนึ่ง
ทุกแปลง ที่ เหลือ อีก ครึ่ง หนึ่ง จึง เป็น นรภูม
ของ ก. (ผู้กา ที่ ๑๕๒ ปี ๑๒๗ ระหว่าง
อ้างตง บาง โจทย์ อ้างตง เต็ม ค่าเลย)

(๒) ยายได้ตั้งชื่อหลานใน โฉนด ส่วน รวม กับ ชื่อ ของ
ยายเอง เป็น ๒ ชื่อ แล้ว หลาน ก็ ไป บวช เสีย
จน กระทั่ง ยาย ตาย คง มี ที่ ๕ ไร่ หลาน ยิง ตัง
ได้ ส่วน ครึ่ง หนึ่ง (ผู้กา ที่ ๑๐๕๐ ปี ๑๒๓
ระหว่าง เจ้า ขธิการ สุก โจทย์ ขุนบำรุง กำนัน
อ้างตง พดอย ค่าเลย)

ผู้ที่ มี ชื่อ ใน หนังสือ เจ้าตง รวม กับ ชื่อ เจ้า ของ ที่ ปกครอง แล้ว ให้
ขอมแนบ การ ได้ เปรียบ เสมอ ถ้า ผู้หนึ่ง ได้ รับ ที่ มา ใคร ไม่ ได้
ปกครอง เสีย คง แต่ เจ้า ของ ยิง มี ชื่อ ตง อยู่ แต่ ก่อน ที่

ได้ให้คนอื่นไป แต่ต้องอย่าให้น้อยกว่าถึงหนึ่ง หรือ
 ตาม ส่วน ที่ เรา มี ชื่อ อยู่ใน หนังสือ สัก แต่ แค่ มาก หรือ
 น้อย คน เพราะ ถ้า น้อย กว่า ส่วน ที่ เรา ควร จะ ได้ แต่
 ถ้า เจ้า ของ ที่ ขาย ลง เรา มี อำนาจ ได้ แต่ เฉพาะ ส่วน
 ที่ เรา ปกครอง ซึ่ง ถ้า ไม่ได้ ปกครอง เลย แล้ว อาจ
 ได้ มาก ขึ้น ตาม ส่วน เล็กๆ ถ้า ๒ คน ก็ ครึ่ง หนึ่ง

โฉนด แนนท์

ที่ ได้ พุด มา ข้าง ต้น ใน หมวด นี้ เป็น เรื่อง หนังสือ
 สำหรับ ที่ ดิน อย่าง เก่า ส่วน โฉนด แนนท์ อย่าง ใหม่
 ความ เปรียบ เปรื่อง แห่ง อำนาจ แด่ กรรมสิทธิ์ แร่ กว่า กัน
 มาก เจ้า ของ ที่ คน ได้ เมื่อ ได้ ลง ชื่อ อยู่ใน โฉนด แนนท์
 โดย ถูก ต้อง แล้ว ค่อย นั้น ไป ที่ ต้อง เป็น ของ ผู้ ที่ มี ชื่อ
 ใน โฉนด ตาม มาตรา ๓๕ แห่ง พระราชบัญญัติ การ ออก
 โฉนด ที่ ดิน ศัก ๑๒๗ ไม่ จำ เป็น ต้อง มี การ มอบ ที่ ดิน
 หรือ แสดง ความ เป็น เจ้า ของ อย่าง เช่น หนังสือ สำหรับ ที่
 ดิน อย่าง เก่า เลย แต่ โดย เหตุ ที่ อำนาจ มีต กัน เช่น น
 ที่ ได้ ซึ่ง เจ้า ของ ได้ ลง ชื่อ ไว้ หลาย ๆ คน ถึง แม้ เจ้า
 ของ จะ ได้ แบ่ง ที่ ให้ ไป ปกครอง ไม่ เท่า กัน ก็ ที่ ทุก คน
 ที่ มี ชื่อ ใน โฉนด ก็ ยัง มี อำนาจ ได้ ที่ เท่า ๆ กัน.

ตัวอย่าง

- (๑) ก. นารถา มี ส่วน อยู่ ๑ แปลง เมื่อ ปี ๒๕๕๔
 เจ้าพนักงานได้ ออก เดิม ไร่ ๕ ไร่ ก. ได้
 ลงชื่อ ข. บุตรใน โฉมต แสน ที่ คน เดียว ทั้ง ๒
 แปลง แต่ ก. ได้ รับ โฉมต มา เก็บ ไว้ เอง
 แล้ว ก. แด ข. ปกครอง ทำ กิน มา ใน ที่ นั้น
 ด้วยกัน (ซึ่ง ตาม กฎหมาย ไม่ เรียกว่า ข. ได้
 ปกครอง) จน ถึง ปี ๒๕๖๖ ข. ตาย คัด สิ้น
 ว่า ที่ ส่วน ๒ แปลง นี้ เป็น มรดก ของ ข. (ฎีกา
 ที่ ๕๗๗ ปี ๒๕๓๙ ระหว่าง คำ แลง ส่วน บุญ ไจทน์
 คำ แลง จัน นาย ปุ ก จำ เหย)
- (๒) ก. บิดา ได้ รับ โฉมต แสน ที่ มา ใน นาม ของ คน
 เอง แล้ว ภายหลัง ก. ได้ นำ โฉมต นั้น ไป โฉน
 ลงชื่อ ข. ค. ง. บุตร คอย เจ้า พนักงาน ทะเบียน
 กรม กาส ต่อ มา บุตร เหล่า นี้ ประพฤติ ไม่ เป็น ที่
 พอใจ ของ ก. ก. จะ ขอ ให้ โฉน โฉมต กลับ มา
 เป็น ชื่อ ของ คน ตาม เดิม ไม่ได้ เพราะ ที่ เป็น
 สิทธิ์ ของ ข. ค. ง. ครั้น แต่ ก. ได้ โฉน ให้

แล้ว (ฎีกาที่ ๑๖๘ ปี ๑๒๘๘ ระหว่าง ขุน
จัตุมล สวรรกรรม ไชยภัย ส่งากับ พวกเจ้าเถย)

- (๓) ก. มารดา นี้ ที่ มา อยู่ ๑๘๘๒ ไร่ ใน พ.ศ. ๑๒๑๓
ก. ได้ ลง ชื่อ ข. บุตร กับ ชื่อ ก. ใน โฉนด
แผนที่ แต่ แล้ว ก. ได้ มอบ มา ให้ ข.
ปกครอง ทำ กิน เพียง ๔๐ ไร่ เท่านั้น ศ.พ. ๑๒๒๔
ข. ค่าย คิด เห็น ว่า มา นั้น ที่ คง เปน ของ ข.
ทั้ง นี้ (ฎีกา ที่ ๑๐๔ ปี ๑๒๑๗ ระหว่าง
ข้าหลวง พตขย ไชยภัย ข้าหลวง มาก เจ้าเถย)

- (๔) บิดา ได้ ลง ชื่อ บุตร ๖ คน ใน โฉนด มา บุตร
เหล่านั้น ต่าง ได้ ปกครอง ทำ กิน มา แล้ว แล้ว
แต่ ปี ไต่ ไคร มี ค่า ตั้ง มาก ก็ ทำ มงก เป็น กิริยา
ที่ เรียก ว่า ช่วย กัน ทำ กิน โดย บิดา ไม่ได้ บอก
ว่า แบ่ง ให้ ใคร เท่า ไหร่ คิด เห็น ว่า ที่ คง เปน
ของ บุตร ๖ คน ๆ ละ เท่า ๆ กัน (ฎีกา
ที่ ๖๗ ปี ๑๒๑๘ ระหว่าง ข้าหลวง สม ไชยภัย
ข้าหลวง ขึ้น กับ พวก เจ้าเถย)

โดยเหตุที่กฎหมายถือว่า ที่ใดซึ่งเจ้าของได้ โอนภายหลัง
 เขาชื่อผู้ซื้อลงในโฉนดแทนที่ ที่ต้องเป็นสิทธิ์ของ พันยกกรรม ก
 ผู้ที่มีชื่อในหนังสือแทนที่ เหตุนี้ที่แพ่งนั้นถึงเจ้าของ ยงได้ที่ เป็น
 จะได้ทำพันธกรรมยกให้แก่ผู้ซื้อไว้ก่อนแล้วก็ได้ แต่ สิทธิ
 ภายหลังได้ลงชื่อผู้ซื้อในโฉนด ผู้ที่จะได้รับพันธกรรม
 จะอ้างเอาพันธกรรมอันมาตามอ้างว่าผู้ที่มีชื่อในโฉนด
 ไม่ใช่เจ้าของที่ไม่ได้ ด้วยข้อบังคับเรื่องพันธกรรม
 มีอยู่ว่า พันยกกรรมนั้นจะใช้ได้ ก็ต่อเมื่อผู้
 ทำขายไปแล้ว ก่อนตายที่ยังคงเป็นของผู้ทำขาย
 เพราะฉะนั้นการที่เจ้าของที่กลับเอาชื่อผู้ซื้อลงในโฉนด
 ก็เท่ากับทำพันธกรรมใหม่ ยกเลิกพันธกรรมฉบับเดิม
 ทีเดียวแต่ในโฉนดจะมีชื่อเจ้าของเดิมอยู่ด้วยนั้นแหละ
 ผู้ที่ได้รับพันธกรรม จึงจะได้ส่วนของเจ้าของเดิม

ตัวอย่าง

เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๔ ก. ขายทำพันธกรรมยกที่ให้
 แก่ ข. หลาน ต่อมาใน ค.ศ. ๑๙๒๔ ข. หลาน
 มาถึงวัดทนน ก. ยอมให้ ค. ง. ซึ่งเป็น
 มุสวของ ก. ลงชื่อในใบโคสรวมรวมกับชื่อของ

ก. เชง ค้วย จนกระทั่ง ได้รับ โฉมต แพน ที่
 ภายหลัง ก. ควย ตัดสิน ว่า ที่ เป็น สิทธิ แก่
 ค. ง. ตาม ส่วน ที่ มี ชื่อ ใน โฉมต ส่วน ของ
 ก. จึง ตก ได้ แก่ ข. ตาม พิษักรรม (ฎีกา
 ที่ ๘๓๖ พ.ศ. ๒๔๕๐)

รู้ว่าเขาบอกให้
 คน คนหนึ่ง เสีย
 เป็น ยืน ย่อม.

มี ชื่อ ที่ ควร จะ สังเกต อีก อย่าง หนึ่ง ใน เรื่อง
 ที่ คน ที่ มี เจ้า ของ ทราบ กัน รวม กัน เมื่อ เจ้า ของ คน
 หนึ่ง คนใด ได้ ทำ หนังสือ ยก ที่ แนน ให้ ผู้อื่น ทราบ เจ้า ชื่อ
 ผู้อื่น ลง ใน หนังสือ ดัง นั้น ที่ หรือ ยก ให้ ด้วย อากา
 รอย่าง อื่น ก็ ดี แม้ เจ้า ของ อีก คน หนึ่ง จะ ไม่ ได้ ลง ชื่อ
 หรือ เกียรติ ของ ค้วย แต่ ถ้า ได้ รู้ เห็น แต่ ไม่ ได้ คิด ความ
 ว่า ถ้าวาง เสีย ภาย ใน เวลา อัน สัมควร แล้ว เมื่อ กาล ได้
 ต้อง เคย มา บาน ๆ กฎหมาย สันนิฐาน ว่า เป็น การ ยิน
 ยอม ให้ อีก ผู้ หนึ่ง ทำ เช่น นั้น ได้ ซึ่ง ผู้ ที่ หนึ่ง เสีย จะ ต้อง
 รับ ผิด แห่ง การ ที่ อีก ผู้ หนึ่ง ได้ ทำ ลง ไป ด้วย

ให้ ตลอด ถึง
 ผู้อื่น ค้วย

อากา รดัง ที่ ถ้าวาง มา แล้ว แต่ เดิม มี แค่ ใน
 ระหว่ง บิด มารดา กับ บุตร หรือ คน ใน วงศ์ ญาติ อัน
 เทียว กัน ซึ่ง เป็น บรรพดา ที่ ย่อม มีความ เห็นหา ใน กัน
 แต่ กัน การ ที่ ป่วย ให้ เจ้า ของ อีก ผู้ หนึ่ง ทำ ตาม ขอบ

ใจ ส่วนคนหนึ่งเลี้ยงมัน มีทางที่พอ สัมผัสฐานได้ง่าย
 ว่า เพราะเขา มีความ รักใคร่ กัน แต่ ที่จริงเขย ก็
 มาแล้ว หนีมัน ศาสตร์ ได้ ใช้ ศตชด ถึง ผู้คน ที่มัน ที่คน
 อยู่ติด ต่อ กัน ด้วย เพราะ ถ้า ไม่เช่น นั้น ความ ยุ่ง
 ยาก ใน ศาสตร์ ก็ จะ ไม่ มี ที่ สู้.

ตัวอย่าง

- (๑) ที่มา เป็น ของ ก. บิดา ข. มารดา ก.
 ข. ใ้คง ชื่อ ไว้ ใน ครา ของ ด้วยกัน ใน
 ศก ๑๑๙ ข. ยม เคียว ทำ หนังสือ ยก ที่ มา
 ราชัน ให้แก่ ค. บุตร แต่ ให้ ที่ มา ฝาก ของ
 ด้วย ก. รู้ เห็น ด้วย แต่ ไม่ ได้ คิด คำน อย่างใด
 ศก ๑๒๐ ข. ตาย ศก ๑๒๑ ก. พึ่ง
 เรียบ ที่ มา คืน เพื่อ จะ เขา ไป แบ่ง ให้ บุตร อีก
 คน หนึ่ง บัง ฎีกา คิด เห็น ว่า ก. รู้ เห็น แต่ ไม่
 คิด คำน นั้น ต้อง ถือ ว่า เป็น ทว ยินยอม ที่
 ต้อง เป็น สิทธิ แก่ ค. (ฎีกา ที่ ๓๑๕ ปี ๑๒๖
 ระหว่าง นาย พังใจพย์ ย่างคง เมือง จำเอย)

(๒) โจทย์จำเลยฟ้อง โจทย์ ที่ มรฎก ปกครอง มา
 ด้วยกัน ภายหลังเจ้าพนักงานรังวัด เพื่อจะ
 ออกโฉนดแผนที่ให้ จำเลย เป็นผู้มารังวัด
 โจทย์ก็ทราบแต่ไม่คัดค้าน ต่อมาจำเลย
 ก็ได้รับโฉนดมาในนามของจำเลยคนเดียว
 จนอีกปีถัดมา โจทย์จึงได้ฟ้อง วินิจฉัยว่า
 กิริยาของ โจทย์เป็น การยินยอมให้จำเลย ลงชื่อ
 ในโฉนด ที่เป็นสิทธิ์ของจำเลยแล้ว (ฎีกา
 ที่ ๑๑๕๐ ปี ๑๓๑ ระหว่าง นายตชช โจทย์
 ข้างตง กับ จำเลย)

(๓) ก. เจ้าของที่ดินจะไปเช่า ทหาร จึงตั้ง
 ข. ผู้เช่าไต่ขอไว้ว่า ถ้าเช่าหลวงมารังวัด
 ให้ ข. เป็นผู้เช่า แต่ได้ชื่อ ก. ในโฉนด
 แผนที่ ครั้นเมื่อเช่าหลวงมารังวัด ข. กลับ
 ใส่ชื่อของ ตนเอง กับ ภรรยา เสีย แล้วก็ไม่
 รับโฉนดมามอบให้ ก. ไว้ ก. ก็ไม่คัด
 ค้านว่ากล่าว อย่างไร จนล่วงมาถึง ๕ ปีเศษ
 คิดเห็นว่า กิริยาเช่นนี้ เป็นการที่ ก. ยิน
 ยอมให้ ข. ลงชื่อในโฉนด ที่ตนเป็นสิทธิ์

ของ ข. แดภรรยา (ผู้กาที่ ๑๒๐๘
ปี ๑๓๑ ระหว่าง ข้าแดง เหง่า โจทย์ นาย กัด
จำเลย)

(๔) ที่ ของ โจทย์ จำเลย อยู่ ติด ต่อ กัน เมื่อ เจ้า
พนักงาน ออก โฉนด แผนที่ ให้ โจทย์ เข้าใจ
ว่า ถูก ต้อง กับ ที่ ตม แล้ว ภาย หลัง รู้ สึก ว่า
ที่ ของ ตน เข้า ไป ติด อยู่ ใน โฉนด ของ ข. แต่
กาด ได้ ถ่วง เตย มา เสีย หลาย ปี แล้ว โจทย์
จะ ร้อง ว่า ที่ ตม ยัง เป็น ของ ตน โดย ข้าง กว
ปาก ร้อง ขึ้น เกียง ๆ ไม่ ขึ้น (ผู้กาที่ ๒๒๐
ปี ๑๓๑ ระหว่าง ข้าแดง ขดีบ โจทย์ ข้าแดง
กัดบ จำเลย)

(๕) ที่ ตม เป็น มรดก ของ ก. แด ข. พี่น้อง ปาก ร้อง
ทำ กน มา ด้วย กัน เมื่อ ศก ๑๒๕ เจ้า พนักงาน
ออก โฉนด แผนที่ ให้ ข. จึง ไป รับ มา มอบ ให้
ก. เก็บ ไว้ แต่ โฉนด มี ชื่อ ข. กับ ภรรยา
คือ มา ข. ทาย ศก ๑๒๗ ภรรยา ข. จึง
ฟ้อง เวียก โฉนด จาก ก. ก. จะ ขอ สืบ ว่า ที่
โฉนด เป็น ชื่อ ของ ข. แดภรรยา ก็ โดย ก.

เป็นหญิงสาวแต่ไม่รู้หนังสือ ศาตไม่ยอมฟัง
ที่คือของเบบสิทธิ์ของ ข. เตลลรรยา (ผู้กา
ที่ ๓๓๕ ปี ๑๙๓๙ ระหว่างอำเภอแจ้ห่ม
อำเภอแจ้ห่ม)

ช่วยยกเว้นในเรื่อง ข้อ ๕ มีฐาน เช่นว่ามา^๕ ขอขยาให้เข้าใจ
ชื่อในโฉนด เคยไปถึงเรื่อง ผู้ที่ปกครองทรัพย์สิน สำหรับ เด็ก หรือ คน
วิกลจริต ที่เขาชื่อ ของ คน ตง ในโฉนด แล้ว มาอ้าง ว่า มี
กรรมสิทธิ์ ซึ่ง ศาตไม่ยอมฟัง เพราะ ตาม กฎหมาย
ผู้ปกครอง มีหน้าที่ เป็นผู้รักษาทรัพย์สินไว้ ให้ เด็ก หรือ คน
วิกลจริต การที่เขาชื่อ ของ คน เอง ตง ในโฉนด จึง
ต้อง นับว่า ไม่เป็น การชอบด้วย กฎหมาย

ตัวอย่าง

ก. ทำพินัยกรรมยกที่ให้แก่ ข. ทดาม แต่
๑. มีอายุเพียง ๓ ขวบ ก. จึงตั้งให้ ค.
มารดาของ ข. เป็นผู้รักษาทรัพย์สินไว้ ให้ ค. จน
กว่าอายุจะครบ ๓๐ ปี ครั้นแล้ว ค. เขาชื่อ
ของ คน กับชื่อ ข. ตง ในโฉนดแผนที่ จากอัน
ทำพินัยกรรมมาประมาณ ๔ ปี ๑. คาย ค.

จะเถียง ว่า คน มี กรรมสิทธิ์ ใน ที่ นม กิ่งหนึ่ง ก่อน
ที่จะเอาไปแบ่งเป็นมรดกของ ข. ไม่ได้ (ฎีกา
ที่ ๑๑๑๑ ปี ๑๓๑๑ ระหว่าง จันชี่ โจทก์ อ่างทอง
ร้องจำเลย)

การ ให้ปัน ทุก อย่าง คือ จะ ทำ หนังสือ ยก ให้ ให้ปัน โดยสุจริต
หรือ จะ ลง ชื่อ ใน หนังสือ สำหรับ ที่ กิตติ ที่ จะ ย่าง จึง จะ ใช้ ได้
กรรมสิทธิ์ ขัน โต แย่ง กัน ได้ เฉพาะ แต่ เมื่อ ได้ ทำ กัน โดย
ความ สุจริต ถ้า ปรากฏ ว่า ได้ ทำ กัน โดย เจตนา พุจริต
เพื่อ จะ ขอ โกง เจ้า ทน หรือ ผู้ ห้าง ผู้ โต แล้ว ตาม
กฎหมาย ไม่ ถือ ว่า เป็น การ ให้ อำนาจ แก่ กัน อย่างใด

ถ้า ได้ ให้ปัน กัน ไป เร็ว เร็ว ภายหลัง ผู้ ให้ ให้ ผู้ ให้ ตม กระจาย
ตม กระจาย การ ให้ปัน ที่ ทำ กัน ก่อน วันที่ ศาล พิพากษา
ให้ ตม กระจาย ๓ ปี ใช้ ไม่ได้ เพราะ กฎหมาย ถือ ว่า
ผู้ ให้ ไม่ได้ รับ ประ โยชน์ คอบแทน อย่างใด จาก ผู้ ที่ ให้ เลย
(พระราชบัญญัติ ตม กระจาย ค.ศ. ๑๓๑๐ มาตรา ๕๕)

หมวดที่ ๓

แลกเปลี่ยน

อธิบาย คำว่า

แลกเปลี่ยน.

การ แลกเปลี่ยน ที่คนไม่เห็นว่า ค่าง จะ หมายความว่า

เพียงใด ถ้า จะ แปร อย่าง แคบ แล้ว ก็ คือ เฉพาะ แต่

ที่คน คือ ที่คน แลกเปลี่ยน กัน ถ้า อย่าง กว้าง ก็ คง ถึง

ที่ คน กับ สิ่ง ของ แต่ สิ่ง ของ นั้น ต้อง ไม่ ใช่ว่า เงิน หรือ

สิ่ง ที่ ใช่ว่า เงิน เพราะ ถ้า แลก เปลี่ยน กับ เงิน ต้อง

เป็น ข้อ ขาย นอก จาก เงิน จะ เป็น เพียง ส่วน หนึ่ง ของ

การ แลก เปลี่ยน ไม่ ใช่ว่า ทั้ง หมด เช่น ที่ คน ราคา ไม่ เท่า

กัน ฝ่าย ที่ มี ราคา น้อย คง เพิ่ม เงิน ให้ แก่ อีก ฝ่าย หนึ่ง

จน ดู เหมือน ว่า ยัง คง เป็น แลก เปลี่ยน เหมือน กัน.

ตัวอย่าง

ฎีกาที่ ๕๓๓ ปี ๑๒๘๘ ระหว่าง ย้ำแดง หุ่นใจดี

นายขึ้น อ้าแดง นวม จำเลย

แลกเปลี่ยน ที่

หนังสือสำคัญ

อย่างเก่า.

แลกเปลี่ยน ที่ คน ที่ มี หนังสือ สำหรับ ที่ อย่าง เก่า

หรือ ที่ จำ เป่า ไม่มี หนังสือ เลข ไม่ มี กฎหมาย

บังคับว่า จะ ต้อง ทำ โดย พิธี ใดๆ แต่ ตาม ส่วนนวม

ของฎีกาที่ ๔๔๓ ปี ๑๒๘ ระบุว่า เดิม ห่วงไจกย์
เจ้าหมื่นไวยวรนาถ จำเลย เข้าใจว่าจะต้องทำเป็น
หนังสือ แต่ไม่ต้องเป็น กรมธรรม์ จะทำกันเองก็
ใช้ได้.

ตัวอย่าง

ก. กับ ข. ต่างแยกเปลี่ยนที่ดินกัน แต่หา
ได้ทำหนังสืออย่างใดไม่ เมื่อได้แยกเปลี่ยน

กันแล้ว ก. แด ข. ก็ต่างเข้า ปกครองที่ ซึ่ง
ตนได้รับ แยกเปลี่ยน มา ภายหลังเกิดผิดใจ
กันขึ้น (ก่อนเกิด มัญญูตี เรื่อง ๓๖๓ ที่ ตพ)

ก. แด ข. จึงต่างฟ้องขับไล่ซึ่งกันและกัน ฎีกา
ตัดสินว่า “ไม่มีหลัก กาน ว่า ได้แยกเปลี่ยน
ฯลฯ” กันจริง ให้ขับไล่ทั้ง ๒ ฝ่าย
(ฎีกาที่ ๔๓๓ ปี ๑๒๘)

แต่ถ้า แยก เปลี่ยน ที่ ซึ่งได้ ออก โฉมด แนนท์ หรือ แยก เปลี่ยน ที่
ตรา ของ ชั่วคราว แล้ว ตาม พระราชบัญญัติ การ ออก โฉมด แด ตรา
โฉมด ที่ดิน ศก ๑๒๓ มาตรา ๓๘-๔๕ แด พระราช ของอย่างใหม่.
บัญญัติ ออก ตรา ของ ชั่วคราว ศก ๑๒๑ มาตรา ๑๑
ต้อง ทำ บริคณห์ สัญญา โฉนด กัน ที่หอ ทะเบียน ที่ดิน.

เด็กเปลี่ยนที่
ไม่ทำให้ถูก
ต้อง เป็น ตะ
ง ต ตม.

การเด็กเปลี่ยนที่ไม่ได้ทำให้ถูกต้อง ตาม กฎหมาย
ถือ เหมือน หนึ่ง ว่า ตะ ทง ต ตม. เพราะฉะนั้น ถ้า คู่ คู่สัญญา
ได้ส่ง ที่ ตม ให้ แก่ กัน ไป ปกครอง จน เกิน กำหนด อายุ ของ
หนังสือ สำหรับ ต ตม หนึ่ง ๆ แล้ว เจ้า ของ เดิม ก็ หมก
อำนาจ ที่ จะ เรียก ร้อง กลับ คืน ได้

ตัวอย่าง

เมื่อ ศก ๑๑๗ โจทย์ ได้เอา ที่ มา คราแดง แดง
เปลี่ยน กับ ที่ มา คราแดง ของ จำเลย
แต่ โจทย์ จำเลย ก็ต่าง เข้า ปกครอง มา จน ถึง
ศก ๑๒๗ โจทย์ จึง พ้อง เรียก ที่ มา คืน ตัดสิน
ว่า จำเลยได้ ปกครอง มา กว่า ๑๐ ปี แล้ว พ้อง
ไม่ได้ (ฎีกา ที่ ๕๓๓ ปี ๑๒๘)

เมื่อฝ่ายหนึ่งต้อง
คืน ที่ ให้ แก่ อีก
ฝ่ายหนึ่งฝ่ายหนึ่ง
จะเรียกคืนบ้าง
ได้หรือไม่.

ข้อ ที่ ควร ระดู จึง มีว่า ถ้าหาก พ้อง แดง เปลี่ยน
กัน ได้ เพียง ๕-๖ ปี โจทย์ ก็ พ้อง ร้อง คืน จำเลย
จะ ต้อง คืน ให้ หรือ ไม่ ไม่ ต้อง ส่ง ไร้ยางอาย ตัดสิน
ให้ จำเลย คืน ให้ทันที เพราะ คราแดง มี อายุ ถึง ๑๑ ปี
โจทย์ ยัง ไม่ ชาติ กรรมสิทธิ์ ส่วน ของ จำเลย เป็น มา
คราแดง มี อายุ เพียง ๓ ปี จะ เรียกคืน บ้าง ว่า

ตั้งได้ยว่า ค่ำต จะ วิจัยฉัย ว่า ขาด อยุ่ เด็ย แถ้ว ทาง
 เก็ยง ของ จำเตย มี อยุ่ อย่าง เด็ยง แต่ ว่า เม็ย ฆ่าง
 กนต่าง ได้ สัจญญา เด็ย สัจจ่าง แถก เป็ตยณ ซึ่ง กน แถ กน
 ไป แถ้ว ถ้ว ค่ำต จะ บังทมิ ให้ จำเตย คอง คน ที่ ให้ แถ
 โจทย ที่ คอง ที่ โจทย จะ คอง คน ให้ จำเตย เช่น เด็ยง
 กน บ้าง มี ฉน กน เก่า กน ว่า มี สัจจ่าง แถ ฆ่าง เด็ยง
 กน ที่ อยุ่ ฆ่าง กน (คือ โจทย) ฆ่าง ฆ่าง คอง กน ว่า
 โดย ไม่มี เหตุ (ดูฎีกา ที่ ๕๓๓ ปี ๑๒๕) แต่
 ไม่ แน่ ว่า ค่ำเก็ยง เช่น นี้ ค่ำต จะ ฆอง กน ก็ เพราะ
 กน ที่ บังทมิ ให้ คน สัจจ่าง สำหรับ ที่ ขาด อยุ่ ก็ เปน ฆอง สำคัญ
 ส่วน กน เหมือน กน แถ ก็ เปน ความ มีก ของ จำเตย
 เอง ฆอง คอง ที่ ไม่ ฆอง ทำ ตาม กน หมาย แต่ ที่ จะ ให้
 จำเตย คอง ขาด ฆอง เป็ลว่า เช่น นี้ ก็ ดู ว่า ไม่ สู้ จะ เปน
 ยุติธรรม นก.

ส่วน กน ซึ่ง มี ฆอง สัจจ่าง สำหรับ ที่ ฆอง เด็ยง กน คง
 จะ ไม่มี ฆอง กน เก็ยง เพราะ กน เร็ยง กน ได้ กน ได้ คอง
 กน ถ้า ไม่ ได้ กน ได้ คอง กน ไม่ มี ทาง ได้ เร็ยง
 เด็ยง เร็ยง แถ กน อย่าง ได้

ผู้แตกเปลือก

ต้ม ตระดา

ถ้าได้แตกเปลือกกันแล้วฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดต้มตระดา
 กอหมายก็เต็มทำนองเดียวกับ การซื้อขาย คือว่าการ
 แตกเปลือกที่ ได้ทำ ลง ในระหว่าง ๒ ปี ก่อนวันที่ ศาล
 พิพากษา ให้ต้ม ตระดา ถ้าเจ้าพนักงาน รักษาทรัพย์
 ร้องขอแล้ว ศาลมีอำนาจที่จะสั่งว่าเพน การ ใช้
 ไม่ได้ เว้นไว้แต่ผู้ที่ ได้รับ แตกเปลือกไปจาก ผู้ต้ม
 ตระดา แสดงให้เห็นว่า ได้ทำกันโดย สุจริต จึง จะ ใช้ ได้.

หมวดที่ ๔

จำนำ

จำนำนั้น แปลว่า กู้ หรือ ยืม เงิน ของ เขา มา แต่
ผู้ กู้ หรือ ยืม ยอม ให้ ที่ ติน เป็น ประกัน สำหรับ จำนวน เงิน
ที่ คน เขา มา แต่ คน ที่ ยืม ยัง คง อยู่ แก่ ลูก คน อย่าง เดิม.

อธิบาย คำ
ว่า จำนำ

สำหรับ ที่ ติน ทั่วไป การ จำนำ ต้อง ทำ สัญญา
กับ เจ้าพนักงาน ซึ่ง ใน เวลานั้น โดย มาก เป็น ข้าราช
เป็น กรมธรรม์ ตาม ประกาศ เรื่อง จำนำ แด่ นาย ส่าก
ศักดิ์ ๑๑๘ ปี ๑ วัน ได้ แก่ ว่าเป็น ที่ ซึ่ง ได้ ออก ตรา
ของ ชั่วคราว หรือ โฉนด แผน ที่ แล้ว พระราชบัญญัติ
ออก ตรา ของ ชั่วคราว ศก ๑๒๑ มาตรา ๑๑ แด่ พระราช
บัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ ติน ศก ๑๒๗ มาตรา ๓๔
บังคับ ไว้ เป็น พิเศษ ว่า ต้อง ไป ทำ บริคณห์ สัญญา
กับ คน หนึ่ง หรือ หนึ่ง ที่ ติน มี ฉะนั้น จะ อ้าง ว่า เป็น การ
จำนำ ไม่ได้ เลย.

จำนำ ต้อง ทำ
สัญญา เป็น
กรมธรรม์

ตัวอย่าง

ก. มีตา บ่วย ต้อง การ ใช้ เงิน จึง เอา ตรา แดง
มา ไม่ มอบ ให้ ข. บุตร ยึด ได้ แล้ว เอา เงิน ของ

ช. มา โดยไม่ได้ทำหนังสือ สัญญา ค้อกัน เลย
 ค้อมาไม่ช้า ก. ตาย ช. จะยึดตราแดงไว้
 ไม่ยอมให้เอาไปแบ่งเบมมรดกของ ก. จนกว่า
 ตนจะได้รับเงินที่ ก. เอาไปนั้นไม่ได้. เพราะ
 การจำหน่ายไม่มีกรรมกรรม ส่วนตราแดงเล่มก็ไม่
 เป็นสิ่งที่จะยึดไว้ต่างเห็นได้ (ฎีกาที่ ๒๐๐
 ปี ๑๑๑๔ ระหว่าง นายทวงโจทย นายโค อ้ายตง
 อายจำเลย) ตกตง ก. ต้องสูญเงินเปล่า
 ค้อยจะอ้างว่า กู้หรือยืมก็ไม่มีหนังสือ ซึ่ง
 กฎหมายบัญญัติว่า ตั้งแต่ ๔ บาทขึ้นไปต้อง
 ทำให้ไว้แก่กัน

สัญญาจะจำหน่าย แต่ถ้าเป็นเพียงสัญญาจะจำหน่าย ไม่จำเป็นต้อง
 ทำกันเองก็ได้. ทำเป็นกรรมกรรม จะทำกันเองเป็นลายลักษณ์
 อักษร หรือ ค้อยปากก็ได้

ตัวอย่าง

จำเลยเอาตราของนางนามอบให้โจทยไว้แล้ว
 รับเงินของโจทยไป โดยมีข้อสัญญากันด้วย
 ปรากฏว่า จำเลยจะไปทำสัญญาให้โจทยตาม

กฎหมายภายใน ๓ วัน ๑๗ วัน ๕
กำหนดแล้วจำเลยกลับ มีดพดว เสียไม่ยอมไปทำ
ให้ โจทย์นี้เข้ามาฟ้องขอให้ศาลบังคับจำเลย
ให้ไปทำสัญญาให้ได้. (ฎีกาที่ ๓๖๕ ปี ๑๒๒๒
ระหว่าง นาย อ่ำ โจทย์ นาย ผู้สืบทอดจำเลย)

คำที่ใช้ในสัญญาไม่เป็น ข้อ สำคัญ การที่จะ เป็น จำนำ หรือ
วินิจฉัยว่า เป็น จำนำ หรือ อย่างอื่น ต้อง แล้วแต่ ฎีกา อย่างอื่น ต้อง
ที่ผู้คู่สัญญา ได้ ประพฤติ ต่อ กัน เป็น ต้น ใน สัญญา แล้วแต่ ฎีกา
กล่าว ว่า จำนำ หรือ จำนำ ยกให้เป็นอื่นได้ แต่ ถูก หมาย
ได้มอบที่ดินให้แก่เจ้าหนี้ ไม่ยึดถือไว้ เช่นนี้ ต้อง ว่า
เป็น ขายฝาก ไม่ใช่ จำนำ เพราะ จำนำ ที่ดิน ต้อง อยู่
กับ ถูก หมาย

ใน สัญญาใช้ คำ ว่า ขายฝาก แต่ แล้ว ถูก หมาย
กลับ เข้า ที่ หมาย จาก ผู้ซ้อ ฝาก มา ทว่า ศาล ฎีกา แต่ ก่อน
วินิจฉัย ว่า เป็น จำนำ คือ ฎีกา ที่ ๖๐๙ ปี ๑๒๑๑
ระหว่าง นาย พร โจทย์ นาย หวัง กับ พวก จำเลย แต่
ศาล ฎีกา ที่ ๓๖๓ พ, ศ, ๒๔๕๖ ระหว่าง นาย ไพ โจทย์
นาย กิมไซ กำนัน พ่วง จำเลย ถือ ว่า เป็น ขายฝาก
ตาม สัญญา

จำนำแล้วเปลี่ยน
 เฟม ชาย ฝาก ชั้น แรก จำนำ แต่ ภาย หลัง ผู้ จำนำ ได้ มอบ ที่
 คิม ให้ ผู้ รับ จำนำ ไป ปกครอง เก็บ ถิ่น ต่าง กระยา ดอก เบย
 คช หนี ไป ถือ ว่า เปลี่ยน เป็น ชาย ฝาก

โนสัญญาว่าชาย
 แต่ให้ โถ ได้ เฟม โนสัญญาพูด ว่า ชาย แต่ ถัด ก หลัง ว่า ให้ โถ ได้
 ใน ๑๐ ปี แต่ ที่ คิม ก็ ยัง คง อยู่ กับ ลูก หนี คิด สิ้น ว่า
 จำนำ. เป็น จำนำ

ตัวอย่าง

ผู้ ก ที่ ๒๒ ปี ๑๑๗ ระหว่าง นาย นาม โจทย์
 นาย เงิน จำเลย ที่ ๒๕๑ ปี ๑๒๐ ระหว่าง
 นาย กบ โจทย์ ข้า แดง ถิ่น มา รดา จัน แห บุตร
 จำเลย ที่ ๒๕ ปี ๑๒๓ ระหว่าง นาย พัก
 ข้า แดง เฟง โจทย์ นาย โฟ ข้า แดง แดง จำเลย
 เด ที่ ๑๘๐ ปี ๑๒๑ ระหว่าง ข้า แดง หอม กบ
 พอก โจทย์ ข้า แดง เงิน กบ พอก จำเลย.

จำนำ ขาด ดอก
 เบย ยัง ไม่ ถึง ๓
 ปี พง เวีย ก คณ
 ทน แด ดอก เบย
 ได้ แต่ จะ ขอ ให้
 ที่ เมิน สัก ไม่ ได้.

ตาม ประกาศ เรื่อง จำนำ คก ๑๑๘ ที่ ก ล่าว มา
 แล้ว ชั้น ๒ ถ้า ผู้ จำนำ ไม่ ได้ ส่ง ดอก เบย แต่ ขาด มา
 ยัง ไม่ ถึง ๓ ปี ผู้ รับ จำนำ มี อำนาจ ที่ จะ พง เวีย ก
 คณ เงิน แด ดอก เบย ได้ แต่ จะ ขอ ให้ ค้า ต คิด สิ้น ให้ ที่
 เป็น สัก ก คณ ที่ เคียว ยัง ไม่ ได้ แม้ ว่า ผู้ จำนำ ไม่
 มี เงิน ให้ ๑๐๐ ก็ ต้อง เภา ที่ ยอก ชาย เขา เงิน ให้ ผู้ รับ จำนำ

ตามจำนวนที่บังคับไว้ในคำพิพากษา ถ้าขายได้เงิน
ไม่พอ ผู้รับจำนำก็ได้อีกเพียงเท่านั้น การจำนำ
เพื่ออื่นเด็กแล้วกันไป ผู้จำนำไม่จำเป็นต้องควัก
เงินจากที่อื่นเอามาใช้ให้ชุก.

การรับจำนำที่ดิน ถ้าราคาที่ได้รับเกินกว่าราคา
แท้จริงของที่ดินแล้ว ผู้รับจำนำมีทางเลือกเปรียบ
มากกว่าได้ เพราะถ้าถึงเวลาเขาที่ออกขาย ถ้า
ขายได้เงิน น้อย กว่าจำนวนที่ผู้รับจำนำจะได้ ที่
ยังขาดก็ต้องเป็น กู้ไป แก่ผู้รับจำนำ กฎหมายไม่
ยอมให้ ไปเรียก ร้องเอาอีก

แต่ถ้าขายได้เกินกว่าที่
กำหนดบังคับให้ผู้จำนำใช้ ให้
จำนำไป ผู้รับจำนำมีทางเลือกอย่างเดียว แต่เมื่อ
เวลาที่ผู้จำนำเป็น คน สิ้นเนื้อ นรชาติ ตัว หรือ สิ้น ฐานะ
หมด ผู้ที่รับจำนำโดยสุจริต มีอำนาจที่จะได้รับ
เงินจากที่ซึ่งจำนำกันไว้แล้ว จนครบเสียก่อน เจ้าหน
อื่นจึงจะเรียก ร้อง ขอ ส่วน แล้วย จาก ที่ หน ได้ (ฎีกา
ที่ ๒๕๓ ปี ๑๒๘ ระหว่าง นายเป้ง นายเนียม โจทย์
นายร้อยคำ เรืองจำเลย แต่พระราชบัญญัติ สิ้น ฐานะ
ศก ๑๓๐ มาตรา ๕๖)

ขายที่จำนำได้
เงินไม่พอ ขาด
เท่าใดก็ต้องเป็น
กู้ไปแก่ผู้รับ
จำนำ.

๕
ชาว ตอกเบย ๓
ปี ขอให้ท เป็น
๕
สิทธิ์ได้ เมื่อผู้
จำนำไม่มีเงินไถ่

๕
สัญญาให้ที่
๕
หลุดก่อน ๓
ปี ไม่ได้

๕
ชาว ตอกเบย ๓
ปี ผู้รับจำนำยัง
๕
ถือว่าทเป็นสิทธิ์
ของ ตนไม่ได้

เมื่อผู้จำนำ ไม่ได้ส่ง ตอกเบย มา ๓ ปีแล้ว
ตาม ข้อ ๓-๔ แห่งประกาศเรื่อง จำนำ ผู้รับจำนำ
มี โอกาสที่จะ ขอ ให้ศาล ตัดสิน ให้ ท เป็น สิทธิ์แก่ ตน ได้
ถ้า ผู้จำนำ ไม่มี ต้น เงิน แด ตอกเบย กับ ค่า เสีย หาย ทุก
อย่าง มา ไถ่ ก่อน เวลา ที่ ศาล ได้ ตัดสิน ให้ ท เป็น สิทธิ์แก่
ผู้รับจำนำ แต่ ถ้าผู้จำนำ มีเงินไถ่ ผู้รับจำนำ ต้อง
ยอมให้ ไถ่ ถึงแม้จะ ได้ สัญญา กัน ไว้ว่า ถ้า ชาว
ตอกเบย ๓ ปีหนึ่ง ปี ไถ่ ผู้จำนำ ยอม ให้ ท เป็น สิทธิ์แก่
ผู้รับจำนำ ก็ดี ผู้รับจำนำ ก็ ยัง ถือ เขา ตาม สัญญา
นั้น ไม่ได้ เพราะตาม ข้อ ๕ ห้ามไม่ให้ศาล ตัดสิน
ให้ ท เป็น สิทธิ์แก่ ผู้รับจำนำ ก่อน ชาว ตอกเบย ๓ ปี
เว้นไว้แต่ผู้จำนำยินยอมให้ ท เป็น สิทธิ์แก่ ผู้รับจำนำ คง,
ถึงแม้ ชาว ตอกเบย มาเกิน ๓ ปีก็ดี ผู้รับจำนำ
ก็ ยัง ถือว่า ท เป็น สิทธิ์ ของ ตน โดย อ้าง ไม่ได้ จน
กว่าผู้จำนำ จะ ยินยอม หรือจนกว่า จะ ได้ พ้อง ของ
ให้ศาล ตัดสิน ตั้ง นั้น.

ตัวอย่าง

(๑) เมื่อ ค.ศ. ๑๑๕ ค. เขา ส่งไป จำนำ ๑, ไร่
ใน สัญญา มี ว่า ถ้า ชาว ตอกเบย ๓ ปีหนึ่ง แล้ว

ที่ คอง เป็น สิทธิ แก่ ข. แต่ พัน คอง มา ก. ไม่
ได้ ส่ง ดอก เบี้ย เลย จน ถึง ศก ๑๒๑๐ ซึ่ง นับ ได้
ถึง ๕ ปี ก. จึง พ้อง ขอ ได้ ฎีกา ตัด สิ้น ว่า
ข. คอง ยอม ให้ ได้ (ฎีกา ที่ ๓๕๙ ปี ๑๒๑๑
ระหว่าง ข้าแดง ไม่ โจทย์ นาย เบี้ย มจ เตย)

(๒) ได้ มี คำ พิพากษา ที่ สิ้น ว่า ก. ซึ่ง เป็น ผู้
อาไศรย อยู่ ใน ส่วน ที่ จ. เจ้า ของ ได้ เขา ไป
จำนำ ค. ไว้ ไม่ มี ส่วน ไร พ้อง ขอ ได้ นาย
หลัง ค. ผู้ รับ จำนำ จึง กลับ พ้อง ขอ ให้ ขบ ได้
ก. ตัด สิ้น ว่า ค. พ้อง ขอ ให้ ขบ ได้ ไม่ ได้
เพราะ ค. ยัง ไม่ ได้ พ้อง ขอ ให้ ที่ หุด เปน สิทธิ
แก่ ตน (ฎีกา ที่ ๓๗๒ ปี ๑๒๑๑ ระหว่าง
ข้าแดง ทอง คำ โจทย์ ข้าแดง แฉง ข้าแดง เขียม
จำเตย)

ถึง แม้ จะ ไม่ มี สัญญา คอง กัน ว่า	ถ้า ขาด ดอก	เมื่อ ขาด ดอก
เบี้ย ก่อน ๓ ปี แล้ว	ผู้ จำนำ ยอม ให้ ที่ หุด เปน สิทธิ	๕ ปี ผู้
แก่ ผู้ รับ จำนำ ที่ ดี	แต่ ถ้า เมื่อ ขาด ดอก เบี้ย มา ๓ ปี	จำนำ ยอม ให้
แล้ว ผู้ จำนำ ยอม ให้ ที่ เปน สิทธิ แก่ ผู้ รับ จำนำ	ที่ ก	ที่ เปน สิทธิ แก่
เปน สิทธิ ของ ผู้ รับ จำนำ ได้	ตาม ประการ ๑ เรื่อง จำนำ	ผู้ รับ จำนำ ได้

ความยินยอมจะ ความยินยอมนี้ ไม่จำเป็น ต้องทำเป็น ตายตัวเช่น
 ทำโดยวาจาหรือ อักษร จะทำกันเองโดย วาจา หรือ อักษรก็ได้ เช่น
 ก็นับชอบที่ตนให้แก่ ผู้รับจำนำไป เป็นต้น แต่ต้อง ระมัด
 ระวัง ให้ดี ถ้าได้ความไม่ชัดแจ้ง บางทีศาล อาจวินิจฉัย
 ว่า เปลี่ยนจำนำเป็น ขายฝากก็ได้ เพราะใกล้เคียงกันมาก.

ตัวอย่าง

ฎีกาที่ ๘๘๘๘ ปี ๑๓๑ ระหว่าง จิน พ่วง ผู้ใหญ่
 บ้าน ไทรโยค นาย กับ พดก จำเลย แต่ควร
 ดูที่ ๕๘๒ ปี ๑๒๑ ระหว่าง นาย เป็ดของ ไทรโยค
 หม่อม ลุ่ม กับ พดก จำเลย กับที่ ๒๕ ปี ๑๒๓
 ระหว่าง นาย พัก ข้าแดง แห่ง ไทรโยค นาย โท
 ข้าแดง แห่ง จำเลย.

ผู้จำนำยอมให้ที่ มณฑลนี้ แต่ ว่า ถ้าขาด ดอกเบี้ย ยังไม่ถึง ๓ ปี
 เป็นสิทธิ์แก่ ผู้รับ แต่ผู้จำนำ ยินยอม ให้ ที่ เป็น สิทธิ์ แก่ ผู้รับ จำนำ ตาม ที่
 จำนำ ก่อน ขาด เขา ได้ สัญญา กัน ไว้ ผู้รับจำนำ จะ ถือว่า ที่ เป็น สิทธิ์
 ดอก เบี้ย ๓ ปี ของ ตน ได้ หรือ ไม่ ขึ้น นี้ ตาม ฎีกา ที่ ๒๕ ปี ๑๒๓
 จะใช้ ได้ หรือ ไม่. ข้าง บน วินิจฉัย ว่า ผู้รับ จำนำ จะ ถือว่า ที่ เป็น สิทธิ์
 ของ ตน แล้ว ไม่ ได้ เพราะ กฎหมาย ห้าม ไม่ ให้ ที่ หก

เป็นสิทธิ์แก่ผู้รับจำนำก่อน ชาติ ดอก เบย ๓ ปี แต่ที่
 เข้าใจกันโดยมากนั้น (ดู ฟุค โน้ต ท้าย ฎีกา ฉบับ นั้น)
 เห็นว่า กฎหมาย ไม่ได้ประสงค์ จะ ห้าม ถึง การ ที่ เขา
 ยืม ยอม กั น เอง โดย ทรัพย์สิน เป็น ของ เขา แต่ ที่ ให้
 บั น กั น โดย ไม่ มี สิ้น จ้าง กฎหมาย ยัง ยอม รั บ ว่า เป็น การ
 ใช้ ได้ จึง พก คิด ว่า ถ้า เกิด สด ขน ใน เวลา นี ่ ค่า ต
 กง เติ ม ตาม ความ ยิน ยอม ของ คู่ สัญญา.

<p>วันที่ จะ นับ ว่า ชาติ ดอก เบย มา คง แต่ เมื่อ ไ ด น น</p>	<p>วอคิด ดอกเบย</p>
<p>ตาม ธรรมดา ต้อง นับ คง แต่ วัน สิ้น ดอก เบย ครัง หลัง ที่</p>	<p>ชาติ ตาม ธรรม</p>
<p>สุด เป็น ต้น ไป แต่ ถ้า คง แต่ จำนำ แล้ว ไม่ ได้ สิ้น ดอก</p>	<p>ดา คง ตาม นับ แต่</p>
<p>เบย ที่ ต้อง คง ต้น นับ แต่ วัน จำนำ หรือ ถ้า ดอก เบย</p>	<p>วัน สิ้น ดอก ครัง</p>
<p>ที่ คง มา ผู้ จำนำ กับ ผู้ รับ จำนำ ได้ คง คง กัน ให้ ผู้</p>	<p>ที่ สุด.</p>
<p>จำนำ ทำ หนังสือ เป็น เงิน กู้ ให้ คือ เหมือน หนังสือ ว่า ผู้</p>	
<p>จำนำ ได้ สิ้น ดอก เบย แล้ว แล้ว แต่ ได้ กั น ขอ กู เงิน</p>	
<p>นับ ไม่ อี ก เช่น น การ นับ ต้อง คง ต้น แต่ วัน ทำ หนังสือ</p>	
<p>กู้ ไป ใหม่. เพราะ ดอก เบย ที่ คง มา ผู้ จำนำ ได้ ทำ</p>	
<p>หนังสือ กู้ ให้ แล้ว.</p>	

ตัวอย่าง

เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๖๖ จำเลยได้
 จำนำ ที่ไว้กับโจทก์ ดอกเบี้ยต่าง ครั้นวัน
 ที่ ๒๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ โจทก์จำเลยได้ตัด
 ดงกันให้จำเลยทำหนังสือกู้ ให้ โจทก์ไว้แทน ดอก
 เบี้ยที่ต่าง ค่อมนี้ มาจำเลยก็ ไม่ได้ส่ง ดอก
 เบี้ยให้ โจทก์อีกเลย ถ้าจะนับตั้งแต่วันที่ ๑๘
 สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๖๖ มาแล้ว ก็ขาด ดอกเบี้ย
 เกินกว่า ๓ ปี แต่ถ้า นับตั้งแต่วันที่ ทำหนังสือ
 กู้ไม่ถึง ๓ ปี ศาลเห็นว่าต้อง นับ ตั้งแต่วันที่ ทำ
 หนังสือกู้ (ฎีกาที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๖ ระหว่าง
 อ้าแดง เขียมโจทก์ ขุนด่าน (ปา) อ้าแดง
 เปลี่ยนจำเลย)

จำนำ แล้ว ขาย
 หรือ จำ นำ ยก
 ๕๓๒
 ก. ได้

เบน ฮัน เข้าใจ กัน ชัย แล้ว ว่า การจำนำ ที่ คืน ก็
 แล้ว แต่ เขา ที่ ไป เป็น ประกัน สำหรับ จำนวนเงิน ที่ กู้ หรือ
 ยืม มา กรรมสิทธิ์ แห่ง ที่ นั้น ยัง อยู่ กับ ผู้จำนำ ผู้
 จำนำ มี อำนาจ ที่ จะ เอา ไป ขาย ให้แก่ ใคร ยก ก็ ได้ แต่
 ผู้ กู้ จะ ต้อง ออก เงิน ได้ จากผู้รับ จำนำ แล้ว ไป พ้อง
 เรียก เอา แก่ผู้จำนำ เมื่อ เข้าใจ เช่น นี้ แล้ว ก็ กว

จะเข้าใจต่อไปว่า ที่แห่งเดียวเจ้า ของละจำนำ หาย
 ครึ่งบ้างก็ได้ แต่ความจริงจะไม่แพง การเสีย หาย
 แก่ใครด้วย ถ้าราคาที่จำนำ ครึ่งหนึ่ง ไม่มาก เมื่อ
 เขา รวม กับ เขา ทั้งหมด ก็ยัง น้อย กว่า ราคา ของ ที่ แต่
 ถึง ครบ นัน ก็ ค ัก ฤษยา เช่น มี ผู้ จำนำ หรือ ชาย ก็ ยัง อาจ มี
 ผิด ใน ทาง อาญา ฐาน ผิด โทง ตาม มาตรา ๓๐๖ แห่ง
 ประมวล อาญา ได้ ถ้า ผู้ นั้น ได้ ปก บัด ความ จริง ต่อ
 ผู้ ช้อ หรือ ผู้ รับ จำนำ ครึ่ง หลัง ใน การ ที่ ตน ได้ เขา
 ไป จำนำ ได้ แก่ ผู้ ช้อ มา ก่อน แล้ว ที่ ควร ต้อง บอก ให้
 เขา ทราบ ส่วน ใน ทาง แห่ง นั้น ผู้ ที่ รับ จำนำ ไว้
 ก่อน มี อำนาจ ตี กว่า ผู้ รับ จำนำ ภายหลัง ราว ๓๐๖ คือ
 เป็น ผู้ ที่ จะ ได้ ปก ครอง ที่ ตน ก่อน หรือ ถ้า เขา ที่ ช้อ
 ชาย ก็ มี อำนาจ ที่ จะ ได้ รับ เงิน จน ครบ ก่อน เว้น ใจ
 ผู้ จำนำ จะ ได้ ยิน ยอม ให้ ที่ เป็น สิทธิ แก่ ผู้ รับ จำนำ ภายหลัง
 นั้น และ ผู้ รับ จำนำ ภายหลัง มี อำนาจ เช่น เดียว
 กับ ผู้ ช้อ หรือ อีก อย่าง หนึ่ง ถ้า โดย อาการ ของ ผู้ ที่ รับ
 จำนำ ก่อน แสดง ให้ ผู้ รับ จำนำ ภายหลัง เข้าใจ ว่า ผู้ ที่
 รับ จำนำ ก่อน ไม่ได้ เป็น ผู้ รับ จำนำ ฉะนั้น กฎหมาย บิด ปาก

ห้าม ไม่ให้ผู้รับจำนำก่อน มีอำนาจไม่ ที่ นน ต กว่ ผู้รับ
จำนำ ครัง หลัง.

ผู้รับจำนำ ที่มี อำนาจน้อยกว่า ผู้รับจำนำ ครัง หลัง จะ ไม่
อำนาจน้อย อาจ ไป ได้ แะย จาก ผู้รับจำนำ
ผู้รับจำนำ ได้. แต่อย่างไร ก็ ตี แม้ผู้รับจำนำ ครัง หลัง จะ ไม่
มีอำนาจ ต่ กว่ ผู้รับจำนำ ครัง ก่อน หรือ ผู้รับจำนำ
ครัง ก่อนไม่มีอำนาจ ต่ กว่ ผู้รับจำนำ ที่ หลัง กติ ผู้ที่
น้อย อำนาจ ก็มี โอกาส ที่ จะไป ได้ แะย เอา จากผู้รับจำนำ ได้
ไม่ต้อง เสีย ญ่ ทรัพย์ หรือ ถ่า ค้อง การ ที่ ก็มี ทาง
ที่ จะไป ได้ จาก ผู้ที่ มี อำนาจ มากกว่า ตน ได้.

ตัวอย่าง

(๑) ที่ ติน ของ ก. จำนำ ข. ไว้ ภายหลัง ก.
เขาไปจำนำ ค. อีก คิด สิ้น ว่า ข. ค้อง
เปน ผู้ได้ ปลกรอง ที่ ติน ก่อน ค. เพราะ เปน
ผู้รับจำนำ ก่อน (ฎีกา ที่ ๑๑๗ ปี ๑๑๙
ระหว่าง นาย ทอง ไชยย์ นาย โประ จำเลย)

(๒) เมื่อ ศก ๑๑๐ ก. เขาที่ ไปจำนำ ไว้แก่ ข.
ค้อมมาใน ศก ๑๑๓ ก. ค้อง การ เงิน ข. จึง
เปน นายหน้า ก. เขาที่ ภายนั้น ไปจำนำ ไว้
ที่ ก. อีก แต่ ๑๑๕ ก. ก็ ไม่ ได้ ส่ง ตอก แะย

เลยจนเกิน ๓ ปี คิดเห็นว่า ที่ เป็น สิทธิ แก่ ก.
 ผู้รับ จำนวน ครึ่ง หลัง ส่วน ข. ที่รับ จำนวน ไร่
 ก่อนให้ ไปว่ากล่าว เขา กับ ก. เป็น สติ ส่วนหนึ่ง
 (ฎีกา ที่ ๒๕๑ มี ๑๑๘ ระหว่าง จัน เจ็ง ไชยภัย
 อ้างแดง เจิม กับ พอล จำเลย)

ตาม ธรรมชาติ เจ้า ของ ที่ ไม่ จำเลย ละ ต้อง พดอย
 ได้รับความ เสีย หาย อย่าง ไต ด้วย ใน การ ที่ มี ผู้ ตก
 เขา ที่ คืน ของ คน ไม่ จำนำ ผู้อื่น กล่าว คือ เจ้า ของ
 ที่มี อำนาจ ที่ จะ ได้ ที่ คืน โดย ไม่ ต้อง เสีย ค่าไถ่ มี ข้อ
 ยก เว้น อยู่ ที่ แต่ ว่า ถ้า เจ้า ของ ที่ ไต เจิน เดอ อย่าง
 เหลือ เกิน ปล่อยให้ ผู้ ที่ ไต ตก เขา ไป มี โอกาส แสดง
 ไต อย่าง เบ็ด แยะ คง ตั้ง ว่า ที่ เป็น ของ ผู้ ที่ แสดง นั้น เอง
 จน เป็น เหตุ ทำให้ ผู้ หนึ่ง ผู้ ไต ลง รับ จำนำ ไร่ โดย ข้อ
 เข้าใจ ว่า แหม่ ที่ ของ ผู้ จำนำ จริง เช่น นี แลว ถ้า ผู้ จำนำ
 ไม่ สามารถ จะ ไร่ หน สิ้น แห่ง การ จำนำ นั้น ได้ ไชว เจ้า
 ของ ที่ ไต ต้อง พดอย รับ คืน ของ ใน การ จำนำ เหมือน หนึ่ง
 ว่า คน เป็น ผู้ จำนำ เอง แลว จึง ไป ว่า กล่าว เขา กับ ไจว
 ภาย หลัง ที่ เป็น ดัง นี เพราะ กฎหมาย ภาว ว่า เมื่อ เจ้า
 ของ ที่ แล ผู้ รับ จำนำ ต่าง คน ต่าง ที่ ไม่ มี ความ มิตร ด้วย กัน

เจ้า ของ ที่ ไม่
 ต้อง พดอย เสีย
 หาย ด้วย ใน
 การ ที่ คน ตก ตก
 ที่ คืน ไป จำนำ
 เว้น ไว้ แต่ จะ
 ไต เจิน เดอ.

ภรณ์ เหตุที่ ทำให้ ผู้หนึ่ง เกิด การ เสีย หาย ชน เผลอ มา
จาก ความ เดิม เด้อย ของ ใคร เผลอ มุด ชัก นำ ก่อน ความ
เสีย หาย ก็ ต้อง ตก อยู่ แก่ ผู้ นั้น แต่ ที่ ว่า ณ คง มี ความ
ถึง การ โอน อย่าง อื่น ๆ นี้ การ ช้อ ขาย แยก เปลี่ยน
ขาย ผาก แต่ เสร็จ ด้วย

พิศ อย่าง

ที่ คิน เบน ของ สำมิ อนุภรรยา ลัก เขา หนังสือ
สำหรับ ที่ ไป ขอ หนังสือ ใหม่ คือ เจ้าพนักงาน ลง ชื่อ
อนุภรรยา เป็น เจ้า ของ แล้ว เขา ไป หลอก จำนำ
ไว้กับ โจทย์ โดย เบ็ด เมย โจทย์ ด้รับ ไว้ โดย
ความ สัจ ริท เจ้า โจ้ว เบน ที่ ของ อนุภรรยา
จริง ตาม หนังสือ ภายหลัง อนุภรรยา ไม่ สามารถ
จะ ด้ ถอน จาก โจทย์ ด้ คิด สัน ว่า เหตุ ที่ โจทย์
หลง รับ จำนำ ไว้ เกิด จาก การ ที่ สำมิ ถูก ลัก
หนังสือ สำหรับ ที่ ไป ก่อน มี นม ไท เหย เงิน
ของ โจทย์ จะ หลุด ออก ไป ด้ สำมิ จึง ต้อง เผลอ
ผู้ รับ ความ เสีย หาย คือ ถ้า สำมิ ไม่ ด้ ก็ ให้
เขา ที่ นม ออก ขาย เขา เงิน ให้ โจทย์ (ฎีกา
ที่ ๑๑๘๖ มี ๑๓๑ ระหว่าง ช่าง แดง จีน นาย
ทง เสิน โจทย์ พระยา ขจรนทาศกร จำเลย)

หมวดที่ ๕

ชาย ฝาก

ชาย ฝาก ^{๕.๑}นั้น ^{๕.๒}คือ ^{๕.๓}ผู้ ^{๕.๔}เงิน ^{๕.๕}ของ ^{๕.๖}เขา ^{๕.๗}แต่ ^{๕.๘}ยอม ^{๕.๙}ให้ ^{๕.๑๐}เจ้า ^{๕.๑๑}อธิบาย ^{๕.๑๒}คำว่า ^{๕.๑๓}ชาย ^{๕.๑๔}ฝาก ^{๕.๑๕}.
^{๕.๑๖}คนที่ ^{๕.๑๗}ฝาก ^{๕.๑๘}ที่ ^{๕.๑๙}ดิน ^{๕.๒๐}ไว้ ^{๕.๒๑}เป็น ^{๕.๒๒}ประกัน ^{๕.๒๓}แต่ ^{๕.๒๔}คนที่ ^{๕.๒๕}จะ ^{๕.๒๖}ต้อง ^{๕.๒๗}เสีย ^{๕.๒๘}คอก ^{๕.๒๙}เบบ ^{๕.๓๐}ด้วย.

ที่ ^{๕.๓๑}จะ ^{๕.๓๒}เป็น ^{๕.๓๓}ชาย ^{๕.๓๔}ฝาก ^{๕.๓๕}หรือ ^{๕.๓๖}จำนำ ^{๕.๓๗}ไม่ ^{๕.๓๘}ถือ ^{๕.๓๙}เอา ^{๕.๔๐}คำ ^{๕.๔๑}ที่ ^{๕.๔๒}เป็น ^{๕.๔๓}ชาย ^{๕.๔๔}ฝาก ^{๕.๔๕}หรือ ^{๕.๔๖}จำนำ ^{๕.๔๗}บาง ^{๕.๔๘}ที่ ^{๕.๔๙}ต้อง ^{๕.๕๐}ของ ^{๕.๕๑}ผู้ ^{๕.๕๒}ชาย ^{๕.๕๓}ฝาก ^{๕.๕๔}แต่ ^{๕.๕๕}ผู้ ^{๕.๕๖}รับ ^{๕.๕๗}ชื่อ ^{๕.๕๘}ฝาก ^{๕.๕๙}ที่ ^{๕.๖๐}ประพาศิ ^{๕.๖๑}ต่อ ^{๕.๖๒}กัน ^{๕.๖๓}ด้วย ^{๕.๖๔}แต่ ^{๕.๖๕}แต่ ^{๕.๖๖}แต่ ^{๕.๖๗}กิริยา ^{๕.๖๘}บาง ^{๕.๖๙}ที่ ^{๕.๗๐}ใน ^{๕.๗๑}สัญญา ^{๕.๗๒}ใช้ ^{๕.๗๓}คำ ^{๕.๗๔}ว่า ^{๕.๗๕}จำนำ ^{๕.๗๖}แต่ ^{๕.๗๗}กลับ ^{๕.๗๘}กลายเป็น ^{๕.๗๙}ชาย ^{๕.๘๐}ฝาก ^{๕.๘๑}ใบ ^{๕.๘๒}ก็ ^{๕.๘๓}ได้ ^{๕.๘๔} (^{๕.๘๕}ดู ^{๕.๘๖}หมวด ^{๕.๘๗}จำนำ)

ชาย ฝาก ^{๕.๘๘}ที่ ^{๕.๘๙}ดิน ^{๕.๙๐}ต้อง ^{๕.๙๑}ทำ ^{๕.๙๒}หนังสือ ^{๕.๙๓}สัญญา ^{๕.๙๔}ต่อ ^{๕.๙๕}หน้า ^{๕.๙๖}เจ้า ^{๕.๙๗}ชาย ^{๕.๙๘}ฝาก ^{๕.๙๙}ต้อง ^{๕.๑๐๐}ทำ ^{๕.๑๐๑}พนักงาน ^{๕.๑๐๒}ตาม ^{๕.๑๐๓}ที่ ^{๕.๑๐๔}กฎหมาย ^{๕.๑๐๕}กำหนด ^{๕.๑๐๖}ไว้ ^{๕.๑๐๗}เป็น ^{๕.๑๐๘}กรรม ^{๕.๑๐๙}ธรรม ^{๕.๑๑๐}ซึ่ง ^{๕.๑๑๑}สัญญา ^{๕.๑๑๒}ต่อ ^{๕.๑๑๓}หน้า ^{๕.๑๑๔}เจ้า ^{๕.๑๑๕}พนักงาน ^{๕.๑๑๖}เป็น ^{๕.๑๑๗}กรรม ^{๕.๑๑๘}ธรรม ^{๕.๑๑๙}.
^{๕.๑๒๐}สำหรับ ^{๕.๑๒๑}ที่ ^{๕.๑๒๒}ดิน ^{๕.๑๒๓}ที่ ^{๕.๑๒๔}มี ^{๕.๑๒๕}หนังสือ ^{๕.๑๒๖}สำหรับ ^{๕.๑๒๗}ที่ ^{๕.๑๒๘}อย่าง ^{๕.๑๒๙}เก่า ^{๕.๑๓๐}หรือ ^{๕.๑๓๑}ไม่มี ^{๕.๑๓๒}หนังสือ ^{๕.๑๓๓}เลย ^{๕.๑๓๔}ใน ^{๕.๑๓๕}เวลา ^{๕.๑๓๖}นั้น ^{๕.๑๓๗}เจ้า ^{๕.๑๓๘}พนักงาน ^{๕.๑๓๙}ก็ ^{๕.๑๔๐}คือ ^{๕.๑๔๑}อำเภอ ^{๕.๑๔๒}แต่ ^{๕.๑๔๓}ก็ ^{๕.๑๔๔}เป็น ^{๕.๑๔๕}ที่ ^{๕.๑๔๖}ซึ่ง ^{๕.๑๔๗}ได้ ^{๕.๑๔๘}ออก ^{๕.๑๔๙}โฉนด ^{๕.๑๕๐}แผน ^{๕.๑๕๑}ที่ ^{๕.๑๕๒}หรือ ^{๕.๑๕๓}ตรา ^{๕.๑๕๔}ของ ^{๕.๑๕๕}เจ้า ^{๕.๑๕๖}ครา ^{๕.๑๕๗}แล้ว ^{๕.๑๕๘}ตาม ^{๕.๑๕๙}มาตรา ^{๕.๑๖๐}๓๕๗—๕๕๗ ^{๕.๑๖๑}แห่ง ^{๕.๑๖๒}พระราช ^{๕.๑๖๓}บัญญัติ ^{๕.๑๖๔}การ ^{๕.๑๖๕}ออก ^{๕.๑๖๖}โฉนด ^{๕.๑๖๗}ที่ ^{๕.๑๖๘}ดิน ^{๕.๑๖๙}ศก ^{๕.๑๗๐}๑๒๗ ^{๕.๑๗๑}กับ ^{๕.๑๗๒}พระราช ^{๕.๑๗๓}บัญญัติ ^{๕.๑๗๔}ออก

ตราของสัตว์สราว คณ ๑๖๑ มาตรา ๑๑ บังคับ ไว้ต่าง

หากว่า เจ้าพนักงาน นน ก คอ เจ้า พนักงาน ทะเบียฟ
ที่ คณ

ชายฝาก ที่ ไม่ ได้ การ ชายฝาก ที่ ไม่ ได้ ทำให้ ถูก ค้อง ตาม ที่ กฎหมาย

ทำ เป็น กรรม กรรม บังคับ ไว้ ขาง บ น น กฎหมาย สันนิฐาน เหมือน หนึ่ง ว่า

เท่ากับ ผู้ ชายฝาก ผู้ ชายฝาก ละ ทั้ง ที่ คณ เพราะ ไม่ มี สัญญา ท่วง อยู่

ละ ทั้ง ที่ คณ. เพราะ อนัน จึง ค้อง แดว แต่ หนึ่ง ข้อ สำหรับ ที่ คณ จร เป็น

ชนิดไร เณ มี อายุ เท่า ไท เมื่อ พัน กัหนด อายุ แดว ผู้

ชายฝาก ก็ เป็น อนิ ฮาต กรรม ดี ทธ ใน ที่ นน.

ตัวอย่าง

- (๑) โจทย์ เขา ที่ มา ซึ่ง ไม่ มี หนึ่ง ข้อ สำหรับ ที่ ไป ชาย
ฝาก ไว้ แก่ เจ้าเลย แต่ หา ได้ ทำ สัญญา ให้
ถูก ค้อง ไม่ เมื่อ ช้อ ฝาก แดว เจ้าเลย ก็ เจ้า
ปกครอง มา ได้ ๖ มี โจทย์ พ้อง ข้าง ว่า ชาย
ฝาก ที่ ไว้ แก่ เจ้าเลย คัดสิน ว่า ไม่ เป็น การ
ชายฝาก ตาม กฎหมาย เพราะ ไม่ มี เอกสาร
ค้อ กัน ที่ ค้อง เป็น สิทธิ แก่ เจ้าเลย ด้วย ที่
ไม่ มี หนึ่ง ข้อ มี อายุ เพียง ๖ เดือน (ผู้ก

ที่ ๓๑๗๘ ปี ๑๓๑ ระหว่าง นาย ชอง ไชทย์
นาย ชูบ จำเลย)

(๒) ก. เอาที่ นาคทา ของไปชายฝาก ข. ไว้ โดย
ไม่มีหนังสือ สัญญาต่อกัน ข. ปกครอง ทำ
กินมา ได้ ๗ ปี ก. พ้องขอไว้ คัดสิน
ว่า ก. ขาดกรรมสิทธิ์แต่ไว้ไม่ได้ เพราะ
ไม่มีสัญญา หนังสือ (ฎีกาที่ ๓๒๒
พ.ศ. ๑๔๕๖ ระหว่าง อำแดง จันทร์ ไชทย์ อำแดง
ต้อม กับ พวกจำเลย)

(๓) ข. ได้รับจำนำที่ดินซึ่งไม่มีสิ่งสำคัญ ของ ก.
ไว้ ภายหลัง ก. ยอมให้ ค. ไปไต่มา
ปกครอง ทำกิน ได้ ๗-๘ ปี กรมธรรม์
สัญญาระหว่าง ก. กับ ค. ไม่มี วิญญาณว่า
ก. หมั้นอำนาจในที่นั้น (ฎีกาที่ ๓๑๖๓
ปี ๑๓๓ ระหว่าง นาย ชอง ไชทย์ อำแดง ต้อม
กับ พวกจำเลย)

สัญญา จะ ขาย
ฝาก ทำ กัน เอง
ได้ จึง ไม่ เป็น
ปกครอง โดย อ
นาจ ปรบั กษ.

แต่ ถ้า เป็น แต่ เพียง สัญญา จะ ขาย ฝาก แล้ว ไม่
จำ เป็น ต้อง ทำ เป็น กรรม กรรม จะ ทำ เป็น สัญญา กัน
เอง ก็ ใช้ ได้ แต่ เมื่อ เช่น นี้ แล้ว จะ เรียก ว่า ผู้ ที่
ขาย ฝาก ละ ทัง ที่ คน ไม่ ได้ อยู่ เอง เพราะ ยัง มี สัญญา
หน่วง อยู่ การ ที่ ผู้ จะ ซ้อ ฝาก ได้ เข้า ปกครอง ยึด ถือ
ที่ คน จึง ไม่ เป็น อำนาจ ปรบั กษ ต่อ ผู้ ที่ จะ ขาย ฝาก
(เทียบ ผู้ กที่ ๘๔๖ พ, ศ, ๒๔๕๖ ระหว่าง อำแดง
สว่าง โสภย์ นาย อิน จำเลย)

ก่อน ขาด กรรม
สิทธิ์ ผู้ ขาย ฝาก
เรียก ที่ คน คน ได้
ถ้า การ ขาย ฝาก
ไม่มี กรรม กรรม
เงิน ที่ ขาย ฝาก ก็
ต้อง เป็น หน ส
ส่วน หนึ่ง.

การ ขาย ฝาก ที่ ไม่ ได้ ทำ ให้ ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย
เช่น นี้ ไม่ ชั่ว แต่ เพราะ รัย เงา ไร ผู้ ขาย ฝาก ฝ่าย เดียว
ใน บาง เรื่อง ถึง ผู้ รับ ซ้อ ฝาก เอง กฎหมาย ก็ ไม่
แต่ ดู ถึง ความ เสีย หาย เหมือน กัน กต่าง คือ การ
ขาย ฝาก ที่ มี แต่ หนึ่ง ซ้อ กรรม ตา ไม่ ใช้ กรรม กรรม
ถ้า ผู้ ขาย ฝาก เป็น คน สิ้น ถัน พัน ศ้ว หรือ สิ้น ละ ลา ย แล้ว
อำนาจ ของ ผู้ รับ ซ้อ ฝาก ก็ ไม่ ต่าง อะไร กับ เจ้า หน กรรม ตา
กฎหมาย ไม่ บอม ให้ มี อำนาจ ที่ จะ ได้ รับ เงิน จาก ที่ หน
คน ครบ ก่อน จึง จะ ให้ เขา ไป แบ่ง ให้ เจ้า หน ซ้อ ๆ
ดัง เช่น การ ขาย ฝาก ที่ ทำ กัน โดย ถูก ต้อง แต่ ยิ่ง กว่า
มี เสีย สัก ถ้า เป็น การ ขาย ฝาก ที่ ทำ ด้วย วาจา ไม่

มี นาย ตัณษณ ชัยกร ต่อ กัน ก่อน ชาติ กรรมสิทธิ์ ถ้า
 ผู้ชาย ฝ่าย พ่อ เวียง ที่ คน ผู้รับ ชื่อ ฝ่าย ที่ คน
 ให้คนที่ ส่วนเงิน ชาย ฝ่าย ที่ ต้อง เป็น หม ดิน กัน ส่วน
 หึ่ง เมื่อไม่มี หนังสือ ลง นน แวด ที่ เกิน ๔ บาท ชน
 ไป ตาม ลักษณะ ที่ พบ ที่ ๙ ถูก หน ไม่ จำ เป็น ต้อง
 รับ เงิน ๑๐๐ ผู้รับ ชื่อ ฝ่าย จะเถียง ว่า ถ้า คน ก็ ได้
 เสีย เสีย ใจ ไป แล้ว เมื่อ ฝ่าย หึ่ง คือ ผู้ชาย ฝ่าย เขา
 ที่ คน ไป ชื่อ ฝ่าย หึ่ง คือ ผู้รับ ชื่อ ฝ่าย ก็ ควร ต้อง ผู้รับ ชื่อ ฝ่าย นี้
 ได้ เงิน คน เช่น นี้ เขา ใจ ว่า กฎหมาย คง จะ ไม่ ยอม อานาจ ที่ จะ ขอ
 เสีย เพศ ผู้รับ ชื่อ ฝ่าย มี ทาง เดียว แต่ จะ ขอ ให้ ศาล ให้ ผู้ชาย ฝ่าย
 ยังกด ให้ ผู้ชาย ฝ่าย ทำ สัญญา ที่ ถูก ต้อง ให้ คน ก่อน ทำ กรรม กรรม ให้
 ที่ ได้ คน ที่ ให้ เขา ไป ได้

ตัวอย่าง

- ก. ได้ เอา ที่ นา ตราแดง ไป จำนำ ข. ได้ แล้ว
- หา ได้ ส่ง ดอก เบี้ย ไม่ ก. เกว่ง ที่ จะ หลุด เมื่อ
- ศก ๑๒๐ จึง ไป พก ค. ตก ลง กัน ด้วย ฉางา ให้
- ค. ไป ถู ที่ นน จาก ง. มายี่ สก ๑๒๐ ก่อ

มา ค.ก. ๑๓๕ ก. รู้สึกว่า การที่ทำ ไม่น่ามี หลัก
 ฐาน ค. จึง พ้อง ขอ ให้ ศาล แสดง ว่า ค. มี
 อำนาจ ยึด ที่ ไร่ งาน กว่า ก. จะ ใช้ เงิน ให้ ผู้ ก
 คัด สั้น ว่า ศาล ยอม แสดง ให้ ไม่ ได้. แล กล่าว
 ต่อ ไป ว่า ค. มี อำนาจ แต่ จะ พ้อง ขอ ให้ ศาล
 บังคับ ก. ให้ ทำ หนังสือ ขาย ฝาก ให้ ถูก ต้อง ได้
 เท่านั้น (ผู้ ก ที่ ๒๐๒ ปี ๑๒๗ ระหว่าง
 ลำแดง อิม โฉมย์ หลวง ชำนิ ราชกิจ กับ พงก
 จำเลย)

เงิน ที่ ผู้ ขาย ฝาก ขาย ฝาก ที่ ต้อง ทำ เป็น กรรม กรรม ก็น ความ ถึง
 ขอ ชน เขา ที่ หลง ชน แรก ที่ ทำ กัน โดย ถูก ต้อง แล ภาย หลัง ผู้ ขาย ฝาก
 ยึด ที่ ต้อง ทำ เป็น ไป ขอ ชน เงิน จาก ผู้ รับ ขอ ฝาก อื่น ซึ่ง ต้อง ทำ เป็น
 กรรม กรรม แต่ กรรม กรรม เหมือน กัน แต่ ทั้ง นี้ ไม่ หมาย ความ ถึง ผู้
 ผู้ รับ ขอ ฝาก โอน รับ ขอ ฝาก ด้วย กัน ยอม โอน อำนาจ ใน การ รับ ขอ ฝาก ให้
 อำนาจ กันเอง ได้. แต่ กันเอง โดย จะ ทำ ด้วย วาจา ก็ ใช้ ได้.

ตัวอย่าง

(๑) ก. เขา ที่ ไป ทำ กรรม กรรม ขาย ฝาก ข. ไว้
 เป็น เงิน ๑๑๓ บาท ต่อ มา ภาย หลัง ก. ไป

ขอขมเอาเงินมาจาก ข. อีก ๑๒๐ บาท เงิน
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ที่ ข. ครอง หลัง น. หา ได้ ให้ เจ้าพนักงาน เปลี่ยน
 แปลง กรมธรรม์เก่า หรือ ทำ เป็น กรมธรรม์ ข.
 ใหม่ อีก ไม่ แปลง แต่ สิ้น หลัง กรมธรรม์ เดิม
 กับ เขาเอง คัด สิ้น ว่า จำนวน เงิน ชาย ฝาก
 เดิม ๑๑๒ บาท ครอง เท่า นั้น ส่วน เงิน ที่
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ข. กับ ภาย หลัง อีก ๑๒๐ บาท เป็น หนึ่ง
 สิ้น ส่วน หนึ่ง ที่ ข. จะ ไป ว่า ถ้าว เขา กับ ก.
 (ฎีกา ที่ ๕๒๑ มี ๑๒๑ ระหว่าง นาย ไท
 โจทย์ นาย ทา จำเลย)

- (๒) ก. เขา ก็ ไป ทำ กรมธรรม์ ชาย ฝาก ข. แด
 ก. ไว้ แต่ ค. เป็น หนึ่ง ข. อยู่ ต่อ
 มา ค. จึง โอน อำนาจ ในการ รับ ซ้อ ฝาก ให้ เป็น
 ของ ข. คน เดียว เพื่อ หัก หนึ่ง ที่ เกย ของ
 กับ อยู่ ฎีกา คัด สิ้น โดย คำ วินิจฉัย แห่ง คณะ
 เสนาบดี หมายความว่า การ โอน เช่น น. เป็น การ ใช้
 ได้ ไม่ จำ เปน ต้อง ทำ เป็น กรมธรรม์ (ฎีกา
 ที่ ๑๓๕ มี ๑๒๐ ระหว่าง ข้า แสง แก้ว โจทย์
 จำ ตั้ง จำเลย)

ที่ โฉมต แฉนที ผู้รับ ข้อ ผาก จะ โอน ข้านาจ ให้ กับ ต้อง ไป โอน ต่อ เจ้าพนักงาน.

ตัวอย่าง น เบน ที ติน ที มี ซึ่ง ถ้า กัญ อย่าง เก่า แฉน ไม่มี เคย ถ้า เบน ที ซึ่ง ได้ ออก โฉมต แฉน ที แฉน เข้าใจ ว่า ถึง ผู้รับ ข้อ ผาก จะ โอน ข้านาจ ให้ กับ เอง ก็ คง จะ ต้อง ไป ทวง กับ คือ เจ้าพนักงาน ทะเบียฟ ที ติน อย่าง ชาย ผาก เพราะ ตาม ระเบียบ ใหม่ มี การ แก่ ทะเบียฟ แฉน โฉมต ด้วย.

ชาย ผาก ได้ ไม่ ได้ กำหนด เวลา ชาย ผาก ตาม ข้อ ๖ แห่ง ประกาศ เมื่อ เกิน ๑๐ ปี เรื่อง จำนำ ชาย ผาก มี ข้อ ห้าม แต่ ไม่ ให้ ได้ นอก กับ แต่ ทกำหนด เวลา ได้ เมื่อ เกิน กว่า ๑๐ ปี ขน ไป แม้ จะ สัญญา กับ ได้ เปน พิเศษ หรือ ไม่ ก็ ตาม แต่ ส่วน ข้อ ที่ คู่ สัญญา จะ กำหนด เวลา ให้ ที่ หตุต เปน สิทธิ แก่ ผู้รับ ข้อ ผาก ให้ ขึ้น เข้า มา กว่า ๑๐ ปี ลัก เพียง ไต กฎหมาย ไม่ ห้าม เพราะ ฉนั้น จึง เปน ว่า ผู้ ชาย ผาก กับ ผู้รับ ข้อ ผาก มี ข้านาจ ที่ จะ สัญญา กับ ได้ ว่า ถ้า ผู้ ชาย ผาก ไม่ ได้ ภาย ใน กำหนด เท่านั้น เท่านั้น แฉน ยอม ให้ ที่ หตุต เปน ของ ผู้รับ ข้อ ผาก ได้ แต่ ถ้า ผู้ ชาย ผาก ได้ ขอ ได้ ใ้ กำหนด สัญญา หาก ผู้รับ ข้อ ผาก ไม่ ยอม ให้ ได้ เอง ฉนั้น แฉน ถึง ฉนั้น ผู้ ชาย ผาก จะ ได้ พ้อง ขอ ได้ ภาย หลัง กำหนด

ได้ ออก ไป ก็ยัง มีอำนาจ ได้ ได้ เมื่อ ไม่ ทั้ง พอง
ไว้ ให้ นาน เกิน สัปดาห์.

อนึ่ง ผู้ ขาย ฝาก กับ ผู้ รับ ซ้อ ฝาก มี อำนาจ ที่จะ สัญญา ว่า เวลา
สัญญา กัน ด้วย ว่า ถ้า เวลา ได้ จะต้อง เบน จำนวน เงิน ได้ ต้อง เพิ่ม เงิน
เพียง ๕% ซึ่ง แม้ จะ เกิน ไป กว่า จำนวน ที่ ขาย ฝาก กัน ให้ มาก ๕% กว่า
ไว้ ก็ ดี ถ้า จะ พุด ให้ ง่าย เข้า ก็ คือ ผู้ ซ้อ ฝาก คิด เมื่อ ขาย ฝาก เบน
เขา ดอก เบี้ย ๖% (เก็บ ได้ จาก ที่ ชน หนึ่ง แล้ว) สัญญา ดี.
สัญญา นั้น ก็ เบน สัญญา ดี.

ตัวอย่าง

(๑) โจทย์ เขา ที่ ไร่ ส่ง ไป ขาย ฝาก จำ เหย ได้ โดย
มี ซ้อ สัญญา ค่อ กัน ว่า ถ้า โจทย์ ไม่ ได้ ใน
กำหนด ๑ ปี แล้ว ยอม ให้ ที่ หลุด เบน สิทธิ
แก่ จำ เหย ภายใน กำหนด สัญญา โจทย์ เขา
ได้ ไป ได้ ไม่ คิด สิ้น ว่า โจทย์ เป็น ผู้ ผลิต สัญญา
เอง ได้ ไม่ ได้ เมื่อ เกิน ๑ ปี (ฎีกา ที่ ๑๓๐
ปี ๑๕๐ ระหว่าง จำ เหย โจทย์ จำ เหย อิม
จำ เหย)

(๒) เรื่อง อย่างเดียวกับ ตัวอย่างที่ ๑ แต่ โจทย์
 ได้ไปขอไถ่เมื่อครบกำหนด ๑ ปี จำเลยไม่
 ยอมให้ไถ่ โจทย์ก็เพียรจึงยอมเรียกมา
 อีก ๕ ปี เมื่อเห็นว่าจำเลยไม่ยอมให้ไถ่
 จึงจึงได้ฟ้องขึ้น คิดเห็นว่าจำเลยต้องยอม
 ให้ไถ่ เพราะ โจทย์ได้ขอไถ่ภายในกำหนด
 สัญญาแล้ว (ฎีกาที่ ๓๗๐ ปี ๑๒๓
 ระหว่าง นาย พ่วง โจทย์ นาย รุ่ง กับ พวก
 จำเลย)

(๓) ก. รับเช็คฝากที่ของ ข. ได้เปะจำนวนเงิน
 ๑๑ ชั่ง สัญญากันว่า เวลาไถ่ ข. จะต้อง
 ให้ ๑๖ ชั่ง ต่อมาอีก ๔ ปี ข. ฟ้องขอ
 ไถ่ คิดเห็นว่า ข. ต้องไถ่ ๑๖ ชั่ง ตาม
 สัญญา (ฎีกาที่ ๒๕๘ ปี ๑๒๓ ระหว่าง
 ย่าแดง บ่อน โจทย์ จิม ชื่น จำเลย)

ชายฝากแล้ว

ชายขาดอีกได้.

แต่ผู้ขอต้อง

ออกเงินไถ่.

กรรมสิทธิ์แห่งที่ดินในระหว่าง ชายฝาก กฎหมาย

เดิน หลักเดียวกับเรื่อง จำนำ คือว่า ยัง คง อยู่กับ ผู้

ชายฝาก เพราะ ฉนั้น สัญญา ชาย ขาด ซึ่ง ผู้ ชาย

ฝาก ได้ ทำ ลง ภาย หลัง การ ชายฝาก จึง เป็น การ ใช้

ได้ แต่ทว่าผู้ซื้อต้องออกเงินไถ่การขายฝาก แล้ว
 ไปไล่เบี้ยเขาแก่ผู้ขายฝาก เว้นไว้แต่จะตกลง
 กันไว้เป็นอย่างอื่น (ที่นี้มีหลายเจ้าของ คนหนึ่ง
 ดึงเขาไปขายฝาก ผู้รับซื้อฝากจะได้ที่เพียงใด
 หรือไม่ ดูหมวดซื้อขายที่หน้า ๑๔) แต่ก่อนที่
 ที่คนหลุดแปงของผู้ซื้อฝาก เจ้าหนี้ทั้งหลายของ
 ผู้ขายฝาก ที่มีอำนาจที่จะยึดที่คนนั้นได้ แต่
 เมื่อขายได้เงินเท่าใด ต้องหักให้ผู้ซื้อฝากเสียก่อน
 *ทำงานของเดียวกับผู้ซื้อ.

ตัวอย่าง

เมื่อศก ๑๐๘ ก. เขาที่มาไปขายฝากไว้แก่
 ข. แลได้มอบโฉนดให้ไว้ด้วย ครั้นต่อมา
 เมื่อศก ๑๑๕ ก. ไปหลุด ข. เขาโฉนดมา
 ได้ จึงเขานั้นไปขายขาดให้ ค. เสีย ครั้น
 ว่า ค. ได้ที่เป็นสิทธิ์ แต่ ค. ต้องออกเงิน
 ไถ่การขายฝากจาก ข. ก่อน แล้วจึงไปไล่
 *เบี้ยเขาจาก ก. (ฎีกาที่ ๔๒๘ ปี ๑๒๑
 ระหว่าง นายโท่ง โจรภัย นายทาจำเลย)

หมวดที่ ๒

เช่า

เช่าที่ดินต้องทำ การเช่าที่ดิน ต้องทำเป็นหนังสือสัญญา ตาม พงศอ ถ้าเป็น ประกาศนียบัตรที่ ๔ ว่าด้วยเรื่อง ทายตुकหน แต่ ผู้ของ ที่ โฉมตแผนกที่ แต่ คดีทั้ง ปวง ที่ ๑ แต่ ที่ ๒ ลง จัน ๕ ๕ ๕ บัออก ยัง เป็น เช่าเกิน ๓ ปี ต้อง เอกศก แต่ ไม่ ต้อง ทำ เป็น กรมธรรม์ จะ ทำ กั้น เอง ทำเป็นกรมธรรม์ ก็ ใช้ ได้ เว้น ใด แต่ เป็น ที่ ดิน ที่ ได้ ออก โฉมต แผนก ที่ แต่ การเช่าที่มีกำหนดเกินกว่า ๓ ปีขึ้นไป จึง ต้อง ไป ทำกรมธรรม์ โอน กั้น คือ เจ้าพนักงาน ทะเบียนผู้ที่ดิน ตาม มาตรา ๓๑๙ แห่ง พระราชบัญญัติ การ ออก โฉมต ที่ ดิน ศก ๑๒๗.

การเช่าที่ไม่มี หนังสือ พง ร้อง กั้น ไม่ได้. ผล ของ การเช่า ที่ ดิน ซึ่ง ไม่มี หนังสือเช่า คือ กั้น พน มี ว่า ผู้ ให้เช่า จะ พง ร้อง เรียก ค่าเช่าไม่ได้ เมื่อ ผู้เช่า ปฏิเสธ แต่ ฝ่ายผู้เช่าก็เหมือนกัน ถึง แม้จะได้ ตก ลง กับ ผู้ ให้เช่า ว่า ผู้เช่า จะ อยู่ ใน ที่ แล มี กำหนด เกา หน เกา หน มี แต่ ถ้า ผู้ ให้เช่า ไม่พอใจที่จะให้ อยู่ คือ ไป จนครบกำหนด ผู้เช่าจะอ้าง ถึง การ ที่ ได้ ตก

ตงกันไว้จนมาสมัยไม่ได้เลย แต่มีข้อยกเว้นอยู่
 บางข้อที่ถึงแม้จะไม่ได้ทำหนังสือเข้ากันโดยตรงก็ตาม
 แต่ความที่ได้อนุญาตกันมาแล้ว ย่อมถือเหมือนหนึ่ง
 ว่าได้ทำหนังสือเข้าเหมือนกัน ข้อยกเว้นนั้น คือ

ข้อยกเว้น

๑ ผู้เช่าโรงบ่อน ของรัฐบาลโดยไม่มีหนังสือ
 ได้จดบรรทึกไว้ต่อเจ้าพนักงานว่า “ได้เช่าโรงบ่อน
 ในจำนวนปี ๑๖๐ ค่าเช่าค้างเดือนละเท่านั้น เงิน
 ค้างเท่านั้น ๆ” แต่อีกเรื่องหนึ่งผู้เช่าได้มีจดหมาย
 ไปถึงผู้ว่าราชการเมืองว่า “จะให้เสียค่าเช่าจำนวน
 ปี ๑๖๐ นั้นไม่มีค่างเงิน คงมีค่างเงินจะให้แค่
 ปี ๑๖๑” ดังนั้น ศาลฎีกาได้อนุญาตโดยคดีที่ ๑๔๕
 ปี ๑๖๕ ระหว่างอัยการเมืองสุโขทัยโดยโจทก์ กับอัยการ
 จำเลย และคดีที่ ๑๔๐ ปี ๑๖๖ ระหว่างอัยการเมือง
 พิษณุโลกโดยโจทก์ กับอัยการจำเลย (ไม่มีใน
 ฎีกาบางเรื่อง โดยในศาลชั้นฎีกาบางเรื่องไม่มี) ว่า
 บรรทึกหรือหนังสือชนิดนั้น พอถือว่าเป็นหนังสือเช่า
 เปรียบกับที่รับกันได้

ผู้เช่าได้บรรทึก
 หรือมีจดหมาย
 ไปถึงผู้ให้เช่า
 ถือว่าเป็นเช่าใน
 ปีที่รับกันได้

ครบกำหนดหนึ่ง
สัปดาห์ แต่ยังมีฝ่ายซึ่งประพฤติต่อกันเหมือนหนึ่งว่า ได้มีการเช่า
ประพฤติเป็นการ กันต่อไปอีก ก็ควรจะเห็น ทำให้หนังสือเช่าเต็มคุ้ม
เช่ากันต่อไปอีก. มาถึง

ตัวอย่าง

(๑) ก. เช่าที่ดินของ ข. อยู่ โดยไม่ได้ทำ
หนังสือเช่าต่อกัน ค่าเช่าเดือนละ ๒๐ บาท
ภายหลัง ข. จะขึ้นเช่าเป็นเดือนละ ๔๐ บาท
ก. ไม่ยอมให้ ข. จึงฟ้องจับได้ ก. ไม่
ยอมออก โดยอ้างว่า ข. ไม่มีหนังสือเช่า
ถูกต้องตัดสินว่า เมื่อไม่มีหนังสือเช่า (ที่
กำหนดเวลา) นั้นแหละ ก. จึงต้อง ออก
จากที่ แล ก. ต้องให้ค่าเช่าด้วย (เพราะ
ก. ให้กรับ) ผู้กาที่ ๔๔๘ ปี ๑๒๑
ระหว่าง เจ้าจอม มารดา ทิพเกษร ไจทยัม ข้าแดง
เพ็ชร์จำเอย)

(๒) จำเอยทำหนังสือเช่าท ไจทยัมกำหนด ๑ ปี นับ
ตั้งแต่วันที่ ๑๓ กันยายน ค.ศ. ๑๙๑๓ เป็นต้นไป แต่

กรณีเมื่อครบกำหนดตามหนังสือเช่าแล้ว จำเลย
 ก็ยังอยู่ในที่นั้น ต่อมาอีก ๓ ปีกับ ๔ เดือน โดย
 ไม่ได้ให้ค่าเช่าเลย โจทย์จึงฟ้องเรียกค่า
 เช่าตั้งแต่ต้นมา จำเลยเถียงว่าในหนังสือเช่า
 มีกำหนดเพียง ๑ ปีเท่านั้น โจทย์ไม่มีอำนาจ
 ฟ้อง คัดสินว่าการที่จำเลยอยู่ต่อมา ก็โดย
 อาศัยรับอำนาจในหนังสือเช่าเดิม โจทย์มี
 อำนาจฟ้องเรียกค่าเช่าได้. (ฎีกาที่ ๔๘๘
 ปี ๑๒๘ ระหว่าง นายเอี่ยม โจทย์ กับ จำเลย
 แดกอรุณ ที่ ๒๖ ปี ๑๒๑ ระหว่าง นายทศ โจทย์
 กับ จำเลย ด้วย)

ถึงแม้การเช่าจะได้มีหนังสือต่อกันก็ตาม แต่	เมื่อฝ่ายหนึ่ง
ถ้าฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใด ได้กระทำผิดสัญญาขึ้นในระหว่าง	ทำผิดสัญญา
กำหนดสัญญาแล้ว อำนาจอันชอบธรรมของผู้	อื่น อีกฝ่าย
สัญญา อีกฝ่ายหนึ่ง ที่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามสัญญา	หนึ่ง มีอำนาจ
ต่อไปก็เกิดขึ้นอันทันที ไม่จำเป็นต้องรอคอยจนครบ	เลิกสัญญาได้
กำหนดในสัญญา.	

ตัวอย่าง

จำเลยเช่าสวน ใจทย์มีกำหนด ๑๐ ปี ในหนังสือสัญญาปรากฏว่า จำเลยจะ ต้อง ส่ง ค่าเช่าให้ ใจทย์ ใน เดือน ๑๓ ทุกปี ไป ต่อมาปีหนึ่ง ก่อนครบกำหนดในสัญญาเช่า แต่ภายหลังเดือน ๑๒ มา ๕ เดือนเศษ จำเลยจึงไปขอ ใจทย์คิด บารุณี จะ ส่ง ค่าเช่า โดยอ้างว่า ใจทย์ ก็ เป็น คน จำเลย อยู่ เหมือน กัน คิดเงินให้ ขยับ ใจจำเลย เพราะ จำเลย เป็นผู้ผิด สัญญา โดย ใจทย์ ไม่ได้ ยอม ให้ จำเลย ผิด ข้อ ไป แลเห็น เห็น ก็ เป็น คน ละ เรียง กับ การเช่า (ฎีกาที่ ๘๑๕ ปี ๑๒๓ ระหว่าง นาย หริม ใจทย์ กับ เสี่ยบัก จินมันจำเลย)

(ฎีกา ยกร่าง โอน สัญญาเช่า ตู หมวด อำนาจพิงค์ ที่ ๖๖ (ง))

หมวดที่ ๗

ฮาไครย

ฮาไครย นั้น คือ การที่เข้าอยู่ในที่อื่นโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ ตามกฎหมายการฮาไครย ไม่มีพิธีที่ต้องทำอะไร ค่อนข้าง เช่น การโอนบ้านเช่าประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะที่ใดที่มีหนังสือสำหรับที่อย่างเก่าหรือที่ โฉมต แยกที่ ที่ เป็น ดั้ง นั้น เห็น จะ เพราะ เหตุ ที่ เป็น สัญญา ที่มี ประโยชน์ฝ่ายเดียว ซึ่งตามธรรมดาข้อพิพาท คง จะ ไม่ ก้าว ก่าย เหมือน เรื่อง อื่น.

ฮาไครย โดย
จาก หรือ
กรยากก็ได้.

โดย เหตุ ที่ การ ฮาไครย มี ประโยชน์ แต่ ข้าง ผู้ฮาไครย ฝ่ายเดียว เพราะ ฉนั้น เจ้าของ ที่ จึง มี บ้านเช่า เรียก ที่ คน คือ ขบใต้ผู้ฮาไครย ได้ เสมอ ถึงแม้เขาจะได้อยู่มาจำนวนเท่าใดก็ตาม ก็ไม่ทำให้มีกรรมสิทธิ์อันใด เว้นไว้แต่ถ้าผู้ฮาไครยได้ปลูกเรือนแล้วไม่แก้แต่สามวัน ให้เป็นเขตต์ ได้ อยู่มา ถึง ๓ ปี แล้ว ตาม ตกษณ เปดเสรีจ บทที่ ๑๒ ย่อมให้ผู้ฮาไครยอยู่ได้จนตลอดชีวิต แต่จะโอนให้ใครต่อ ไป ช่าง ง่าย หรือ จำนำ เป็น ค้ำ ไม่ ได้.

เจ้าของ ที่ ให้ ผู้ฮาไครย ได้ ทุกเมื่อ เว้นไว้แต่เขาจะ ได้ ปลูกเรือนแล้วแก้แก้สามวัน แต่อยู่มา ถึง ๓ ปีแล้ว.

บุคคลที่ไม่มี
วิญญาน ถึง
จะทำอย่างไร
เจ้าของที่กรรม
ได้ได้.

กฎหมาย บทที่ ๕ ศาลฎีกา ได้ อธิบาย ไว้ ใน คำ
พิพากษาที่ ๒๓๔ ปี ๑๒๑ ระหว่าง วัด อุภัยราช บำรุง
โศภย์ กับ เจียน กับ พวก เจ้าเลย ว่า ความ
แต่เฉพาะ มนุษย์ ด้วย กัน ไม่เกี่ยว ถึง บุคคล ที่ ไม่มี
วิญญาน เช่น วัด หรือ บริษัท เพราะ บุคคล เหล่า นี้
ไม่มี เวลา ตาย ถ้า จะ ยอม ให้ อ่าง กฎหมาย บทที่ ๕
เช่น มายัน ได้ แล้ว การ ฮาไศรย ก็ เท่า กับ ยก ที่ ให้
เป็น สิทธิ ด้วย เจ้า ของ ไม่มี โอกาส ที่ จะ เรียก กลับ
คืน ได้ เลย.

ตัวอย่าง

ส่วน เป็น ของ ก. ก. ให้ ข. คน ใช้ เป็น ผู้
รักษา ค. มา ฮาไศรย ง. อยู่ แล ช่วย
ดูแล ส่วน นั้น ด้วย ภายหลัง ข. ตาย ค. ก็
คง อยู่ ใน ที่ นั้น ต่อ มา รวม ทั้ง ง. บุตร ของ ค.
ด้วย ครั้น แล้ว ค. ตาย อีก ง. ก็ ยัง อยู่ ต่อ มา
รวม เวลา ที่ ง. อยู่ มากกว่า ๒๐ ปี คิด เห็น ว่า
ง. เป็นผู้ ฮาไศรย ถึง จะ อยู่ มา นาน เท่า ไฉน
ก็ ก็ ไม่ เป็น สิทธิ แก่ ง. ได้ (ฎีกา ที่ ๑๖๒

ปี ๑๒๓ ระหว่าง พระยา ศีร์ ขรรพราช นายแก้ว
โจทย์ นาย อ้อม จำเลย)

คดีที่จะเข้า ตักสิน เบ็ดเสร็จ บคท ๑๒๒ นี คัด แพ แกรวดที่เปน
ค่อน ข้าง จะ กวด ขึ้น มาก เพราะ ไม คัว เอง ก็ เปน ของ เจ้า ของ ที่
ประ โยชน์ แก่ ผู้ อ่า ไศรย พช อยู่ แล้ว เพราะ ฉนั้น คำ ที่ ไม่ เรียกว่า ปลุก
ว่า ปลุก เว้น เสา ไม แก่น แด ฉั่ม รัง จะ ต้อง เปน ปลุก เว้น เสา ไม แก่น
เว้น เสา ไม แก่น แด ฉั่ม รัง จริง ๆ แพ ที่ จอด อยู่ หน้า แด ฉั่ม รัง
ที่ ตม ของ ผู้ อ้น หรือ รัง เปน ของ เจ้า ของ ที่ เชน นี้ ไม่
ใช้ ความ ประสงค์ ของ กฎหมาย.

ตัวอย่าง

คดีที่ ๕๖๕ ปี ๑๒๑๑ ระหว่าง พ่วง โจทย์ อ้าแดง
อ้ากับ พวง จำเลย แต่ ที่ ๑๕๗๑๔ ปี ๑๓๑๑
ระหว่าง อ้าแดง น้อย โจทย์ นาย อ้อม จำเลย

คำ ที่ อนุญาต ให้ อ่า ไศรย เปน การ เฉพาะ คัว ผู้ คำ อนุญาต ให้
อื่น ถึง แม้ จะ เปน คน ใน ครอบครัว ของ ผู้ อ่า ไศรย ซึ่ง อ่า ไศรย เปน
ตาม กฎหมาย ใน บาง เรื่อง ถือ ว่า เปน คน เดียว กับ ผู้ การ เฉพาะ คัว
อ่า ไศรย ก็ คี คำ อนุญาต ก็ ยัง ไม่ กฬ ถึง.

ตัวอย่าง

บุตร ขอไม่ให้มารดา ปลูก เรือน เสาไม้ แทน ธรรม์
 แต่อยู่มาเกิน ๓ ปี มารดาตาย ส่วนของ
 มารดา ซึ่งเป็นบิดาเลี้ยง ของบุตรที่โตอยู่มาด้วย
 กับ มารดา ไม่มีอำนาจ จะอยู่ได้ ต่อ ไม่
 เมื่อ บุตร เอง นั้น ไม่ยอม. (ฎีกาที่ ๑๗๒
 ปี ๑๑๘ ระหว่าง จัน เซ่ง ถี่ โจทย์ นาย มอ
 ย่าง เสงี่ยม จำเลย).

ส่วนที่ ๓

อำนาจฟ้อง

หมวดที่ ๑

อำนาจฟ้อง

อำนาจที่บุคคลจะฟ้องร้องว่ากล่าว ซึ่งมิแต่กัน
ใช้ว่าจะมีแก่ผู้ใด ได้รับความเสียหายทุก คนก็ห้ามได้
สำหรับการมีกฎหมายได้วางไว้เป็นเกณฑ์ส่วนหนึ่ง ซึ่ง
ถ้าต้องด้วยข้อห้ามข้อหนึ่งข้อใดแล้ว ก็ฟ้องร้อง
กันไม่ได้

อำนาจฟ้องนั้น อันที่จริง ความคุ้มครองถึง ลักษณะของ
การที่จะฟ้องได้แต่ไม่ได้ทุกชนิด แต่ในหมวดนี้จะ
กล่าวแต่เฉพาะ กำหนดบุคคล แต่ เหตุการณ์ ที่กฎหมาย
ห้ามแต่ไม่ห้ามเท่านั้น ส่วนกำหนดเวลา (อายุความ)
จะได้กล่าวใน หมวด หลัง.

อำนาจฟ้อง แบ่ง ออก ดังนี้ คือ

แบ่งอำนาจฟ้อง,

๑. สิทธิได้ฟ้องร้องกันเสร็จไปแล้ว

- ๒. ชุทนม
- ๓. คนนอกสัญญา
- ๔. กฎหมายเปิดปาก
- ๕. บุกรุกที่ไม่ใช่แย่งกรรมสิทธิ์ หรือทำให้ที่ดินเสียหาย

คดีที่โจทก์ฟ้อง

๑. โจทก์ขอ — บรรเทาคดีที่โจทก์ฟ้องกัน

กันเสร็จไปแล้ว.

ยังศาลที่มีอำนาจ ตาม พระธรรมนูญ แต่ศาลได้พิพากษาชำระเด็ดขาดไปแล้ว จะเรียกกลับมาว่ากล่าวกันอีกไม่ได้ (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง คดี ๑๙๖๗ มาตรา ๓)

ตัวอย่าง

โจทก์แรก โจทก์ฟ้องว่า จำเลย ขายฝาก ที่นา ให้กับโจทก์ ครั้นศาลตัดสินว่า ไม่ได้ขายฝาก ภายหลังโจทก์ จะฟ้องจำเลย ขึ้นอีก ส่วนอันหนึ่งหาว่า จำเลย สัญญาจะขายนั้น ไม่ได้ เพราะเป็นคดีที่ได้อำนาจกันเสร็จมาแล้ว (ฎีกาที่ ๘๗๕ มี ๑๗๓ ระหว่าง เมีย หนู โจทก์ เมีย ยาย จำเลย)

๖ ถ้าชน มี พ้อง บทที่ ๒๑ ประการที่ ๑ แต่
 บทที่ ๒๕ ห้ามไม่ให้ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมา
 ก่ออุทธรณ์เหตุนี้ ๑ ๑ พ้องผู้สืบสายโลหิตโดย
 ตรงขึ้นไป คือพ่อแม่มู่ย่าตายาย ๑ ๑ เรียกว่า
 เป็นอุทธรณ์ (ไม่รู้จักคุณ) แต่คำว่าอุทธรณ์นั้น
 ความถึงผู้ที่ได้รับโทษ อำนวยมาจาก ผู้สืบสายโลหิต
 ขึ้นไปด้วย ซึ่งผู้สืบสายโลหิตตรงมาไม่มีอำนาจ
 พ้องได้เหมือนกัน

ตัวอย่าง

- (๑) มู่เฮา ส่วน แด โฉมค ของ หลาน ไป ผาก พระ กิกษุ
 ไว้ แล้วมู่ตาย ตาในนาม ของ หลาน จึง
 พ้อง พระ เรียก ส่วน แด โฉมค คั้น คัด ฎีกา
 คัดขึ้น โดย คำวินิจฉัย แห่ง คณะ เสนาบดี ฎีกา ว่า
 ตก (คือ หลาน) พ้องไม่ได้ เพราะเป็น
 อุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๒๓๘ มี ๑๒๐ ระหว่าง
 นายแพใจทย์ พระสังฆราชวงษ์จำเอย)
- (๒) ก. ดำเนิน ๑. ภรรยาเกิด วิธากัน ขึ้น ๑.
 จึงเก็บ สิ้น เลิม ของ ๑. แต่ยังมี สวรรค์ ไป ผาก

ค. มาตรา ๑. ใจ ความภายหลัง ก. กับ
 ข. กลับคืน จึง ไปขอตั้ง ของที่ฝาก ค.
 ไว้บนคืน แต่ ค. ไม่ยอมให้ ก. จึงฟ้อง
 เรียก ศาลสั่งว่า ส่วนคืน คืนของ ข. เมื่อ ข.
 ยังมีชีวิตอยู่ ก. คง เป็นของ ข. และเป็น ของ
 ก. ถัดเมื่อ ข. ตายแล้ว เพราะฉนั้นที่ ก.
 ฟ้องใน เวทีนี้ (ข. ยังอยู่) ต้อง เข้าใจว่า
 ฟ้องแทน ข. จึง ต้อง เป็นอุทธรณ์. ก. มีอำนาจ
 ฟ้อง เรียก ได้แต่คืน ส่วนคืน อย่างเดียว (ผู้กา
 ที่ ๒๔๐ ปี ๑๓๑ ระหว่าง นาย เป็นผู้ ใหม่ บ้าน
 โสภณ นาย ยวง ข้างแดง คงจำเลย เขต
 สุทธิกาที่ ๔๔๗ ปี ๑๒๓ ระหว่าง นาย สม โสภณ
 นาย พงษ์ ย่างแดง คงจำเลยด้วย เพราะ
 ข้อ ก. ผู้กา กลับคืน แต่เรื่อง นั้น ข้อ ก. จะ เป็น
 อุทธรณ์ หรือไม่ ไม่ได้ ได้แย้ง กันใน ศาล สุทธิกา)

ข้อการ ฟ้อง แทน
 ได้ ไม่เป็นอุทธรณ์

เมื่อ เจ้าของคดี ฟ้องร้อง โดยตนเองไม่ได้ เพราะ
 กฎหมาย ห้าม เสีย เช่นนี้ ไม่ บาง ย่อม ย่อม เป็น การ
 เคียด ร้อน แด เดียว ทายแก่ เจ้า ของทรัพย์ อย่างอื่น เช่น
 มีคนลักเอา หรือ บุลา ค้าขาย ที่ ปกครอง ของทรัพย์ ไว้แทน

บุตรหลาน ที่ ยัง เป็น เด็ก ยู่ หรือ ที่ เขา ผ่า ก ใจ ก็ ตี
 แต่ บิดา มารดา หรือ บุ๋น ฆ่า ตา ยาย ผู้ พน เป็น คน ชอบ เต้น
 การ พนม แต่ เขา ทริพย์ ของ บุตร หลาน เหล่า นี้ ไป ทำ ตาย
 เลี่ย บุตร จะ พ้อง ร้อง ว่า ถ่าง เรียก ทริพย์ คน หรือ ขอ
 ให้ โยน ไป ให้ ผู้ อื่น เป็น ผู้ ปกครอง ใหม่ ก็ ไม่ ได้ เพราะ
 ฉะนั้น พระ ธรรม มุญ ศาส ตย ธรรม ศก ๑๒๐๗ มาตรา ๓๕
 จึง ให้ เจ้า ทริพย์ มี ใต ภา ส ที่ จะ ไป ร้อง ทูล ขัด ข้อย การ เมื่อ
 เขา เห็น สมนคร แล้ว ก็ พ้อง ร้อง แทน ให้ ไม่ เรียก ว่า
 เปน อุตตม เพราะ มี กฎ ทนาย บัญญัติ ไว้ เปน พิเศษ
 (ที่ เคย ทำ กัน มา แล้ว ใน กรุง เทพ ฯ เจ้า ทริพย์ มี
 ทำ เรื่อง รวด ไป ยื่น คช ะ ทรวง ผู้ ธรรม ๆ ก็ ส่ง เรื่อง
 รวด นั้น ไป ให้ กรม รัย การ ไต่ สวณ แต่ จัด การ ต่อ ไป ตาม
 ที่ เห็น สมนคร)

๓. สัญญาใดที่จะฟ้องร้องกันได้ก็เฉพาะแต่ผู้คู่
 สัญญา ผู้อื่นที่อยู่นอกสัญญาจะฟ้องร้องไม่ได้
 ถึงแม้คนจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์ในสัญญานั้นก็ตาม

ตัวอย่าง

- (๑) ในหนังสือสัญญาจำหน่ายที่ดินระหว่าง ก. กับ
 ข. ปรากฏว่า ค. บุตรของ ก. เจ้าของที่ดิน

เป็นผู้จำนำ (ไม่ใช่ ก. เป็นผู้แทน ก.)

เช่นนี้ ก. จะฟ้องขอได้หรือไม่ได้ เพราะ ก.

เป็น คน นอก สัญญา (ฎีกาที่ ๒๘๘

ปี ๑๑๘ ระหว่าง กตปที นาย เขียม พงษ์

โจทย์ อำแดง กตัต อำแดง จับ จำเลย)

(๒) ก. กับ ข. เป็น ความ มรดก กกับ ก. ข.

ได้ทำ ขอมให้ ก. ไว้ ค่อศาลว่า ก. จะได้

ที่ดินที่ ข. จำนำ ก. ไว้ ครบ ภาย หลัง

ก. ไม่ได้ ก. จะฟ้องขอให้ศาล บังคับ

ก. ตาม ขอมไม่ได้ เพราะ ก. ไม่ใช่เป็น

ผู้กู้ สัญญา (ฎีกาที่ ๒๐๕ ปี ๑๒๓

ระหว่าง นาย ชับ อำแดง แพ โจทย์ ขุน รัตน

ภินาต อำแดง เหลี่ยม จำเลย)

(๓) ก. ดำเนิน เอง ที่ หนีไป ทำ สัญญา รับ เงิน ของ ข.

มา ๒๐๐ บาท แต่ ขอม นำ น้ให้ ข. ยึด

ถือไว้ โดย สัญญา กกับ ก. จะช่วยให้ ข.

ค่อมา ก. ตาย ค. ภรรยา ของ ก. ก็ ยัง

ได้ ไป เหา เงิน ของ ข. มา อีก ๔๐ บาท แต่

ก. ไม่ปรากฏ ว่า หนี ชน หลังนี้ ก. ที่ ได้ สัญญา

ว่า จะขายมา ราย นน ให้ จ. ช็อก เช่น น จ.
ก็ ยง พอง ขย ให้ ค้า ต มง คับ ค. ให้ ขาย ให้ ไม่ ได้
เพราะ จ. ไม่ ได้ สัญญา ด้วย. (ฎีกา ที่ ๙๔๖
พ, ค, ๒๔๕๖ ระหว่าง อ้า ตง อ้า โจทย์ นาย อิน
จำเลย)

แต่ ตาม ที่ ว่า มา น มี ขย ยก เว้น ยู่ ๔ ขย คือ ขย ยก เว้น.
(ก) ถ้า ใน สัญญา ยอม ให้ คม นอก สัญญา พ้อง ยอม ให้ คม นอก
ร้อง ได้ แล้ว คม นอก สัญญา ก็ มี อำนาจ พ้อง ได้. สัญญา พ้อง ได้.

ตัวอย่าง

ก. เขา ที่ มา ไป ขาย ผัก ไว้ แก่ ข. โดย มี ขย
สัญญา ว่า ก. กับ หลาน จะ ได้ คั้น ภายใน ๑๐ ปี
ก็ ตัดสิน ว่า ข. ต้อง ยอม ให้ หลาน ก. ได้ เพราะ
ใน สัญญา ได้ ให้ อำนาจ ไว้ (ฎีกา ที่ ๙๔๓
ปี ๑๒๑ ระหว่าง อ้า ตง วิต โจทย์ นาย ทับ
อ้า ตง จาก จำเลย)

(ข) ตาม ขรรพศา นาย มี อำนาจ ที่ จะ ถูก พ้อง สัญญา ที่ คม นอก
หรือ พ้อง ผู้ ที่ ทำ สัญญา กับ ตัว แทน (เอเย่นต์) ของ เป็น ผู้ ทำ.
คม ได้ ถึงแม้ ว่า ตัว แทน จะ ไม่ ได้ บอก ว่า เขา ทำ ใน

หน้าที่ของตัวแทน ซึ่งผู้สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่ทราบ
ความจริงก็คือ

ตัวแทนของเด็ก ผู้ที่จะทำสัญญาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินด้วยประการ
แต่คนเสียจริต. ต่าง ๆ แต่ผู้นั้นเป็นเด็กหรือเป็นคนเสียจริต ซึ่ง
จะทำสัญญาด้วยตนเองไม่ได้ พระราชบัญญัติการ
ออกโฉนดที่ดิน พ.ศ. ๑๒๗๗ มาตรา ๖๕-๖๖ ให้ผู้
พล หรือผู้ที่ถูกคุมขังกั้น มีอำนาจที่จะร้องขอศาลที่
มีอำนาจในท้องที่นั้น ตั้งผู้ปกครองรักษาแล้วทำสัญญา
แทนให้ เว้นไว้แต่เด็กหรือคนเสียจริตนั้น มีบิดา
มารดาอยู่แล้ว บิดามารดา มีอำนาจที่จะทำสัญญา
แทนเด็กหรือคนเสียจริตได้ โดยไม่ต้องให้ศาลตั้ง
ให้ แต่ตามมาตรา ๖๗ ยอมรับว่า สัญญาที่ทำ
แทนกันเช่นนี้ เป็นอันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้
ที่เป็นเด็กหรือคนเสียจริต มีอำนาจที่จะฟ้องหรือถูก
ฟ้องโดยสัญญานั้นได้.

ผู้สัญญาเป็นคน (๑) ถ้าผู้ที่ทำสัญญาเป็นผู้ที่ไม่มีสติบริบูรณ์
ที่สติไม่บริบูรณ์. โดยผู้สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก็ทราบ ซึ่งตามกฎหมาย
ถือว่า เป็นสัญญาเสีย เมื่อฝ่ายผู้ที่ไม่มีความ
สติบริบูรณ์ ความริบผิดชอบ ญาติที่จะได้รับมรดกของผู้ที่

ไม่มีสติ มีอำนาจที่จะฟ้องร้องในเรื่องสัญญาหนี้
แทนผู้ที่ปราศจากสติในนามของตนเองได้.

ตัวอย่าง

ก. อายุ ๘๐ ปี ได้ทำสัญญาขายที่นา ราคา
ราว ๑๐๐๐ บาทให้แก่ ข. เป็นเงิน ๖๐๐ บาท
โดยสติหลงใหลเพราะความชรภาพ ซึ่ง ข.
เองก็รู้อยู่เหมือนกัน ค. ทตามสืบสายโลหิต
ของ ก. ที่เป็นผู้ละได้ รับมรดกมีอำนาจฟ้อง
ขอให้ศาลทำายสัญญาซื้อขายนั้นได้. (ผู้ถ
ที่ ๕๒ ปี ๑๒๘ ระหว่างอำเภอของ ชัย นาย
เฉยใจทย นายชินจำเลย แด ทวศ ศุภฎีกา
ที่ ๒๒๕ พ,ศ, ๒๕๕๖ ระหว่างอำเภอ ส่วน ผู้
ปลกรของ อำเภอ ตี ใจทย นายชู้ อำเภอ บั
จำเลยด้วย)

(ง) ในเรื่องจำนำ ขายฝาก เจ้า แดฮวไศรว
ซึ่ง กรมสิทธิ แห่ง ทนพ ยง คง อยู่กับ เจ้า ของ ที่ ถ้า
เจ้า ของ ที่ ได้ โอน กรมสิทธิ ให้แก่ โสวไป ก ตี แดเจ้า

สัญญาติดที่ดิน
ผู้รับ โอนฟ้องได้

ของ ที่ หรือ ผู้ ที่ ทำ สัญญา กับ เจ้า ของ ที่ ศาล ก็ คือ ผู้ ที่
 รับ โฉม หรือ รับ มรดก ของ ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง มี อำนาจ ที่ จะ
 พ้อง หรือ ถูก พ้อง ได้ เหมือน กัน เพราะ ตาม กฎหมาย
 ถือ ว่า สัญญา อัน ตกลง กับ ที่ ตน เมื่อ ที่ คน นั้น ตก
 ไป อยู่ แก่ ใคร สัญญา ที่ เกี่ยว ข้อง กับ ผล ประ โยชน์
 ของ ที่ ตน ก็ พดอย ตก ไป ยัง ผู้ นั้น ด้วย อีก ฝ่าย หนึ่ง
 จะ ปฏิเสธ ว่า คน ไม่ ได้ เป็น ผู้ ทำ สัญญา ด้วย แต่ ไม่
 ต้อง รับ ผิด ชอบ เช่น นี้ ปฏิเสธ ไม่ ได้ เว้น ไว้ แต่ คน
 จะ บัด ไม่ ยอม รับ มรดก นั้น เสีย ถ้า หาก ว่า เป็น ใน
 เรื่อง ที่ ผู้ ทำ สัญญา ศาล .

โฉนด การ เช่า

ใน เรื่อง เช่า ที่ เป็น การ แน่ นอน แล้ว ผู้ ให้ เช่า มี
 อำนาจ ที่ จะ โฉม สัญญา เช่า ให้ ผู้ อื่น ต่อ ไป ได้ โดย ไม่
 ต้อง บอก ให้ ผู้ เช่า รู้ โดย ผู้ รับ โฉม ต่อ ไป แต่ ผู้ เช่า
 จะ ต้อง ปฏิบัติ ตาม สัญญา เหมือน หนึ่ง ว่า คน เป็น ผู้ ทำ
 สัญญา เอง ทั้ง ๒ ฝ่าย กล่าว คือ ถ้า ผู้ ให้ เช่า ตาย
 ที่ ให้ ใคร เสีย ก่อน ครบ กำหนด สัญญา เช่า หรือ เจ้า
 ของ ที่ ศาล เสีย ใน ระหว่าง เช่า ก็ คือ ผู้ ที่ รับ เช่า หรือ ผู้
 รับ มรดก ของ เจ้า ของ ที่ ต้อง ยอม ให้ ผู้ เช่า ๆ ต่อ ไป จน
 กว่า จะ ครบ กำหนด สัญญา ที่ เจ้า ของ เติม กับ ผู้ เช่า ได้ ทำ

ไว้ ส่วนผู้เช่าก็จะต้องเสียค่าเช่าให้แก่เจ้าของใหม่
เว้นแต่ถ้าผู้เช่าจะไม่ยอมรับเช่าต่อไป แต่ได้บอก
เลิกสัญญาไป ขณะที่ เปลี่ยนมือ มาเป็นเจ้าของใหม่เห็น
จะดีจริง เพราะมีทางเถียงได้ว่า ตนไม่ได้เช่ากับเจ้า
ของใหม่ แต่ถ้าไม่ปฏิเสธในทันที ภายหลังจะ
ปฏิเสธก็ ย่อมเสียค่าเช่าให้ไม่ได้.

ส่วนผู้เช่าไม่มีอำนาจที่จะโอนสัญญาเช่าให้แก่ ผู้เช่าโอนสัญญา
ผู้เช่าต่อไปได้ เว้น นอกจากจะได้รับอนุญาตจาก เจ้าของใหม่ไม่ได้.
เจ้าของใหม่ที่เสียก่อน

ตัวอย่าง

- (๑) คู่ไม่ดท่ายฎีกาที่ ๖๘๑ ปี ๑๒๖๓ ระหว่าง
ข้าแดงแก้วใจทัย ข้าแดงเขียวจำเลย
- (๒) ก. เจ้าของที่เขาโอนไปจำนำ ข. ไว้ แล้ว
ก. ก็หายสาบสูญไป บุตรของ ก. ซึ่ง
เป็นผู้รับ มรดก มีอำนาจไต่ที่นั้นจาก ข. ได้
(ฎีกาที่ ๘๑๘ ปี ๑๓๑๑ ระหว่าง ข้าแดงบุญ
ใจทัย ข้าแดงแก้วจำเลย)
- (๓) ก. เช่าที่ดินจาก ข. เจ้าของ มีกำหนด ๕ ปี
ภายหลัง ข. ตาย ก. ก็ยังได้ให้ค่าเช่า

แก่ผู้รับมรดกของ ก. เวชยา ก่อนครบ
กำหนด ๕ ปี ตั้งแต่ทำสัญญา ผู้รับมรดก
ของ ข. ได้ขายที่ดินให้แก่ ง. ค่อยไป ง.
มีอำนาจฟ้องเรียกค่าเช่าจาก ก. ได้ เงิน
ให้แก่ ก. จะได้ออกจากที่ไปเสีย (ฎีกา
ที่ ๔๔ ปี ๑๑๙ ระหว่างเจ้าหมื่นราชเสนองใจ
โจทก์ กับสินจำเลย)

- (๔) ที่ดินเป็นของวัด วัดให้ ก. เป็นผู้เช่า
ภายหลัง ก. ตาย ผิดประโยชน์ในสัญญา
เช่าตกอยู่แก่ภรรยาของ ก. ภรรยา ก. จึง
โอนสัญญาเช่านั้นให้ ข. ค่อยมา ข. โอน
ให้แก่ ค. ไปอีกค่อหนึ่ง ในระหว่างนี้วัด
เข้ายึดที่ดินซึ่ง ค. รับเช่ามา คิดเงินว่า
ค. ไม่มีอำนาจฟ้องวัด เพราะ ก. แด
ข. ผู้เช่าจะโอนสัญญาเช่าให้ผู้อื่นคือ ค.
ค่อยไปไม่ได้ นอกจากจะได้รับอนุญาตจาก
เจ้าของที่ดิน (ฎีกาที่ ๔๐๔ ปี ๑๑๘
ระหว่างมิสเตอร์เคิดโจทก์ กระทรวงธรรมการ

๔. ผู้ใดโดยกรรมกรรมกต หนึ่งข้อ กรรมกต ผู้ใด แสดงว่าที่
หรือ วาจา กริยา กต ที่ให้บุคคล ภายนอก เข้าใจ ว่า เป็น ของ คน อื่น
ความ เปลี่ยน แปลง แห่ง เจ้า ของ ที่ คน ได้ เป็น ไป ตาม ที่ กฎหมาย บิดปาก
แสดง ออก นั้น แล้ว หรือ ว่า ผู้หนึ่ง ผู้ใด เป็น เจ้า ของ ที่ ไม่ ให้ ผู้ นั้น อย่าง
ตง น กฎหมาย บิดปาก ไม่ ยอม ให้ ผู้ ที่ แสดง ออก นั้น ว่าเป็น ที่ ของ คน
มี อำนาจ พ้อง อย่าง ว่า ที่ เป็น ของ คน หรือ ไม่ ใช้ เป็น ของ
ผู้ที่ คน แสดง ไว้ นั้น ได้ เที่ย

ตัวอย่าง

(๑) ก. หญิงหม้ายรักใคร่กับ ข. จะตามไปอยู่
กินด้วยกัน เพื่อที่จะให้พี่ชายของ ข. ซึ่ง
เป็น ผู้มี บรรดา ศักดิ์ เห็นว่า ก. เป็น หญิงมี
มีทรัพย์ ก. แด ง. ญาติของ ก. จึง
ทำหนังสือ สัญญา ต่อ หน้า ศาล ขาย ที่คน ของ
ก. ให้ ก. แด ข. ในสัญญา ก่อว่า
ก. แด ง. ได้รับเงินราคาไม่เสร็จแล้ว แล้ว
ก. ก็มอบหนังสือ ขาย ให้ ก. กับ ข. ไป
โดยคิดว่า ก. แด ข. คงจะคืนให้ภายหลัง
ไม่คิดใจ เพราะ ก. ง. เขาได้ตั้งใจจะ

ขายให้จริง ๆ ไม่ แปลงเพื่อจะพูดว่า

ก. แปลงหนึ่ง มีที่หนึ่ง ไร่ครึ่ง ต่อมา ก.

ข. ไม่ยอมคืนหนึ่งไร่ครึ่ง ขายให้ ก. จึงฟ้อง

เรียก คืนคืนว่า ก. ฟ้องไม่ได้ กฎหมาย

บังคับว่า ที่ต้องเป็นสิทธิ์แก่ ก. แต่ ข.

(ฎีกาที่ ๖๕ ปี ๑๒๓ ระหว่าง ข้าแดง สัมบุญ

กับ พงก โสภย์ ข้าแดง เทียน จำเลย)

(๓) ก. มีน้องหลายคน บิดามารดา ได้แบ่งที่

ดินให้ ก. ส่วนหนึ่ง พี่น้องของ ก. ส่วน

หนึ่ง แต่โดยความโง่ของ ก. ที่คิดจะเอา

ที่ทั้งหมดเสียคนเดียว ก. จึงทำหนังสือต่อ

อำเภอ ว่า ที่นี้ต่อ ข. ซึ่งเป็นคน มีวิชา

สูงใหญ่ ด้วย ก. เข้าใจว่า ถ้า พี่น้องของ

ก. รู้จะได้กลับแรงแต่เพียงหนักไปเอง ก.

ก็ลงใจได้ทั้งหมดโดยไม่ต้องแบ่งให้ พี่น้อง

แต่ กระทำ แปลงไปตั้ง พี่น้อง คือ ข. กลับ

อ้าง หนังสือเขา มาฟ้อง ข. ได้ ก. อ้างไม่

ยอม ฟ้อง คำเถียงของ ก. ที่ว่า ที่นี้ยังเป็น

ของ ก. (เสนาธิ์ ส่วนของ ก. ที่ทำหนังสือ

เช่า) แต่ให้ขับไล่ ก. (ฎีกาที่ ๓๐๖
ปี ๑๖๗ ระหว่างเจ้าพระยาเพนียดวงษ์จิวิวัฒน์
โจทย์ จัน เบ๊ะ กับ พวกจำเลย).

(๓) จำนวนเช่าที่ของโจทย์ โดยมีหนังสือสัญญา
เช่าเป็นหลักฐาน จำนวนจะปฏิเสธว่าไม่ใช่
ที่ของโจทย์ไม่ได้. (ฎีกาที่ ๖๖ ปี ๑๖๑
ระหว่าง นาย ทศ โจทย์ จัน ค้าง จำเลย)

(๔) คู่สัญญาที่ ๑ ที่หน้า ๗๖๒

<p>๕ การบุกรุกที่ดินซึ่งไม่ใช่เป็นการแย่งกรรมสิทธิ์ หรือทำให้ที่ดินเสียหาย ผู้ปกครองอยู่ประจำที่มี อำนาจฟ้องผู้บุกรุกเข้ามา ถึงแม้เจ้าของเองเมื่อไม่ ได้เป็นผู้ปกครองแล้ว ก็ไม่มีอำนาจฟ้อง</p>	<p>บุกรุกที่ไม่ได้ แย่งกรรมสิทธิ์ หรือทำให้ที่ดิน เสียหาย</p>
<p>ผู้ปกครองนั้น จะปกครองอยู่โดยถูกกฎหมาย หรือผิดมาแต่แรกไม่เป็นข้อสำคัญ ถ้าได้ปกครอง อยู่โดยจริงจึงแล้ว ก็มีอำนาจฟ้องผู้บุกรุกเข้ามาที่ หลังได้ เว้นไว้แต่ผู้บุกรุกเข้ามาที่หลังจะมีอำนาจ ดีกว่าตน</p>	<p>ผู้ปกครองนั้น ก็มีอำนาจถึงผู้ ที่ทำผิดมาแต่ แรกด้วย.</p>

ตัวอย่าง

(๑) ที่ของ ก. ให้ ข. เข้าไปทำกิน ค. บุกรุก
เข้ามา แต่ไม่ได้ตั้งใจเข้ามาแย่งกรรมสิทธิ์
หรือทำให้ที่ดินเสียหายอย่างใด เช่น เข้ามา
เดินเล่น เป็นต้น ก. พ้องไม่ได้ ผู้ที่มี
อำนาจฟ้องคือ ข.

(๒) ที่ดินของ ก. ข. บุกรุกเข้ามาเต็มรั้วทำกิน
ภายหลัง ค. บุกรุกเข้ามาอีก ข. พ้องจับได้
ได้ แต่ถ้า ค. บุกรุกเข้ามาโดยอำนาจของ
ก. แล้ว ข. พ้องไม่ได้ เพราะ ก. มี
อำนาจดีกว่า ข. คือ เป็นเจ้าของที่ (ฎีกา
ที่ ๕๒๒ ปี ๑๙๖๘ ระหว่าง พระยา ศรีธรรม
สุภราชโจทก์ กับ จำเลย)

หมวดที่ ๒

อายุ ความ

เป็น ข้อ บังคับ ของ กฎหมาย ส่วน หนึ่ง ที่ ใคร จะ อย่างไร จึง เรียก
ฟ้อง ร้อง กัน จะ ต้อง ฟ้อง เสีย ภาย ใน เวลา ที่ กฎหมาย ว่า ชาติ อายุ ความ
กำหนด ไว้ ถ้า ปล่อย ให้ ล่วง เที่ย ไม่ แล้ว เรียก ว่า
ชาติ อายุ ความ ฟ้อง ร้อง กัน ไม่ ได้

อายุ ความ น ศาล มัก ถือ เกรง เสมอ ไม่ จำ เป็น เป็น ว่า ที่ ของ
ศาล อา ใ้ รับ คำ คัด ทาน ของ คู่ ความ อีก ฝ่าย หนึ่ง ศาล ฟ้อง ศาล ที่ จะ ต้อง
ว่า ฝ่าย หนึ่ง ฟ้อง ชาติ อายุ ความ เพราะ ตาม ลักษณะ ศาล กำหนด ชาติ
รับ ฟ้อง บท ที่ ๒๑ บัญญัติ ไว้ ว่า เมื่อ ยื่น ฟ้อง พ้น กำหนด อายุ ความ เอง
แล้ว ห้าม ไม่ ให้ ศาล รับ ไว้ พิจารณา ที่ เดียว

อายุ ความ ที่ สิ้น ที่ กฎหมาย วาง ไว้ แม้ ยื่น แล้ว แบ่ง อายุ ความ ๒
ออก ได้ เป็น ๒ ชนิด คือ ชนิด.

(ก) อายุ ของ หนังสือ สำหรับ ที่ ดิน

(ข) อายุ ความ มรดก

(ก) ผู้ ครอบ ครอบ ครอบ ครอบ ครอบ ครอบ ครอบ ครอบ อายุ ของ หนังสือ

ของ เรา โดย อำนาจ บังคับ ซึ่ง ต้อง แล้ว แต่ หนังสือ สำหรับ ที่

สำหรับ ที่ คิม จะ เป็น ชนิดใด เมื่อ เขา ได้ เข้า ปกครอง
มาจาก พันกำหนด อายุ ของ หนังสือ สำหรับ ที่ แล้ว เรียก
ว่า ชาติ อายุ ความ เหมือน กัน เพราะ จำนวน ห้อง ร้อง
ของ เขา หมดไป (อายุ ของ หนังสือ สำหรับ ที่ ตู หมอต
ว่า ด้วย วิชา ของ)

อายุความ มรดก (๓) อายุ ความ มรดก นี้ ตาม ตักขณ วินัย
พ้อง บท ที่ ๒๑ ประการ ที่ ๑๐ กำหนด ให้ พ้อง ร้อง กัน
ภายใน ๑ ปี นับ ตั้งแต่ วันที่ เจ้า ของ มรดก ได้ มรณภาพ
เว้น ใจ แต่ โน เรือง คือ ไป น กฎหมาย ย่อม ให้ พ้อง
ภายใน หลัง กำหนด ๑ ปี ได้ แต่ ต้อง ไม่ เกิน กว่า เวลา
อื่น ส่มควร ที่ ต้อง แล้ว แต่ เหตุผล ของ คดี เป็น เรื่อง ๆ

ข้อ ยกเว้น ที่ ให้ ไป แต่ อย่างไร ก็ คง ต้อง ไม่ ให้ เกิน กว่า ๑-๑๐ ปี
พ้อง ภายใน หลัง ๑ ซึ่ง เป็น คน ที่ ๒ นอก จาก โน เรือง ที่ ปกครอง แทน กัน
ปี ได้. ที่ ว่า ข้อ ยกเว้น นี้ ตั้ง คือ ไป นี้ คือ

ผู้ ที่ ปกครอง ที่ ตม อยู่ ณ ตาม กฎหมาย
คน ไม่ ใช่ เป็น ผู้ เป็น ผู้ ซึ่ง ไม่ มี อำนาจ ที่ จะ ได้ รับ มรดก ของ ผู้ มรณภาพ
ที่ มี อำนาจ ได้ โดย เป็น ผู้ สืบ หรือ เปน ญาติ ที่ ห่าง กว่า ญาติ ที่ มี ตัว อยู่
รับ มรดก. จะ ช่าง กำหนด ๑ ปี ข้น มา ยัน ผู้ ที่ ตม จะ ได้ รับ มรดก
ไม่ได้.

ตัวอย่าง

ก. หลาน มาฮา ไศรย อยู่ในที่ดิน ของ ข. ซึ่ง
 เป็นมาหรือน้ำ ข. มรณภาพ ก. ปกครอง
 ที่ดิน ต่อมา อีกปีเศษ ค. หลาน สืบสาย โฉก
 ของ ข. (ลูกของ ข.) จึงฟ้อง เรียก ที่ดิน
 จาก ก. ตั้งเงินจำนำ ค่าอายุ ความ เพราะ
 ก. เป็นญาติห่าง ที่ ตาม กฎหมาย ไม่มีอำนาจ ได้
 รับมรดก ของ ข. (ฎีกาที่ ๑๐๘๔ ปี ๑๓๑
 ระหว่าง นาย ศาต ไชยย์ นาย นอน สามี ข้าแดง
 ชาว ภรรยา จำเลย แต่ภรรยา ฎีกาที่ ๑๖๒
 ปี ๑๒๗ ระหว่าง ข้าแดง ทองดี ไชยย์ นาย เตต
 ข้าแดง ชั้น จำเลย ด้วย)

ตามตัวอย่างข้างบนนี้	จึงแม้จะ เป็น คำวินิจฉัย	เมื่อญาติที่อื่น
แห่งศาลแห่ง	ไม่ได้เป็น ข้อโต้แย้ง ที่ศาลฎีกา	มีตัวอย่างญาติ
ชาวเองก็ได้	แต่ศาลฎีกาได้เห็นชอบด้วย	ที่ห่างออกไป
ว่าในกาลต่อไปภายหน้า	อายุความ ๑ ปีจะใช้บังคับ	ไม่มีอำนาจได้
ได้ก็แต่ใน ส่วน ญาติที่ ตาม กฎหมาย	มีอำนาจที่จะได้	มรดก.
รับมรดกของ ผู้ตายด้วย	กัน ซึ่งตั้งดูเป็น เรื่อง	
ไป เพราะถ้าผู้ตาย มี ญาติทุกชนิดแล้ว	ญาติที่ห่าง	

ออกไปก็ไม่มีอำนาจ ได้รับมรดก แต่ถ้าผู้ตายไม่มีญาติที่สนิท ญาติที่ห่างนั้นแหละ กลับเข้ามาแทนที่ แรกกัน ญาติที่ห่างกว่าตัวให้กระเด็นออกไปอีก เช่นในเรื่องนี้ ถ้าไม่มี ก. ชยุดดี ก. ก็อาจอ้างอายุ ความ ๑ ปี จน ยัน เขา ญาติอื่น ๆ ของ ข. ได้ ด้วย ถึงเวลาที่ ก. เข้ารับตำแหน่ง แทน ญาติ ก็ จะ ได้รับ มรดก.

สัญญาคิดที่ดิน

๓ เมื่อผู้มรดกภาพ ได้ทำสัญญาอย่างหนึ่งอย่างใดไว้กับผู้อื่น ที่ ก่อหมาย ถือว่า เป็น สัญญาคิดที่ดิน อายุ ความ ที่ ยาว เก่า กับ การ สิ้น อายุ ของ สัญญานั้น ๆ สัญญาเหล่านี้ ได้แก่ การ จำนำ ขายฝาก เช่า แลเช่าไครย

ตัวอย่าง

ถ้ามี เขาที่ ดิน ไป ทำ สัญญา จำนำ เขา ไว้ แล้ว มรดกภาพ ภรรยา ก็ คง ปกครอง ที่ นม ต่อ มา อีก กว่า ปี ผู้รับจำนำ จึง พ้อง ขันได้ ภรรยา ผู้มรดกภาพ จะ คิด คำน ว่า พ้อง เกิน กำหนด ๑ ปี แล้วไม่ได้ เพราะ สัญญา คิด ที่ ดิน (ผู้กา

ที่ ๑๘๑ ปี ๑๒๒๒ ระหว่าง ข้าแดง แก้ว ไจทย์
ข้าแดง เขียว จำเลย)

๓ ที่คนซึ่งได้ปกครอง รวมกัน มา จนพ้นกำหนด ปกครอง มา
๑ ปี นับตั้งแต่วันที่ เจ้า ของ มรฎก ได้ มรฎกภาพ เมื่อ ด้วย กัน.
ผู้ใด ออก จาก ที่ ไป พ้อง ได้ ใน ๙-๑๐ ปี

ตัวอย่าง

ฎีกา ที่ ๑๘๘ ปี ๑๑๘ ระหว่าง นาย ข้า ไจทย์
นายโต กับ พวก จำเลย ที่ ๕๐๓ ปี ๑๒๒
ระหว่าง นาย รอด ไจทย์ ข้าแดง บ้อม ข้าแดง
กุดม จำเลย เดที่ ๑๘๙ ปี ๑๒๒๖ ระหว่าง
ข้าแดง หุ่น ไจทย์ ข้าแดง อ้อม จำเลย
การ ปกครอง น ไม่ จำเป็น ที่ ผู้ เป็น ไจทย์ ของ ผู้อื่น ปกครอง
ปกครอง ด้วย ตน เอง เสมอ อาจ เป็น โดย ผู้อื่น ปกครอง แทน หรือ ยึด
แทน ก็ได้ แล บาง ที่ การ ที่ ยึด ถือ หนังสือ สำหรับ ที่ หนังสือ สำหรับ
ไว้ แล้ว ก็ อาจ หมาย ถึง ว่า เป็น การ ยึด ถือ ปกครอง ที่ ที่ไว้ ก็ เป็น
คืน มา ได้ เสมอ กัน. ปกครอง ได้.

ตัวอย่าง

- (๑) เมื่อ ก. เจ้าของที่ดินจะมรดกภาพ ได้เขียนหนังสือสั่งให้ ข. กับ ค. บุตรปากของที่ดินไว้แทนบุตรภรรยาที่ตายของ ก. ซึ่งยังมีอยู่อีก ครั้น ก. มรดกภาพแล้วไม่ถึงปี บุตรภรรยาของ ก. ทายคนก็ต่างออกไปจากที่ไป คงอยู่แต่ ข. ค. กับบุตรภรรยาของมรดกภาพอีกบางคน ต่อมาเมื่อราว ๔ ปี บุตรภรรยาของ ก. ที่ออกไปจึงฟ้องขอแบ่งจากผู้ที่ได้ปกครองอยู่ ที่ตัดสินว่าต้องแบ่งให้ เพราะ ข. แล ค. เป็นผู้ปกครองแทนตามคำสั่งของ ก. อยู่แล้ว (ฎีกาที่ ๓๗๘ มี ๑๒๒ ระหว่างเบียมใจทย์ เย็นจำเอน)
- (๒) ที่ดินโฉนดแผ่นที่หนึ่งของหลวง ขาเป็นผู้ปกครองแทนมา ครั้นเมื่อปี ๑๙๖๖ หลวงตาย ขาก็คงปกครองที่ดินมาฝ่ายเดียวตามเดิม แต่ส่วนโฉนดตกอยู่ที่บา เพราะหลวงไปตายที่บ้านบา ใครมาทวงบา ก็ไม่ยกมาให้ ต่อมาจนปี ๑๙๖๘ จึงเกิดฟ้องร้อง

กษัตริย์ ผู้กาตตสันว่า เมื่อภรรยาเขื่อนั้น คงฟัง
ว่าหากับข้าได้ยึดถือที่ ตม มาด้วย กษ ให้แบ่ง
๕๒ ทนม คน ละ ครั้ง (ผู้กาที่ ๑๕๖๗ ปี ๑๓๑
ระหว่าง เดือน เดือน สรวงษ์ ใจทย เมือง พิศาล
ที่ ๑ นาย ทวนไพรัชภาคที่ ๒๒ จำนวน)

ตาม สจ อย่าง เรือง หลั่ง น เข้าใจ ว่า คำต ผู้กา
คง ไม่มี ความ ประสงค์ ที่ จะ ให้ คำต ต่าง ถือ เขา เป็น แบบ
ว่า เมื่อ ผู้หนึ่ง ได้ยึด ถือ ทน ชื่อ สำดับ ที่ ไว้แล้ว ให้
ถือ จำ เท่า กับ ได้ปกครอง ที่ ตม ซึ่ง ไม่มี เวลา ขาด
อายุ ความ ไป ทุก เรื่อง เพราะ ถ้า เขื่อน นั้น แล้ว การ
สร ทั้ง ที่ ตม ที่ เป็น อัน ไม่มี อนึ่ง ใน เรื่อง อายุ ความ
มรรฎก น คำต ผู้กา ได้วินิจฉัย อย่าง เขื่อน ขาด ใน คดี
ที่ ๑๐๓๓ พ, ศ, ๒๔๕๖ ระหว่าง อำแดง นก ใจทย นาย
จอน อำแดง ย่อง จำนวน ว่า เป็น พงศ์ สำคัญ ควร
ดกษณ ที่ ตม ทั้ง พมด แม้แต่ ตาม มาตรา ๕๒ - ๕๓
แห่ง พระราช บัญญัติ ออก โฉมศ ที่ ตม ศก ๑๓๑๗ บังคับ
ไว้ว่า การ รับ มรรฎก ที่ ตม ที่ ได้ ออก โฉมศ แผน ที่ แล้ว
ต้อง ไป แก่ ทะเบียฟ มีฉนั้น มาตรา ๓๙ ไม่ให้ถือ
ว่า เป็น การ โอน อำนาจ อย่างใดทั้งนี้ ยัง ไม่ ถือ ว่า มี

อำนาจ ๗ ล้าน ข่ายความ มรรฎก น ได้ เพราะ ฉนั้น ใน
 เรื่อง น ที่ ศาสน ฎีกา ถ้อ ว่า บ้า ผู้ ซึ่ง กษ แต่ โฉมต อย่าง
 เดียว ยัง มี อำนาจ ได้ ส่วน แบ่ง ก็ ด้วย เหตุ ผล แห่ง ศติ
 แต่ง อย่าง ชัด ว่า ผู้ กษ โฉมต คือ บ้า ยัง ไม่ ยิน ยอม ให้
 มรรฎก ของ หลาน ตก ไป อยู่ ใน อำนาจ ของ ผู้ ที่ ปก ครอบ
 ที่ อยู่ คือ อ่า ผู้ เดียว แต่ อีก อย่าง หนึ่ง ที่ ศติ สัน ตัง
 หนัก เพื่อ ให้ เหมาะ กับ ความ ยุติธรรม ด้วย ดัง จะ เห็น
 ได้ ตาม ฎีกา เสนา บัด ฎีกา ทรง ยุติธรรม ที่ ๑๓ ที่ ให้ ผู้
 พุพาดชา มี อำนาจ ที่ จะ นำ ความ ฐน กราบ บังคม ทูล พระ
 ทรุณา ขอ พระราช ทาน พระบรม ราช วจน ญัย ได้ เปน
 เรือง ๆ เมื่อ เห็น ว่า ถ้า ศติ สัน ตาม ฎีกาหมาย แล้ว จะ
 กตาด เกิดขึ้น จาก ความ ยุติธรรม ซึ่ง นี้ ว่า เปน
 ความ คือ การ อย่าง ยิง ของ ศติ ประเภท น อยู่ เหมือน กัน
 เพราะ อ่า หรือ บ้า ก็ เปน ญาติ ที่ ตาม ฎีกาหมาย มี อำนาจ ที่
 จะ ได้รับ มรรฎก ของ หลาน ทั้ง ๒ คน แต่ ทั้ง ยัง เหลือ
 อยู่ เพียง เท่านี้ เมื่อ ได้ ก็ ควร ได้ ด้วย กัน

ข่าย ความ ๗ มี
 กษ ความ ถึง เด็ก
 ด้วย.

ข่าย ความ ๑ มี กษ ความ ถึง เด็ก ด้วย ตาม ที่
 ปราบ ฎ ใน ฎีกา ที่ ๑๐ มี ๑๑๗ ระหว่าง เด็ก กับ พวก
 โจทย์ ศติ ยัย เจ้าเลย เพราะ เหตุ นี้ ถ้า การ ปก ครอบ

ของผู้ปกครอง อยู่ เช่น สิ่ง ที่ พ่อแม่คงให้เห็น ว่า ผู้
 นั้น ปกครอง สำหรับ ประโยชน์ของ เด็ก แล้ว ศาลมักไม่
 ยอมให้เด็กเสีย ฐานะมรดกที่ควร ได้ โดยเด็กเองก็
 ย่อมทราบ อยู่แล้ว ว่า ตาม ธรรมดาโดยมาก มักไม่ มี
 ความ สามารถที่จะ พอง ร้อง ได้ ถ้ายัง ผู้ปกครอง เปน
 คน เหลือใจ หรือ ไม่เอา ฐานะเสีย แล้ว ก็ยิ่งร้ายใหญ่.

ตัวอย่าง

- (๑) ก. เจ้าของที่ดินมรดกภาพ เหลือแต่ ข.
 ภรรยา กับ ค. บุตรอายุ ๑๕ ปี เมื่อ ก.
 มรดกภาพ แล้ว ข. ค. อยู่ใหม่ ที่นั้น ต่อมา
 ถึง ๓ เดือน แล้ว ก็พากัน หายไปนาน ง.
 ซึ่ง เปนน้อง ของ ก. ปกครอง ต่อมา ภาย
 หลัง ง. ได้เอา ที่นั้น แบ่ง ขาย เสียบ้าง แต่
 เมื่อ เวลา ขาย ง. ได้ให้ ข. เปนผู้ยื่นขาย
 ในนามของ ค. แต่ในระหว่าง นั้น เจ้า หลวง
 เกษตร ยังได้ ออก โฉนดให้ ค. ตามที่ ร้อง ของ
 ง. จึง พอง ขอ ให้ รอน ชี้ข ค. ออก โทษ

อ้างว่า ได้ปกครอง มาถึง ๒ ปีแล้ว คิดสิน
 จ้างภริยา ของ ง. เป็นปกครอง แทน ค. ค.
 คงเป็นเจ้าของที่ ไม่ขาดอายุความ (ฎีกา
 ที่ ๘๐๔ ปี ๑๒๗ ระหว่าง นาย ก. อ้าง
 สมบุญใจทย์ อ้างเจ้านผู้ปกครอง หมู่ แขวง
 จำเลย)

- (๒) เมื่อมีตาใจทย์มรณภาพ ใจทย์ยัง เป็นเด็ก
 อยู่ มารดา ก็ เป็น คน เสี้ยวจริศ ใจทย์จึง
 มาอยู่กับตา ครั้น อายุครบ ๒๐ ปี ใจทย์ก็
 บวช ในระหว่างนี้ ตา ได้ ไป โฉก ที่ ของ มีตา
 ใจทย์ ซึ่ง ได้ จ้างมา เขา ไ้ มา ปกครอง ตาม
 ที่ ใจทย์ อนุญาต ให้ โฉก ใจทย์ บวช อยู่ ๒๐ ปี
 จึง ลี้ก ตา ไม่ยอมคืน ที่ ให้ โดย อ้าง อายุ
 มรณ ๑ ปี จน ตัด พ้อง คิดสิน ว่า ตา ปกครอง
 แทน ใจทย์ ไม่ขาด อายุ ความ. (ฎีกา
 ที่ ๒๐๔๗ ปี ๑๓๑ ระหว่าง นาย ภราดร ใจทย์
 อ้างแดง เมฆ จำเลย)

๔ เมื่อ มีเหตุ จำเป็น ที่ คู่ ความ จะ พ้อง รั้ง กัน เมื่อมีเหตุจำเป็น
 ภายในกำหนด ๑ ปี ไม่ ได้ เพื่อ ความ ยุติธรรม ใน ศาล มี อำนาจ
 บางเรื่อง ศาล มี อำนาจ ขยาย อายุ ความ ให้ ยืด ออก ขยาย อายุ ความ
 ไป พอ ที่ ใจ ทย จะ มี โอกาส พ้อง ได้ แต่ ต้อง ไม่ นาน ออกไป ได้.
 เก็บ ส้ม ๑๑๖.

คำ หมาย

(๑) โจทย์ พ้อง เรียก ส่วน ของ ผู้ มรณภาพ ทั้ง หมด
 ศาล ตัดสิน ว่า โจทย์ พ้อง มี ๓ คน เพราะ โจทย์
 ควร ได้ แต่ ครึ่ง เดียว คิด นี้ กว่า จะ ถึง ที่ สุด
 ได้ ๓๒๓๓๖ ไป กว่า ๑ ปี นับ จาก วัน ที่ เจ้า
 ของ มรณภาพ ได้ มรณภาพ ศาล ยอม ให้ โจทย์
 พ้อง ขอ แบ่ง ใหม่ ภาย หลัง ได้ แต่ โจทย์ ต้อง
 ไม่ ทิ้ง พ้อง ไว้ ให้ นาน เก็บ ส้ม. (ฎีกา ที่ ๑๕๕๗
 มี ๑๒๗ ระหว่าง ข้างแดง ผิด กับ พวก โจทย์ จีน
 เคย จำเลย)

(๒) ก. กับ ข. เข้า กัน ส่วน กัน คำ ชาย ค่อม มา
 เมื่อ เดือน มกราคม ค.ศ. ๑๑๕๕ ก. ภาย ๕
 เดือน พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๑๖๐ ภรรยา ของ ก.

กับ ข. ได้ ไป ว่า กต่าง เรื่อง ททรัพย์สิน ที่ เขา ทุน
 ส่วน กับ ที่ อ่าภย แต่ ไม่ คง ลง ทุน ต่อ มา
 ภรรยา ของ ก. จึง พอง ข. ต่อ ศาล ภา
 นี้ จาก วันที่ ก. ตาย จน ถึง วันที่ พอง ก. เก็บ
 กว่า ปี แล้ว คิด สิ้น ว่า ภรรยา ของ ก. ยัง
 พอง ได้ เพราะ เป็น คดี คู่ คู่ เมือง ก. (ฎีกา
 ที่ ๓๔ ปี ๑๓๓ ระหว่าง นาย เขย โจทย์ อ่าแดง
 เขย จำเลย)

(๓) ขึ้น เข้า มา ค้าขาย ใน เมือง ไทย แล้ว มรดก ภาพ ของ
 ศาล ฎีกา ยชน ยึด อายุ ความ ให้ บุตร ภรรยา ของ
 ผู้ มรดก ภาพ ที่ เมือง จีน มี ใตกาต์ เข้า มา พอง
 เวชก มรดก ของ จีน ใน เมือง ไทย ภาย หลัง ๑ ปี
 ได้ (ฎีกา ที่ ๑๕๑ ปี ๑๒๓ ระหว่าง จีน
 กี่ชว โจทย์ จีน เป็น จำเลย)

การ คดี เกิด ขึ้น ใน หนึ่ง อายุ ความ ๑ ปี นี้ หมายถึง ความ เอง แต่ ผู้
 ๑ ปี แล้ว ผู้ ร้อง ที่ เปน โจทย์ พอง ส่วน ผู้ ที่ จะ ร้อง ขอ ส่วน แบ่ง เข้า มา
 ขอ ส่วน แบ่ง จะ ใน ส่วน ของ ไม่ จำ เปน ต้อง ร้อง ขอ ภาย ใน กำหนด ๑ ปี
 ร้อง ขอ ภาย หลัง จะ ร้อง ภาย หลัง นี้ ก็ ได้ เพราะ ตาม พระราชบัญญัติ
 นี้ ก. ได้ แกะ ให้ เพิ่ม ได้ มี ลักษณะ มรดก ค้า ๑๓๓ มาตรา ๔ เมื่อ

ปรากฏใน ทาง พิหารณา ว่า ผู้ มรณภาพ ยังมี ญาติ
อื่น อีก ที่ ควร ได้ รับ มรดก ตาม กฎหมาย ให้ศาล มี
อำนาจ เรียก ตัว ผู้ นั้น มา ตาม ดู ว่า จะ เอา ส่วน แบ่ง บัน
หรือไม่ ถ้า ญาติ นั้น อยู่ บ้าน ขึ้น เมือง ไกล จะ เรียก
มา ไม่ได้ ให้ผู้ จัด การ แบ่ง จะ เป็น ญาติ หรือ ใคร ก็ ตี
เก็บ ส่วน ไว้ ให้ หรือ ศาล จะ ส่ง ผู้ รักษာ ไว้ ให้ เข่ง ก็
คง ไม่มี

ตาม พระราชบัญญัติ นี้ ดู เป่า ว่า ถึง คดี จะ เกิด
ฟ้อง ร้อง กัน ภาย หลัง ที่ เจ้า ของ มรดก ได้ มรณภาพ ไป
แล้ว เกิน กว่า ๑ ปี ก็ ตี ก็ ยัง ให้ ศาล มี อำนาจ แบ่ง ส่วน
ให้ ญาติ ที่ ไม่ได้ ฟ้อง ร้อง ด้วย แต่ มี บาง คน เข้าใจ ว่า
ศาล จะ ไม่ ยอม แบ่ง ให้ เมื่อ คดี นั้น ฟ้อง ภาย หลัง ๑ ปี
แล้ว ไว้ แต่ จะ เป็น ใน เรื่อง ที่ ปกครอง มา ตัดกัน หรือ
ปกครอง แทน กัน ซึ่ง เข้า ใน หลัก นี้

ตัวอย่าง

บุตร ของ ผู้ มรณภาพ ได้ ฟ้อง ขอ แบ่ง ที่ ดิน มรดก
ของ ผู้ มรณภาพ ใน ระหว่าง กันเอง จน ภาย ไป ๑ ปี

นับแต่วันที่ เจ้า ของ มรฎก ได้ มรฎกภาพ แต่
หลาน สืบ สาย โสทิศ ของ ผู้ มรฎกภาพ อีก คน หนึ่ง
ซึ่ง ควร จะ ได้ รับ มรฎก ของ ผู้ มรฎกภาพ เหมือน กัน
ได้ ยื่น คำ ร้อง ขอ ส่วน แบ่ง เจ้า มา โผ ส่วน วน ภาย
หลัง ๑ ปี ศาล ตัด สิ้น แบ่ง ให้ (ฎีกา ที่ ๕๕๙
ปี ๑๒๙๙ ระหว่าง อำแดง วน ไจทย์ อำแดง วยต
จำนง)

ข้อ ยก เว้น ใน
เรื่อง กำหนด ๑
ปี ข้าง มี ชุม อัก.

ตาม ที่ ก่อร่าง มา แล้ว ข้าง ต้น ขวาง เห็น ได้ ว่า อายุ
ความ มรฎก ๑ ปี นั้น ไม่ เปน อายุ ที่ ศาข ตัว เหมือน อายุ
ความ อย่าง อื่น ๆ เพราะ เหตุ ที่ อายุ ความ มรฎก น โผ
คดี บาง เรื่อง ออก จะ เห็น ได้ ว่า สิ้น มาก เกิน ไป แต่ โผ
ศัพบท กฎหมาย เอง ก็ ไม่มี ข้อ ยก เว้น ไว้ ด้วย ครั้น ถึง
คราว จำ เปน ของ คู่ ความ เจ้า ที่ กำหนด ๑ ปี ไม่ พย กับ
อีก อย่าง หนึ่ง ใน เรื่อง เกรือ ญาติ ของ ผู้ มรฎกภาพ โผ
เวลา แต่ ก่อน กับ ต้น ย น ก สด กัน มาก ก่อร่าง คือ ใน กงล
ก่อน ญาติ ทน ชนิต ของ ผู้ มรฎกภาพ คง ได้ รับ มรฎก
ทั้ง โผ ไม่ มาก ก็ น้อย แต่ โผ เวลา น พระราช บัญญัติ
แก้ไข เพิ่ม เต็ม ลักษณะ มรฎก คัก ๑๒๑ ได้ ตัด ญาติ ที่

ทาง ซอก เข็ม คงให้ ใ้รับแต่ ญาติที่สนิท เห็นไว้
แต่ ญาติที่สนิท ไม่มี นั้นแหละญาติที่ห่าง จึง จะ ได้
รับ วิธี ของ ค้าต (มู๊ก) จึงต้อง วาง รัชยก เข็ม แด
เดินให้ลง ครของ คม ได้ กับ พระราชบัญญัติ ซึ่งเรา ไม่
พยากรณ์ ได้ว่า ต่อไป ค้าต มู๊กา จะ ไม่เพิ่ม เต็ม ะไร
หมอก.

ส่วนที่ ๔

เบ็ดเตล็ด

หมวดที่ ๓

บุกรุก

แปลคำอธิบายบุกรุก บุกรุก ที่ดิน ตาม กฎหมาย นั้น แปลว่า การ ที่ เข้า
ไป ใน ที่ดิน ของ ผู้ อื่น โดย ไม่ ได้รับ อนุญาต จาก เจ้า ของ ที่
หรือ ผู้ ที่ มี อำนาจ ที่ จะ อนุญาต ได้ แต่ การ ที่ เข้า ไป
นั้น คน ไม่ มี อำนาจ ตาม กฎหมาย แต่ อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด
แต่ เมื่อ ใด จะ เป็น ผิด ใน ทาง ฮาญา ซึ่ง ผู้ บุกรุก จะ ต้อง
รับ โทษ หรือ เป็น ผิด เถาะ ใน ทาง ประทศฐูรวิสัย ส่วน
แห่ง ที่ ผู้ บุกรุก จะ ต้อง ใช้ คำ เสี้ย หาญ อย่าง เดียว
มี เกณฑ์ ผิด กัน ดัง นี้

บุกรุกทางฮาญา ๑ บุกรุก ที่ จะ เป็น ผิด ใน ทาง ฮาญา ตาม
มาตรา ๓๒๗ แห่ง ประมวลกฎหมาย ต้อง เป็น การ
บังอาจ เข้า ไป ยึด ถือ เอา ที่ ของ ผู้ อื่น โดย ความ ตั้ง ใจ ที่
จะไม่ ให้ เขา ครอบครอง ทรัพย์สิน โดย ปกติสุข แต่ เพราะ

เหตุนี้ บุรุษ ได้ ยัก ย้าย หรือ ทำลาย เครื่อง หมายถึง เขตฯ เขี่ย
 ค้อย หรือ ถ้า มี เจตนา ดัง กล่าว มา แล้ว ซึ่ง แต่ เข้า
 ไป ใน เขตฯ ที่ สอง เขาก็ดี ก็ เป็น อัน พย ที่ จะ มี โทษ
 ได้ แต่ ถ้า ที่ ซึ่ง ถูก รุก เป็น เขตฯ สถานที่ หรือ ภายใน
 รั้ว เขตฯ ของ เขตฯ สถานที่ แล้ว เป็น แต่ รุก เข้า ไป โดย
 ไม่มี อำนาจ ตาม กฎหมาย เช่น เข้า ไป ซ่อน ตัว ใน เมื่อ
 ไม่มี เหตุ อัน สมควร ก็ดี หรือ ว่า เมื่อ ผู้ มีความ ซกม
 ธรรม จะ ห้าม ได้ ได้ จับ ได้ ออก ไป แต่ ผู้ รุก ยัง ซึ่
 อยู่ ก็ดี ตาม มาตรา ๓๕๑ บัญญัติ ว่า เป็น บุรุษ ซึ่ง
 ต้อง มีความ นิต เหมือน กัน

๒ ส่วน บุรุษ ใน ทาง ประชุก รุก รั้ว ส่วน แห่ง ผู้ รุก บุรุษ ใน ทาง
 ไม่ ส่วน เป็น ต้อง มี เจตนา หรือ กิริยา บังอาจ ดัง เช่น ใน ทาง
 ซาญา การ ที่ คน เข้า ไป ใน ที่ ของ ผู้ กั้น โดย ไม่มี อำนาจ
 ตาม กฎหมาย แต่ ไม่ ได้รับ อนุญาต จาก เจ้า ของ ที่ หรือ
 ผู้ กั้น อำนาจ ที่ จะ อนุญาต ได้ แล้ว เป็น บุรุษ ทั้ง ดัน
 แต่ ที่ ว่า น ไม่ หมายถึง ความ เฉพาะ แต่ ที่ ต้อง เข้า ไป เอง
 กิริยา ที่ บังเอิญ ให้ สัตว์ เข้า ไป เพี้ยบ ย่า หรือ นำ สิ่ง
 ของ ต่าง ๆ เข้า ไป ทั้ง ใน ที่ ของ เขา ก็ เป็น บุรุษ ตาม

กฎหมาย รวมทั้งการที่เข้าไปทางใต้ดิน หรือบนอากาศ
ที่ เจ้า ของ ใต้ ใช้ความ ปกครอง ถึง ด้วย กฎหมายใน
ส่วน นี้ ให้ ดู ตักขณ เบ็ดเสร็จ ตั้งแต่ บท ที่ ๒๔ ถึง บท
ที่ ๓๖ แล ฎีกา ที่ ๔๕๖ ปี ๑๒๘ ระหว่าง ข้าแดง จิต
โทษย์ ข้าแดง กสิบ นาย ฮิต จำเลย

บุกรุกใน ทาง อา
ญา ย่อม เปน ใน
ทาง แห่ง ด้วย. ตาม ขรรพต บุกรุก ที่ เปน ผิด ใน ทาง อาญา ย่อม
ต้อง เปน ผิด ใน ทาง แห่ง ด้วย เสมอ คือ ว่า เจ้า ของ ที่
มี อำนาจ ทั้ง ที่ จะ ขอ ให้ ลง โทษ แล เรียก ค่า เสียหาย แต่
ส่วน บุกรุก ที่ เปน ผิด แต่ ใน ทาง แห่ง อย่าง เดียว จะ พ้อง
ร้อง ขอ ให้ ลง โทษ ใน ทาง อาญา ด้วย ไม่ ได้.

วิธีกำหนด โทษผู้
รุกราน ซึ่ง ถู
เอาตาม ที่ เจ้า ของ
ได้ เสียหาย ไป. เรื่อง ค่า เสียหาย ที่ ศาล จะ มั่งคပ် ให้ ผู้ รุก ใช้ ให้ เจ้า
ของ ที่ ตาม ตักขณ เบ็ดเสร็จ ที่ ได้ ส่ง มา ขวาง กัน มัก
ไม่ ไตร่ จะ พอ เหมาะ โดย บาง ที่ ก็ มาก ไป บาง ที่ ก็
น้อย ไป เพราะ ฉะนั้น ศาล ไม่ ถู เขา เปน เกณฑ์ ต้อง
แล้ว แต่ ผล ของ การ ที่ รุก นั้น จะ ทำให้ เจ้า ของ ที่ เสียหาย
ไปเท่าไร แล้ว จึง กำหนด เอา ตาม นั้น แต่ ถ้า เจ้า
ของ ที่ หรือ ผู้ ที่ เปน โจรภัย นำ สืบ ไม่ ได้ ว่า เขา ได้ เสียหาย
ไปเท่าไร แน่ แล้ว ศาล จะ กำหนด ให้ ตาม ที่ เห็น ว่า
สมควร ซึ่ง ถ้า บรากรรม ว่า การ บุกรุก นั้น ไม่ ได้ ทำให้

เจ้าของ ก หรือผู้ที่ปกครอง อยู่ เสีย หาย เป็น เมฆ เป็น ตัว
อย่างใดเลย ชัก แต่ กฎหมาย ถือ ว่า เสีย หาย เช่น
ผู้รัก เจ้า ไป เต็ม เต็ม แม้ แต่ หย่า ก็ มี ไต ซ้ำ เช่น น
ศาล อาจ ละ ให้ เป็น จำนวน น้อย ที่ สุด คือ อีตางค์ เดียว
พอ ให้ เห็น ว่า โจทย์ ขณะ ก็ ได้

หน้าที่ ของ โจทย์ ที่ จะ สืบ ใน เรื่อง บุกรุก ไม่ ผู้ จะ มี หน้าที่ นำ สืบ ของ
อะไร มาก นัก แม้ แต่ สืบ ให้ ได้ ความ ว่า โจทย์ ใน ทาง พัง

๑ ใน เมื่อ บุกรุก คน มี อำนาจ ใน ที่ นั้น ตาม
กฎหมาย

๒ ที่ นั้น อยู่ใน ความ ปกครอง ของ ตนเอง หรือ ให้
บ้าง แด่ ตัว แทน (เอเจนต์) ปกครอง แทน แต่ ถ้า
เป็นที่ ซึ่ง เจ้า ของ ได้ ละ อำนาจ ให้ ผู้ อื่น ไป เป็น สิทธิ ขาด
เช่น ให้ เขา เข้า ไป เป็น ค้ำ ถ้า ไม่ ใช้ รุก ที่ ทำให้ เสีย
หาย แก่ ที่ ตน เจ้า ของ ที่ ละ เบื้อง โจทย์ เขา ไม่ ได้ ต้อง
ให้ ผู้ ที่ ปกครอง อยู่ เป็น โจทย์ (ดู หมวด อำนาจ พ้อง
ที่ ข้อ ๕)

ถ้า เป็น รุก ใน ทาง อาญา หน้าที่ ของ โจทย์ ก็ จะ ทาง อาญา.

ต้อง นำ สืบ ให้ ได้ ความ แร้ง จน ตาม เกณฑ์ ใน ข้อ ๑

ข้อแก้ตัวของจำเลยในทางแพ่ง ส่วน ข้อแก้ตัวของจำเลยที่จะต้องสืบเพื่อให้พบผิด หรือ ไม่ผิด รับผิด ชอบผิด คือ

๑ เข้าไป โดย ได้รับอนุญาต ซึ่ง ไม่จำเป็น ต้อง เป็น การ เชื้อเชิญ โดย ฉาวๆ จะ เป็น กิริยา ที่ ตามธรรมดา อาจ เข้าใจ กัน ได้ เช่น ร้าน ขาย ของ หรือ เพื่อนฝูง ที่ ไป มา หา สู้ กัน ตาม กฎหมาย ก็ ถือ ว่า เป็น การ อนุญาต เหมือน กัน.

๒ คน มี อำนาจ ใน ที่ นั้น คิด ว่า ผู้ ที่ เป็น โจทก์

๓ เข้า ไป ทำ ตาม อำนาจ ของ กฎหมาย เช่น เจ้าพนักงาน ที่ เข้า ไป ยึดทรัพย์ สัมบัติ ของ ผู้ เพื่ คดี ตามหมาย ของ ศาล เป็น คดี

๔ เข้า ไป ระวัง เหตุร้าย หรือ ความ ร้ายแรง เช่น เข้า ไป ห้าม คน ที่ จะ ชก กัน หรือ เข้า ไป ดับ คANDLE ไฟ ที่ โจทก์ เป็น ผู้ จุด

๕ ตาม เข้า ไป เอา ทรัพย์สิน ที่ โจทก์ เอา ของ เขา ไป หรือ เอา สิ่ง ของ ที่ โจทก์ เอา มา ใช้ ใน ที่ ของ เขา กลับ คืน ไป ไว้ ใน ที่ ของ โจทก์

๖ เข้า ไป ตาม ที่ เขา มีความ ชอบ ชนม เช่น มา ของ เขา อยู่ใน ระหว่าง มา หา คน อื่น เขา มี อำนาจ

ที่ จะ เลิน ข้าม มา ของ คน อื่น ไป มา มา ของ เรา ได้ แต่
ต้อง ระวาง อย่ำ ให้ เป็น ที่ เสีย หาย แก่ สิ่ง ที่ เขา เพราะ ปดุง ไว้

นี้ เป็น ข้อ แก่ ตัว ใน ทาง แห่ง ซึ่ง ถ้า จำ เสน มา

ข้อ แก่ ตัว ใน

สืบ ได้ แต่ ข้อ ไตร ข้อ หนึ่งใน ก็ อาจ ชนะ คดี ได้ ส่วน ใน ทาง

ทาง อาญา.

อาญา ข้อ แก่ ตัว ใน ทาง แห่ง นี้ ก็ อาจ ใช้ ได้ ตลอด ถึง

ด้วย แต่ ไม่ จำ เป็น ต้อง สืบ แรง ถึง เช่น นั้น ก็ อาจ ชนะ

ได้ ด้วย คือ สืบ แต่ เพียง ว่า การ ที่ คน รุก เข้า ไป นั้น

ไม่ ใช่ คง ใจ จะ เข้า ไป แยัง กรรมสิทธิ์ หรือ ไม่ ได้ มี เจตนา

ร้าย อย่ำ ใด ก็ เป็น อัน เพียง พอ ตาม ความ ประสงค์

ของ กฎหมาย เห็น ไว้ แต่ ใน เรื่อง บุกรุก เคหะ สถาน

ซึ่ง จะ ต้อง สืบ ให้ ได้ ความ ศติาย ข้อ ค่อ สู สำหรับ ทาง แห่ง

นอกจาก จะ พ้อง ข้อ ให้ ลง โทษ เรียก ค่ำ เสีย หาย

เจ้า ของ ที่ มี ข้า

และ อย่ำ ใด แล้ว เจ้า ของ ที่ หรือ ผู้ บุกรุก ยัง มี อำนาจ

นาง จะ บงกั กั

ที่จะ บงกั กั เพื่อ ไม่ ให้ ใคร รุก เข้า มา ใน ที่ ของ คน ได้ ตาม

ไม่ ให้ ใคร รุก เข้า

สมควร แก่ เหตุการณ์ ดัง ที่ มาตรา ๕๐ แห่ง ประมวล

มา ใน ที่ ของ คน

อาญา ได้ อนุญาต ไว้ แต่ เมื่อ ไต่ จึง จะ เรียก ว่า ไม่ เกิน

ได้ ตามสมควร.

แก่ เหตุ นั้น เป็น การ ยาก ที่ จะ วาง ลง เป็น บรรทัดฐาน

ต้อง แล้ว แต่ เหตุ แล แก่ กวียา ของ ผู้ รุก ที่ ยุก อาจ มาก

หรือ น้อย เป็น เรียง ๆ ไป เพราะ บาง ที่ สมควร สำหรับ

เรื่องนี้ แต่ไม่สมควร สำหรับเรื่องนี้ ข้าฯ กล่าว
ได้แต่ว่า ถ้าเขาแรง มาเราก็มีอำนาจที่จะแรงไป คือ
อย่าง คอ ไปนี้ แสดงให้เห็นว่าอย่างไร จึงจะเรียก ว่า
พอสมควร หรือเกิน เกณฑ์ ไปได้บ้าง

ตัวอย่าง

- (๑) ข. เขารู้สึกว่า ก. ขยะมูลฝอยริมทางเต็มปัด
ที่คืนของ ก. ก. มีอำนาจที่จะขอเขา
เองได้ โดยพดการ เถาะที่จำเนน (ฎีกา
ที่ ๓๒๗ ปี ๑๒๘ ระหว่าง ข้าราชการ เชียงใหม่
หม่อม สุน ในกรมหมื่น สุขเวศ ๑ ชั้นเสจจำเนน)
- (๒) มีคนเมาสุรา ชน มาอาวดวด บม เวื่อน เจ้า
ของเวื่อน กับ พวก จึงช่วย กันมตักใส่ ภายหลัง
คน เมานั้น เช่ พัด ตก เวื่อน ตาย คัดสิน ว่า
เจ้าของเวื่อน ไม่ผิด (ฎีกาที่ ๕๓๗
ปี ๑๒๗ ระหว่าง ข้าราชการ มณฑล นครราชสีมา
ใจหัย นายเกิด กับ พวก จำเนน)
- (๓) ก. คนพรรคพวกมาแย่งทำนาของ ข. ซึ่ง
ข. กับพวกกำลังทำอยู่ จึงเกิด ล้อ ลู่กัน

๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

(๔) ม้า ของ โจทย์ เข้า มา ใน บ้าน จำเลย แล ทำ ฉาย ของ จำเลย เสีย หาย จำเลย ได้ บอก ให้ โจทย์ ทราบ ครั้น หนึ่ง แล้ว แต่ ภาย หลัง ม้า นั้น ก็ ยัง ได้ เข้า มา ทำ ฉาย เข้า ของ จำเลย เสีย หาย อีก จำเลย จึง ได้ แทง ม้า นั้น ด้วย เหล็ก มี คน คัด สืบ ว่า จำเลย ทำ เกิน เก่ง เหตุ ด้วย วิธี ได้ ม้า อย่างอื่น ที่ ไม่ จำ เบน ต้อง แทง ยังมี (ฎีกา ที่ ๑๕๗ ปี ๑๒๑๗ ระหว่าง นาย ภมร ชาติ โจทย์ ฮะ ยี่ หวัง จำเลย)

ตาม ขบวนการ เจ้า ของ ที่ ย่อม ทรง ใจ ซึ่ง อำนวย ที่ ศาล ย่อม รับผิดชอบ ให้ ศาล รับผิดชอบ ใจ ผู้ รุก เข้า มา ใน ที่ ของ คน ให้ ผู้ รุก เสมอ โดย ออก ไป ได้ เสมอ ถึง แม้ ผู้ รุก จะ ได้ ลง ทุน ลง แรง ทำ ไม่ เหลือ ขอ แต่ ถึง สิ่งใด เว ใน ที่ ซึ่ง ได้ รุก เข้า มา นั้น ก็ คฤหาสน์ ที่ ไม่ การ ที่ ผู้ รุก ได้ ทำ แล ถึง ความ เสีย หาย เสีย เพราะ ถือ จำ เปน ความ ลง ใจ ใน ที่ นั้น. ผิด ของ ผู้ รุก ที่ หาญ ทำ ลง ไป เอง แต่ บาง ที่ ถ้า เจ้า

ของ ที่ ไต่ ถย เขาผล ที่ ผู้ รุก ได้ ทำงงไว้ ตาม ขรรพดา
ผู้ รุก ย่อม พ้อง ร้อง ไม่ ได้ ด้วย เพราะ เข้า กับ ธงาสีต
กฏหมาย ข้อ ที่ ว่า “ศาล ไม่ ยอม ให้ ผู้ ไต่ มา ยัง
ศาล ขอ ให้ ช่วย ให้ คน ได้ รับ ผล ประโยชน์ จาก การ ที่ คน
กระทำผิด”

ถ้า ผู้ รุก เข้าใจ
โดย สุจริต ว่า ที่
นั้น เป็น ของ คน
โดย อาการ ของ
เจ้า ของ ที่ ช่วย
ทำให้ หลง เจ้า
ของ ที่ จะ ไต่ ก็
ได้ แต่ ต้อง ใช้
ค่า เสียหาย ให้ ผู้
รุก หรือ บางที่
ศาล อาจ โหม ผู้
รุก แทน ที่ จะ ชำ
ไต่ ก็ ได้.

แต่ ตาม ที่ กถ่าง มา แล้ว นี้ มี ข้อ ยก เว้น ช้อย่าง
คือ ตาม ตักขณ เบ็ดเตล็ด มท ที่ ๔๒ กถ่าง ว่า “ว่า ต
หนึ่ง ถ้า ที่ นั้น มี ได้ ละ เหย เสีย (.....) หาก ไป
ราชการ กิจ ทุกข์ สุข ปรวหาร ไต่ ถี่ นี้ กตบ มา แล้ว จะ
เข้า ช้อย เจ้า ใช้ ให้ คน ให้ มี ช้อย เพราะ มี ได้
ช้อย ที่ นั้น เสีย ถ้า มี ช้อย ที่ นั้น เสีย ถึง ๙-๑๐ ปี ใช้
ให้ แวง จด ให้ ราษฎร ซึ่ง หา ที่ มี ได้ นั้น ช้อย อย่า ให้ ที่
นั้น เปง่า เปง่า ทำเน เสีย หนึ่ง ถ้า ที่ นั้น มี บลุก คม ไม่
ช้อย มณี อัน มี ผล ได้ ให้ ผู้ ช้อย ใช้ ค่า คม ไม่นั้น ถ้า
มี พูน โทก ได้ ให้ บำ เหม็จ ซึ่ง มี พูน นั้น โดย กว ”
ซึ่ง หมาย ความ ว่า ถ้า เจ้า ของ ไต่ ละ ทง ที่ ไป แล มี
ผู้ เข้า มา ช้อย บลุก สว่าง ถึง ไต่ ถย ก่อน ขาด กรรม สิทธิ
ของ เจ้า ของ เดิม (อัน ต้อง แล แต่ ช้อย สำหรับ ที่
จะ เปง ชนิต ใหม่) ถ้า เจ้า ของ เดิม จะ เอา ที่ ของ คน

กตัญญู ผู้ที่เข้ามาขยู่ต้องกินให้ แต่ให้เจ้าของ
เดิมใช้ ค่า เสีย หาย ให้ แก่ ผู้ ที่ เข้า มา อยู่ ตาม สมควร แก่
การ ที่ เขา ได้ ลง ทุน ลง แรง ใจ

นัย ชน เดียว กัน น ถ้า ผู้ รุก เข้า ใจ โดย ชัด ว่า ที่
พื้น ปลูก ของ ตน แล ผู้ รุก ได้ ปลูก สร้าง สิ่ง ที่ ภาว ธิณ
จะ วัช ถอน ได้ ยาก ซึ่ง ถ้า จะ วัช ได้ หรือ บังคับ ให้ วัช
ถอน สิ่ง ที่ ทำ ลง นน เท ที่ เหมือน อย่าง เดิม แล จะ เป็น
การ เสีย หาย แก่ ผู้ รุก มาก ทั้ง เจ้า ของ ที่ เอง ก็ ได้ วัช
เห็น แต่ ไม่ ได้ ห้าม บรณ อย่าง ไต เพื่อ ที่ จะ เขา
แล ที่ เขา ได้ ทำ ลง นั้น เป็น ประโยชน์ สำหรับ คน ภาย หลัง
เช่น น บาง ที่ ค้า ภาว ให้ ผู้ รุก เสีย สิ้น ใหม แทน ที่ จะ
ถูก วัช ได้ วัช ถอน ออก ไป ได้ หรือ บาง ที่ ก็ ภาว ให้ เจ้า
ของ ที่ ใช้ ค่า เสีย หาย ให้ แก่ ผู้ รุก ตาม ที่ เขา ได้ ลง ทุน ลง
แรง ทำ ที่ นน ตาม อกษณ เบ็ด ธีร วัช คั้น แล วัช แต่
ความ ลุ่ม วัช ของ ผู้ รุก แล ภาว าร หลอก ภาว ของ เจ้า ของ
ที่ จะ มี มาก น้อย เพียง ไต.

คดี ขแย้ง

- (๑) โจทย์จำเลย มีที่ดิน อยู่ติด คอ กั้น จำเลยได้
 บุกเข้า มา ก่อ สร้าง คอก งใน ที่ ของ โจทย์ โดย
 รู้สึก ตัดใจ ว่า ไม่ ไร่ ที่ ของ ตน แต่ โจทย์
 เอง ก็ ได้ ห้าม บราม ค้วย แต่ จำเลย ไม่ พัง
 เพราะ ถือ ว่า ตน มี ทรัพย์ โดย ทำ ของ ของ
 โจทย์ ตัดสิน ให้ ขัง ได้ จำเลย ไร่ คอก ออก ไป
 (ฎีกา ที่ ๗๘๔ ปี ๑๒๓๓ ระหว่าง หลวง พิณ
 วิเศษ กับ โจทย์ เมือง ทรพยา พระ พิศาล
 มณฑลพิษณุ นายจวจำเลย)
- (๒) ที่ มา เป็น ของ ก. ให้ ข. เข้า ไป ทำ กิน ค.
 มา แยก ข. ทำ บ้าง แต่ ค้าง คน ก็ ค้าง แยก
 จึง กั้น ทำ เรือ มา ภายหลัง ข. เก็บ เก็บ
 เข้า เอา ไป เสีย คน เดียว ค. จึง พ้อง เรือ
 ตัดสิน ว่า ก. พ้อง ไม่ ได้ เพราะ เป็น ความ
 ผิด ของ ก. ที่ ไป แยก ข. ทำ ของ (ฎีกา
 ที่ ๓๕๓ ปี ๑๗๒๒ ระหว่าง นาย อุย โจทย์ นาย
 แก้ว จำเลย แต่ ศาล สูง ศาล ศาล ทนาย ใน

ฎีกาที่ ๑๑๘ ปี ๑๒๓ ระหว่างขุนคำบดกับ
พวกโจทก์ นาย ชัง กับ พวกจำเลย)

(๓) ที่ของ ก. เด ข. ย้อยคน ตระมิ่งกู ก. เข้า
ใจโดย ชัยว่า กุณตมิ่งกู พาก ชัง ข. ก็
เป็นของ ก. ด้วย ก. จึงได้ถมกุณตมิ่ง
ฮือกฮือปูน ลงในมิ่งกู พาก ชัง โหม ข. ฐู
เห็นแต่ไม่ว่ากล่าวอย่างใด ภายหลังจึงได้
ฟ้อง ฎีกาคัดสินให้ ก. มีโอกาสเด็ดขาด
เงินให้ ข. แทนที่ ก. จะต้องชุกกุณตมิ่ง
ให้เหมือน ข้างเดิมได้ (คือให้ ก. ชัย
ทนนเอา ฎีกาที่ ๑๗๕ ปี ๑๒๑ ระหว่าง
นายจอมนโจทก์ ทราบส่งจน จหมื่นภักดีของ
ขอจำเลย)

(๔) เมื่อศก ๑๑๘ โจทก์ได้ขยนาไว้ ๗๕๐ ไร่
มีใบของเป็นสำคัญ แต่แล้วโจทก์ก็ทอดทิ้ง
ร้างไว้ ถึงจะได้ทำบ้างก็ไม่เต็มเนื้อที่ ต่อ
มาจำเลยจึงได้เช่า หัก ร้าง ถาง พง แด เขยิบเข้า
ทับในศก ๑๑๐ โจทก์ก็ทราบแต่ไม่คัดค้าน

ห้ามปราม ๑๒๕ โจทก์จึงว่า จะฟ้อง ขยับใส่เอา

เมื่อจำเลยทำที่พนักงานตีแล้ว ครั้นต่อมา
 ในศก ๑๑๑ พอจำเลยทำที่เป็นหนี้ แต่
 ยังไม่พ้น ๓ ปี ไปของของโจทก์ยังไม่ขาด
 ภาย โจทก์จึงฟ้องขอให้จับได้จำเลย คดีขึ้น
 ให้จับได้ แต่ให้โจทก์เสียค่าแรงให้จำเลย
 (ฎีกาที่ ๔๑ ปี ๑๑๗ ระหว่างหลวงสวัสดิ์
 นัครเศกับพวกโจทก์ นายข้ากับพวกจำเลย)

หมวดที่ ๒๒

อำนาจในที่ดินของผู้อื่น

ตาม ขรรพตรา ใน การ ที่ บุคคล จะ เดิน ไป มา ใน ที่ ไม่มีอำนาจเดิน
แห่งใด แห่งหนึ่ง ก็ มีอำนาจเดินได้ แต่ เฉพาะ ใน ทาง ซึ่ง ใน ที่ ของ ผู้อื่น
สำหรับ ตำรวจ ชน สัญจร หรือ ทาง สำหรับ ผู้อื่น ไม่ เว้น ไว้ แต่ ที่ นว
มีอำนาจเดินใน ที่ หรือ ทาง ส่วน ตัว ของ ผู้อื่น ซึ่ง เขา ใน บาง ฤดู.
มีอำนาจ ยึด ถ้อย ตาม กฎหมาย การ ที่ จะ เดิน ได้ ก็
ต้อง โดย ความ อนุญาต ของ เจ้า ของ ที่ หรือ ผู้ ที่ ปกครอง
อยู่ มีฉนั้น เขา พ้อง รั้ง ได้ เว้น ไว้ แต่ จะ เปน ที่ นว
ใน เวลา ที่ ไม่ ได้ เพราะ ปลูก ซึ่ง เปน ขรรพเขียน มา แต่
โบราณ ที่ ผู้อื่น มีอำนาจเดินข้าม ได้ แต่ ใน เวลา นว
นา เจ้า ของ นา ที่ อยู่ ใน ระหว่าง นา ของ คน อื่น มีอำนาจ
ที่จะ เดิน ตาม คัน นา ของ ผู้อื่น เพื่อ ไป มา ยัง นา ของ ตน
ได้ แต่ ต้อง ไม่ ให้ เปน ที่ เสียหาย แก่ สิ่ง ที่ เขา เพราะ ปลูก
ไว้ (ดู เล็กเซอร์ ที่ ดิน ของ ใน กรมราชบุรี ที่ นว ๑๑)
แต่ บาง ที่ จะ กิน ความ ถึง ที่ บ้าน ซึ่ง อยู่ ใน ระหว่าง ที่ ของ

อนุญาตโดย
ภรรยา

การอนุญาตนั้นไม่จำเป็น ต้อง เป็น คำอนุญาตโดย
ตรง โดยมาก มัก เป็น การ อนุญาต ที่ เข้า ใจ กัน ตาม
ธรรมดา ซึ่ง เกิด จาก ขบวนการนิยม ที่ เคย กัน มา เช่น
ผู้ที่ มุ่ง อยู่ ข้าง ใน เคยเดิน ซ้ำน ที่ ของ ผู้ ที่ อยู่ ข้าง นอก
เพื่อ ออก ถนน แต่ เมื่อ ที่ นม ได้ โอน เจ้า ของ ค่อย ไป
แล้ว แต่ ขบวนการนิยม เช่น นี้ ยัง คง อยู่ ผู้ ที่ รับ โอน
ที่ มา ภาย หลัง ก็ ยอม ให้ เดิน กัน ค่อย ไป ตาม เคย เช่น นี้
ก็ ถือ จำ เป็น การ อนุญาต เหมือน กัน แต่ การ อนุญาต
โดย ภรรยา เช่น นี้ เจ้า ของ ที่ จะ โอน เสีย เมื่อใด ก็ ได้
เมื่อ ก่อน แล้ว ก็ ไม่มี อำนาจ เดิน ค่อย ไป ถ้า อนุญาต
เป็น ภาย ทัศน อักษร กำหนด เวลา ก็ เพียง เท่า ที่
ปรากฏ อยู่ใน หนังสือ นั้น

กรรมสิทธิ์ใน
การเดิน

อำนาจ เดิน ใน ที่ บ้าน ของ คน อื่น เพื่อ เข้า ออก
ระหว่าง บ้าน ของ ผู้ ที่ อยู่ ข้าง ใน กับ ถนน เช่น นี้ ตาม
กฎหมาย ของ เรา ยัง ไม่มี ข้อ ว่า เจ้า ของ ที่ จะ ต้อง
ยินยอม ให้ เดิน มา นานเท่าใด จึง จะ ไม่มี อำนาจ ห้าม
หวง เสีย ได้ ศาลฎีกา กล่าว แต่ ว่า ต้อง เดิน มา เข้า
นาน แต่ ก็มี จึง จะ เรียก ว่า นาน หา ได้ กำหนด ไว้ ไม่
ส่วน ตาม กฎหมาย อังกฤษ ถ้า ได้ อนุญาต ให้ เขา เดิน มา

ที่ ๒๐ มีแล้ว ทาง นั้น ก็ เปน สิทธิ แก่ เขา ใน การ ที่
 จะ เดิน ใต้ เหว ไป ซึ่ง น่า เชื่อ ว่า ศาล ไทย ก็ คง จะ
 เดิน ตาม น เหมอน กัน แต่ ถ้า เมื่อ ใด ทาง นั้น ไม่ จำ เบน
 สำหรับ ผู้ ที่ เคย เดิน นั้น ต่อ ไป โดยมี ทาง อื่น เข้า ออก
 ได้ แล้ว (ตาม กฎหมาย ไทย) เจ้า ของ ที่ กั้น อำนาจ
 ที่ จะ ห้าม ใต้ ทับ ที่ เพราะ อำนาจ เดิม เช่น นี้ ศาล ชยุติ
 ต่าง จะ กัด ด้วย เหตุ ว่า การ ที่ ยอม ให้ คน ชี้ เดิน ไม่
 มี ประโยชน์ อะไร กับ เจ้า ของ ที่ เคย เมื่อ ไม่ จำ เบน
 แล้ว จึง ควร ให้ เจ้า ของ ที่ ได้รับ ประโยชน์ จาก ที่ ของ
 เขาบ้าง.

ตัวอย่าง

- (๑) บ้าน ของ โจทก์ ชู อยู่ใน บ้าน ของ จำเลย อยู่
 ริม ถนน จำเลย ได้ ยอม ให้ คน ชี้ อยู่ใน ที่
 ของ โจทก์ เดิน เข้า ออก ถนน ทาง บ้าน จำเลย ถึง
 แต่ ครั้ง เจ้า ของ เก่า ครั้ง เมื่อ โจทก์ มา ชี้
 ที่ ภาย น แล้ว จำเลย ก็ ยอม ให้ โจทก์
 เดิน ต่อ มา ถนน บ้าน จำเลย จะ มี คเสียหาย ไม่ได้

เพราะ โจทก์ ไม่มี ทาง อื่น เดิน นอก จาก ทาง

ซึ่งไม่ใช้ทาง (ฎีกาที่ ๒๒๗ ปี ๑๒๐
 ระหว่าง นายช่าง ใจทย นายพุก อ่างตง
 บัดอบ จำเลย แต่ควรดูฎีกาที่ ๑๗๗๘
 พ.ศ. ๒๔๕๖ ระหว่าง นายเพน นายพิ่ง
 ใจทย อ่างตง เขียม อ่างตง บัดัง จำเลย
 ด้วย)

(๒) แต่ถ้าวาง ถ้าไม่จำเพนแก่ ใจทยต่อไป โดย
 ใจทยได้ทำทางอื่นขึ้นเดิมแล้ว จำเลยมี
 อำนาจปิดทางใหม่ที่ของจำเลยเสียได้ (ฎีกา
 ที่ ๒๔๖ ปี ๑๒๗ ระหว่าง พระเจ้าอุทยาระช
 กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ ใจทย เมืองพิศวง
 จำเลย)

จำเพน เพราะ
 ความผิดของ
 ใจทยใช้ไม่ได้

การที่ จะ เรียกว่า จำเพน เพราะไม่มีทางนั้น ไม่
 ได้หมายความว่า การจำเพน เพราะความผิดอื่น เกิดจาก
 เจตนาโดย ตรง ของ ใจทยเอง ที่ ไม่ ต้อง การ จะมี ทางใหม่
 ที่ ของ ตน เพื่อที่จะ ได้ เข้า ครอบครองใหม่ ที่ ของ จำเลย
 ด้วย ถ้า เช่น นั้น แล้ว เรียก ไม่ได้ ว่า จำเพน แต่ก็ ไม่
 หมายความว่า การที่ ใจทย อาจ มี ทาง เดิม ได้ ถ้า
 ใจทย ลง ทุน ลง แรง ทำ งาน เพราะ กฎหมาย ไม่ บังคับ

ให้ โจทย์ จำ ต้อง เสีย หาย ทรัพย์สิน สัมบัติ ของ เขา เมื่อ
ไม่ ใช่ เป็น ความ ผิด อัน เกิด จาก เจตนา ทุจริต ของ โจทย์
มา แต่ แรก

ตัวอย่าง

- (๑) ที่ ของ โจทย์ จำ เลย ต่าง อยู่ ริม ถนน ด้วย กัน
จำ เลย จะ เดิน ออก ถนน ก็ ได้ แต่ จำ เลย ทำ
โรง แลว ต้าน ริม ถนน เสีย แล้ว ประตู เรือน อยู่ หลัง
โรง แลว เข้า ไป การ เดิน ออก ถนน จำ เลย จึง
ต้อง หา ไร่ ทรย เดิน ด้ง เข้า มา ใน ที่ ของ โจทย์ เช่น
นี้ โจทย์ มี อำนาจ ห้าม ไม่ ให้ เดิน ได้ (ฎีกา
ที่ ๑๔๓๘ ปี ๑๓๑ ระหว่าง ชุม โภคาบ ธิบุรณ
โจทย์ ข้าง แดง ส่วย จำ เลย)
- (๒) ก. ได้ เคย เดิน เข้า ออก บ้าน ก. ทาง ที่ ของ
ข. มา เข้า มา มั่ง ๕๐ ปี เศษ ภาย หลัง ข.
ปิด ทาง นั้น เสีย โดย เห็น ว่า ก. ข้าง ด้ง
ต้น พริก ไทย ใน ส่วน ของ ก. แล้ว ทำ เป็น ทาง
ด้ง ก. ก็ จะ เดิน เข้า ออก ได้ ด้ง เห็น ว่า ข.

บิตไม่ได้ เพราะการที่จะให้ ก. ทำดัง
ความเห็นของ ข. ย่อมเป็นการเสียหาย
แก่ ก. (ฎีกาที่ ๗๗๒ พ.ศ. ๒๔๕๖
ระหว่าง ข้าแดง บุคใจทย กับ เกยบู ข้าแดง
ของ จำเลย)

เจ้าของที่เปลี่ยน เจ้าของที่มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงทางใหม่ให้
ทรงใหม่ได้ แต่ ผู้ที่อยู่ข้างในเดินได้ แต่จะต้องทำโดยแสดงวิภาษ
ต้องให้ ๓๓๐๖ ประโยชน์ไม่ให้เสียหายด้วย กน ทั้ง ๒ ฝ่าย หรือ ไม่ยัง
เหมือน ทางเก่า. หย่อนกว่า กน บ้าง เด็กน้อย ถ้าทำไม่สะดวก ขัด ข้อง
แก่ การที่ ผู้ที่เคยใช้ ทาง นั้น จะใช้ ได้ ความ เดิม แล้ว ผู้
ที่เคยใช้ ทาง นั้น มี อำนาจ ที่จะใช้ ที่ ส่วน อื่น ๆ ของ ผู้ที่
เป็นเจ้าของ ที่ ตาม ความ จังเป็น ของ เขา ได้.

ตัวอย่าง

- (๑) โจทย์ เจ้าของที่ข้างใน เคยเดินเข้า ออก ทาง ที่
ของ จำเลย ซึ่ง อยู่ริม ถนน โดย ทาง กว้าง
สี่อก คืบ ภาย หลัง จำเลย ทำ ทาง ขนใหม่
กว้าง ๒ ศอก ๗ นิ้ว ยาว กว่า ทางเก่า ๑๕ วา
เดินสะดวก กว่า ทางเก่า เป็น แต่ โกล ออกไป

ซึกเล็กน้อย คิดตั้งว่าจำเลยมีอำนาจทำได้
 เพราะโจทก์ต้องให้จำเลยได้รับประโยชน์จาก
 ที่ของเขาบ้าง (ฎีกาที่ ๑๕๕ ปี ๑๒๘
 ระหว่าง นาย หวัง โจทก์ ทวง สวัสดิการกุศล
 จำเลย แด่ ทวง ฎีกาที่ ๓๔๗ พ,ศ, ๒๔๕๖
 ระหว่าง ข้าแฉง คดีโจทก์ นาย ยง ข้าแฉง จำ
 จำเลย ซึ่งกล่าว ว่า เจ้า ของ ที่มี อำนาจ ที่จะ
 บิด ขวาง เก่า แด่ เบ็ด ทาง ใหม่ แทน ได้ แต่ ต้อง
 ให้ เป็น การ สอด ถู ก ทาง เดิม)

(๗) ก. เคยใช้รถม้าเข้าออกในที่ดินของ ข. ต่อ
 มา ข. ทำทางนั้นแคบเข้า รถของ ก.
 เดินไม่ได้ ก. มีอำนาจที่จะใช้รถในที่ดิน
 ของ ข. ได้ (คดีอังกฤษ)

ส่วนที่ทุ่งนาซึ่งไม่จำเปนแก่ผู้ที่จะเดินนั้น ถึง	ทางที่ไม่จำเปน
แม้เจ้าของที่จะได้เคยยอมให้ผู้ใดเดินมาบ้างแล้วก็ตาม	เจ้าของไม่ให้
เมื่อเจ้าของไม่พอใจที่จะให้เดินต่อไป ก็มีอำนาจ	เดินได้.
ห้ามได้.	

ตัวอย่าง

จำเลยได้ โกง สร้าง ที่ บ้าน ทำ เป็น นาส^๕น ค่อม มา
 ที่มี เกวียน เคน ผ่าน มา จำเลยบ้าง แต่ เคน ไม่
 เป็น แห่ง คือ เคน ทาง โคน บ้าง ทาง น^๕บ้าง นอก
 จาก โคน ที่ น^๕แล้ว ทาง ช^๕น ยัง เคน ได้ อีก จำเลย
 มี อำนาจ บงกค คำ เข้า ให้ เคน เมื่อ ที่ เพื่อ ไม่
 ให้ เกวียน เคน ค่อม ไป ได้ (ฎีกาที่ ๘๐๕
 พ, ศ, ๒๔๕๖ ระหว่าง อัยการ มณฑล นครสวรรค์
 โจทย์ จันหัน จำเลย)

ทาง หลวง บัด
 ไม่ ได้.

ที่ ได้ กต่าง มา ช้าง ค่อม พุด ถึง แต่ ทาง ช^๕น ค่อม ที่ มี
 อำนาจ เคน ได้ แต่ เคน คน หนึ่ง หรือ พวก หนึ่ง เจ้า ของ
 ที่มี อำนาจ ที่ จะ เปลี่ยน แปลง หรือ บิด เสีย ได้ ส่วน ทาง
 ซึ่ง สำหรับ สาธารณชน ทั้ง ไป มี อำนาจ เคน ได้ (ทาง
 หลวง) นั้น ถึง แม้ จะ ช^๕น โคน ที่ ของ ผู้ใด เช่น
 รัฐบาล ตัด ถนน เข้า ไป เป็น คัน เจ้า ของ ที่ ก็ ไม่มี อำนาจ
 ที่ จะ ห้าม ไม่ ให้ ใคร เคน หรือ บิด เสีย ได้ (ประมวล
 หมาย มาตรา ๑๙๖ และ ๓๓๖ ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใด ทำ
 อันตราย แก่ ทาง เช่น น^๕แล้ว ให้ มีโทษ)

แต่ถ้าแม้ว่าได้มีผู้เปิด หรือ ทำ อย่างใด อย่างหนึ่ง ทาง หอวง ราช-
 ไม่ให้ ผู้ใด ผู้หนึ่ง เต็ม ได้ ผู้หนึ่ง จะ พ้อง ร้อง ทาง แห่ง ฐราชพงษ์ ขอให้
 เช่น ขอให้เปิด ไม่ได้ เว้น ใจ แต่ ผู้หนึ่ง จะ นำ สืบ ว่า เปิดไม่ได้ เว้น
 คน ได้ เลียบ หาย เป็น พิเศษ มากกว่า คนอื่น ๆ (ถูกก ไว้แต่ผู้หนึ่งจะเลียบ
 ที่ ๓๐๕ พ, ศ, ๒๔๕๖ ระหว่าง หอวงรามรัตนศักดิ์ กับ หาย เป็น พิเศษ.
 หอก โจรภัย หอวง ศรี วิเศษ นายชิตจำเอย) แต่
 อัยการ มีอำนาจ พ้อง ขอให้ ลงโทษ ตาม กฎหมาย ที่ ได้
 ช่าง มา งตัว ได้

ทาง หอวง นั้น ไม่จำกัด ว่า ต้อง เป็น ถนน หรือ ที่ ทาง หอวง ราช
 แห่งใด แห่ง หนึ่ง ตรอก บ้าน ที่มี ราษฎร อยู่ ใน นั้น เป็น ได้ ทุก แห่ง
 มาก ๆ ก็ เป็น ทาง หอวง ได้.

หมวดที่ ๓

คำ บำรุง

เจ้า ของ ที่ ไม่ จำ ผู้ ที่ รับผิดชอบ จาก เจ้า ของ มา ปกครอง เช่น ชาย
เป็น ต้อง รับผิดชอบ ผัก เข้า แดง ไร่ ไร่ ย่อม พลาด เสมอ ใน การ ที่ ผู้
ชอบ ใน เรื่อง ค่า นี้ ได้ ลง ทุน ลง แรง ปุ๋ย ไร่ ไร่ หรือ ทำ สิ่ง สิ่ง ได้ ลง
เสีย หาย ที่ ผู้ ได้ ไร่ ที่ ตน นั้น เพราะ ถ้า สิ่ง ที่ ปุ๋ย ไร่ ไร่ หรือ ทำ เป็น
ได้ ทำ ลง ไร่ ที่ ทวพย ที่ เคตชน ที่ ได้ กติ อยู่ ที่ ผู้ ไร่ ไร่ หรือ ทำ มี
ของ คน เว้น เว อำนวย ที่ จะ ไร่ ไร่ ย่อม เอา ไป ได้ แต่ ถ้า สิ่ง ที่ คน ทำ
แต่ จะ ได้ มี สัญ ตาม กฎหมาย เป็น ทวพย ที่ เคตชน ที่ ตน เคตชน ที่ ไม่
ญา กัน หรือ ชย ได้ แล้ว เมื่อ ผู้ ที่ รับผิดชอบ มา ปกครอง ของ คน ที่ ให้
ร้อง ให้ ทำ กับ ได้ แก่ เจ้า ของ หรือ ผู้ ได้ คือ ไป สิ่ง ที่ คน ได้ ปุ๋ย ไร่ ไร่
หลุด ก อดง เขา หรือ ทำ ลง ที่ ต้อง คิด ไป กับ ที่ ตน นั้น ด้วย ผู้ ปุ๋ย
ไร่ ไร่ หรือ ทำ จะ ไร่ ไร่ ย่อม เอา ไป ไม่ ได้ เป็น อัน ชาติ แด
จะ คิด ราคา หรือ ค่า ที่ ลง ทุน ลง แรง เขา จาก เจ้า ของ ที่ กติ
ไม่ได้ เพราะ กฎหมาย ถือ ว่า เป็น ความ รับผิดชอบ ของ ตัว ที่
กล้า ทำ ลง ไปเอง ถึง แม้ เมื่อ เวลา ที่ ปุ๋ย ไร่ ไร่ หรือ
ทำ เจ้า ของ ที่ จะ ได้ รู้ เห็น แด อำนวย ญา ให้ ทำ ด้วย กติ

เขา ก็ ยัง ไม่ ต้อง รับ ผิด ชอบ เพราะ คำ ขอบ ญา ติ ให้
 ปลูก สร้าง หรือ ทำ ไม่ ใช่ เป็น คำ ที่ รับ สัญญา จะ ใช้ คำ เสีย
 หาย ให้ ผู้ ปลูก สร้าง หรือ ทำ มี อำนาจ ที่ จะ เรียก คำ
 เสีย หาย ได้ ก็ แต่ เมื่อ เวลา ทำ ได้ มี สัญญา เป็น พิเศษ กับ
 เจ้า ของ ที่ คือ ว่า เจ้า ของ ที่ สัญญา จะ ใช้ เงิน ให้ หรือ
 เรา ได้ ทำ ลง โดย ความ ขอ ร้อง ของ เจ้า ของ ที่ ซึ่ง ตาม
 ขรรณดา เปน ที่ เข้า ใจ กัน ได้ ว่า เจ้า ของ ที่ จะ ยอม ใช้
 เงิน ให้ ภายหลัง กับ อีก อย่าง หนึ่ง ถ้า เจ้า ของ ที่ ได้
 แสดง ความ หด อด ลง ให้ เรา เข้า ใจ ผิด จน ได้ ลง ทุน ลง
 แรง ทำ ลง ซึ่ง เจ้า ของ ที่ หวัง จะ อด แรง เขา ภายหลัง
 เช่น นี เจ้า ของ ที่ อาจ ต้อง รับ ผิด ชอบ ใน คำ เสีย หาย
 ของ เรา ดัง ปรากฏ ใน ข้อ ๖๓ ๖๔ แห่ง ฎีกา ที่ ๕๐๕
 ปี ๑๒๘ ระหว่าง หม่อม เจ้า หมุ่ย ประภา กับ พงศ ใจ ทัย
 จิน เป้า กับ พวก จำ เลย แต่ ให้ ดู หมวด ๖ บุ ภา ๖ ที่
 หน้า ๑๖๗ ถึง หน้า ๑๗๒

หลัก ๖๓ ๖๔ กับ ที่ ๖๓ ๖๔ นว ๖๓ ๖๔ นั้น เป็น ความ
 ถึง ที่ หมาย เจ้า ของ ที่ บาง คน ปกครอง บาง คน ไม่ได้
 ปกครอง ผู้ ที่ ปกครอง จะ เรียก คำ บำ รุง จาก ผู้ ที่ ไม่

ได้ปกครอง ไม่ได้เหมือน กัน เพราะ ผู้บำรุง ได้รับ ผล
อยู่แต่จัว เว้นไว้แต่จะมี สัญญา เป็น อย่าง อื่น

ตัวอย่าง

- (๑) โจทย์ เขา ที่ จึง มี โรง แวด ปลูก อยู่ ไป ขาย ผัก
จำเลย ได้ ต่อ มา สัก มี หนึ่ง จำเลย มา บอก
โจทย์ ว่า โรง แวด รั่ว โจทย์ ยอม ให้ จำเลย
ซ่อมแซม โรง แวด นั้น แต่ ยอม ให้ จำเลย
ปลูก โรง แวด ต่อ ไป อีก หนึ่ง หนึ่ง แด่ ครัว ไฟ ด้วย
จำเลย ได้ ลง ทุน ไป ๒ ไร่ ๒ ไร่ นั้น เมื่อ เวลา
โจทย์ ไป ขอ ไร่ จำเลย จะ คิด เขา เงิน ที่ ได้
ลง ไร่ นั้น ด้วย คิด สิ้น ว่า จำเลย ไม่ มี อำนาจ
เรียก ได้ เพราะ ใน สัญญา ขาย ผัก ไม่ได้ พูด
ถึง ว่า โจทย์ จะ ยอม ไร่ ให้ ไร่ แต่ โรง แวด แด่
ครัว เป็น ทรัพย์สิน ที่ เกิด ขึ้น ที่ ได้ ให้ จำเลย มี
อำนาจ ไร่ เขา ไป. (ฎีกา ที่ ๒๕๑๙ มี ๑๒๑๑
ระหว่าง นาย ปาน โจทย์ ย่าง กับ เพ็ญ
จำเลย)

- (๒) ในเวลาที่จำเลยเช่าที่ดินแถวของโจทก์อยู่ จำเลยได้ ก่อสร้าง ซ่อมแซม ตึก นั้น ลง เป็น ราคา เงิน ๒๐๐๐ บาท ภายหลังโจทก์ฟ้องขับไล่ จำเลยจะคิดเอา ค่าก่อสร้าง ซ่อมแซมไม่ได้ โดยไม่มีสัญญา รับจะใช้กัน แต่จำเลยจะรื้อเอาสิ่งที่คุณได้ ก่อสร้าง ซ่อมแซมไปด้วยก็ไม่ได้ เพราะสิ่ง ที่ ทำ ลง นั้น เป็น ของ ดิน ที่ ดิน. (ฎีกา ที่ ๔๔๘ ปี ๑๒๑ ระหว่าง เจ้าจอมมารดา ทิพ เกษร โจทก์ อ้าแดง เพ็ญจำเลย)
- (๓) ส่วนเงินของ ก. ให้ ข. เป็นผู้รักษา ในระหว่าง นั้น ข. ได้ ปลูกสร้าง ต้น ไม้ เพิ่ม เต็ม ลง ใน ที่ รายนี้นี้ เมื่อเวลาที่ ข. ต้อง คืน ส่วนให้ ก. ข. จะเรียกค่าที่ได้ ลง ทุน ลง แรง ไป ไม่ได้. (ฎีกา ที่ ๔๓๘ ปี ๑๒๓ ระหว่าง นายแดง โจทก์ อ้าแดง พันจำเลย)
- (๔) โจทก์จำเลยได้รับ ส่วน นรฎก ปกครอง มา ด้วยกัน ภายหลังโจทก์ออกไปเสีย จำเลยผู้ ที่ คง ปกครอง อยู่ ตาม เดิม ได้ ซ่อมแซม ส่วน แด

เสียค่าอาหาร ก่อม ชาติ อายุ ความ ใจทย์ พ้อง
 ขอบแบ่ง คิดเห็นว่า ใจทย์ ไม่ ต้อง เสีย ค่า ซ่อม
 แชน แด ค่า อาหาร ให้ จำเลย เพราะ จำเลย ได้
 รับ แด จาก ที่ นั้น พย อยู่ แล้ว (ฎีกา ที่ ๓๐๙
 ปี ๑๓๙ ระหว่าง อำแดง ตี อำแดง จันทร์ ใจทย์
 ค่า ช่าง ไฟ ประทับ วง อำแดง สิม จำเลย)

- (๕) เมื่อ ศก ๑๖๖๘ ก. เข้า ทำ ที่ นา อัน รก ว่าง ของ
 ข. โดย มี ข้อ สัญญา ค่ำ กั้น ว่า เมื่อ ก. ทำ
 นานี้ ได้ แด แล้ว ก. จึง จะ ชำ ระ ราคา ให้ ข.
 ค่ำ มา ใน ศก ๑๓๐ ก. ทำ นา ขาย เข้า ได้ ข.
 กลับ ไม่ ยอม ขาย ให้ ก. จึง พ้อง เรียก ค่า เสีย
 หาย ที่ ได้ ลง ทุน ลง แรง ทำ นานี้ คิด เห็น ว่า ก.
 มี อำนาจ เรียก ได้ (ฎีกา ที่ ๑๕๘๘ ปี ๑๓๑
 ระหว่าง นาย รอด ใจทย์ นาย อุ่น อำแดง แจ้ง
 จำเลย แด คกร ตู ฎีกา ที่ ๔๐๔ ปี ๑๖๖๙
 ระหว่าง หลวง นิรมย์ ธรรมรัตน์ จัน สิง ไค ใจทย์
 หลวง สุรนากร จำเลย อีก ค่ำ)

สารบัญ เลือดยัด

กฎหมายที่พิมพ์ ๑

กฎหมายต่างประเทศ ๕

กฎหมายปิดปาก ๑๔๑

กฎหมายเส้นาบตี จำนวนหน้า ๑๕๒

กรรมกรรมวิธี ทำ ๕๓

กรรมสิทธิ์

โฉนด แด่ตราแดง ๓๑

ตราของ ๒๕

ใบเทียบยื่น ๒๑ (แด่ค้อใบ)

ที่วาง เป้า ๕๓

ทางเดิน ๑๗๓

กัลปนา ๕๕

ชาย ผาก

พงษาวดาร ๒

แปลคำ ๑๐๕

คำที่ ใช้ ไม่ สัมญา ๑๐๕

ค้อง ทำ เป็น กรรมกรรม ๑๐๕

เว้น แด่ สัมญา จระ ชาย ผาก ๑๓๒

ชายฝากกันเอง ๑๑๐,๑๑๒

ขอให้ทำสัญญาให้ถูกต้อง ๑๑๓

ผู้ชายฝากล้มตาย หรือล้มล้มพันตัว ๑๑๒
ขยเงินเขาภายหลังอีก ๑๑๔,๑๑๖

กำหนดเวลาได้ ๑๑๖

กำหนดจำนวนเงินได้ ๑๑๗

ชายฝากแล้ว ชายขาด ๑๑๘

โอนอำนาจ ๑๑๔,๑๑๗,๑๑๘

คำบำรุง ๑๑๒

ข้อแรง ๑๑๘

หลายคนช่วยกันบำรุง ๑๑๓

คู่สัญญา ฟ้อง ๑๑๓

ขั้ยกเว้น ๑๑๕,๑๑๖,๑๑๗

คดีอื่นที่ ได้ แล ไม่ ได้ ๑๑

คลอง จำ ของ ๔๕

ความเปลี่ยนแปลง ของ ที่ ๑๑๗

จำนำ

พงษาวดาร ๒

แปลคำ ๑๑๕

ค้อง ทำ เป็น กรมธรรม์ ๑๑๕

เงิน แต่สัญญาจะจำนำ ๕๖

ค่าที่ ใช้ ในสัญญา ๕๗,๕๘

จำนำ ซ้อม ๑๐๕

ใคร มีอำนาจ ตักว่ากัน ๑๐๕

อำนาจ ใต้ ^๕เบย ๑๐๖

จำนำ เมื่อยน เปน ชาย ฟาก ๕๘

จำนำ ชาย ขาด ๓๐๔

ขาด ตก ^๕เบย ๕๘,๑๐๐ (แง่ ต่อ ไป)

^{๑๔๑} ^๕ ^๕
ขาด ตก ^๕เบย ๑๐๓

สัญญา ให้ ที่ หัก ๑๐๐,๑๐๑,๑๐๕

ยอม ให้ ที่ เปน สิทธิ ๑๐๐,๑๐๖

ชาย ที่ ได้ เงิน ไม่พอ ๕๘

ตัก ที่ เขา ไม่จำนำ ๑๐๖

จับ ของ

ต้อง ขอบ อนุญาต ๒๐

ไม่ขอ โทษ ๒๐

บาง อย่าง ต้อง ทำ ทัณฑ์บดให้ ๒๖

อำนาจ ให้ ของ หรือ ไม่ ๑๐๕

ของ ผิด แบบ แผล ๕๘

ของ ก้อน แด่ หลัง ๑๑๑,๑๑๔

เข้า ชยฺ์ เขา เอง ๔๐,๕๑

แย่ง กัน ทำ ไม่ มี อำนาจ ตัก ว่า กัน ๕๐

ของ มาด แต่ ทำ น้อย ๒๖,๒๗

ข้อห้าม ใน การ จับ ของ

ที่ ๒๕ ๒๕
ที่ ๒๕ ๒๕

ทาง หลวง ๔๔, ๔๗

แม่น้ำ เติบอง ๔๕

ทะเล ๔๖

ใช้ ขวาง ความ สดวก พ้อง โศ ๔๖

ที่ วัด เติบอง ๔๗

ที่ ตำบ่อ ไรมันคาชอติ ๔๗

โฉนด

โฉนด เก่า เติบอง ๓๓, ๓๕

โฉนด บำ ๓๖

ผู้ ออก ๓๖

กรรมสิทธิ์ ๓๓, ๓๕

A ข้อ

ใน หนังสือ สำคัญ อย่าง เก่า ๓๓, ๓๕, ๓๖, ๓๗

ใน โฉนด ใหม่ ๓๖, ๓๗

เข้า

คือ มี หนังสือ ๓๖๓

โฉนด ใหม่ เมื่อ เป็น ๓ ปี ๓๖๓

มี หนังสือ เติบอง ๓๖๓

เมื่อ ครบ กำหนด สัญญา เข้า เติบอง ๓๖๓

อำนาจ พ้อง ก่อน ทรบ กำหนศ ๑๒๓

โอน สัญญาเช่า ๑๓๗

๗๕
ข้อ ขาย

ต้อง ทำเป็น กรมธรรม์ ๕๓,๕๓

เว้น ค่า สัญญา ๑ ข้อ ขาย ๕๐,๖๑

ข้อ ขาย กันเอง ๖๐,๖๑ (ดู ตัวอย่าง ที่ หน้า ๕๖)

สัญญา ขาย กัน ๖๒

ข้อ ขาย ที่ หายใจ ของ ๖๓

เช่า ทุก กัน ข้อ ๖๖

ขอ ให้ บังคับ ตาม สัญญา ๕๗,๖๘

ค่า เสีย หาย ๕๘

บอก เลิก สัญญา เอง ๖๘

ข้อ โกง ๖๓

ข้อ ที่ ผู้ ถม ๖๔

ข้อ ที่ เขา มา พ้อง ๖๕

พ้อง ข้อ ขาย เป็น ค่า พยาน ๖๖,๕๖

ญาติ ที่ รับ มรดก ไม่ ได้ ๑๔๖,๑๔๗

ญาติสนิท กัด ญาติห่าง ๑๔๗,๑๕๖

เด็ก

TU Digital

15/02/2025

ทำ สัญญา เว้น ๑๓๖

ปกของแทน ๑๕๒

อายุความมรดก ๑๕๒

ศอกเมย์ ฎี๋ นั๊ ๑๐๓

ตราของ ๒๑,๒๑๗,๓๐

ผู้ชอก ๓๐

กรรมสิทธิ์ ๒๑๗

ตราแดง ๒๑,๓๐๑

ผู้ชอก ๓๖

กรรมสิทธิ์ ๓๑

ถนน ๔๔,๔๗

ที่ดิน

แปลงที่ ๑

เจ้าของที่ ๑๑

ที่ดิน พระองค์ ๑๑

พระราชทาน กรรมสิทธิ์ ๑๑

ที่หลวง ทรงห้าม ๑๑ (แต่ค่อยไป)

พระราชทาน กรรมสิทธิ์ ๑๑

กตายนที่ราชบุรี ๑๑

อำนาจเรียกคืน ๑๓,๑๖,๑๗

ที่ ราชบุรี ต่อ กรมสิทธิ์ ๑๖,๑๖

อำนาจ เวียง กั้น ๑๗

ที่ ๑๗ (แล ต่อ ไป)

ที่ ๑๗ (แล ต่อ ไป)

ที่ ๑๗

ที่ ใน ตำบล ไร่ มั่นการชดถ ๑๗

ที่ ตำบล อื่น ๆ ๑๗

ที่ บ้าน พง ๑๖

ที่ ไม่มี หนังสือ ๑๗,๑๖

ทางเดิน (อำนาจในที่ ของ ผู้ ขึ้น) ๑๗๓

อนุญาตให้เดิน ๑๗๓,๑๗๔

กรมสิทธิ์ ๑๗๔

อำนาจ ห้าม ๑๗๕,๑๗๖,๑๗๗,๑๗๘

เปลี่ยนทาง ๑๗๘

พ้อง มา ที่ มา ตั้ง ๑๗๑

เจ้าพนักงาน พ้อง ๑๗๑

ทาง หลวง ๕๕,๕๖,๑๗๓

กรมสิทธิ์ ๕๖ (แล ต่อ ไป)

ใบ เขียว ยี่ ๒๑

15/02/2019

อย่างเก่า ๒๒

ขยายใหม่ ๒๓

ชนิดพิเศษ ๒๓

ผู้จองต้องทำคุณสมบัติให้ ๒๖

ลักษณะใบเทียบยา ๒๔

กัณฑ์ ๒๑

ทำไม่เต็มเนื้อที่ ๒๖

โอนได้หรือไม่ ๒๔

ใบเสร็จ ๓๗

บุกรุก แปล คำ ๑๖๐

ทางอาญา ๑๖๐

หน้าที่นำสืบ ๑๖๓

ข้อแก้ตัว ๑๖๕

ทางแพ่ง ๑๖๑

หน้าที่นำสืบ ๑๖๓

ข้อแก้ตัว ๑๖๕

มองกัน ๑๖๕

อำนาจฟ้อง ๑๖๗

คำเสียหาย ๑๖๘, ๑๖๙

ฉ้อฉล ๑๖๘

โทษแทนจับได้ ๑๖๘

ฟ้อง เจ้าของที่ไม่ได้ประกาศของ ๑๖๓, ๑๖๓

TU Digital

15/02/2019

บุคคล นิติสัมพันธ์ ๔๗, ๑๖๖

ประเพณี ๕,๓๓,๓๕

บั้งกัน บูกรุก ๑๖๕

ปกครอง เกณฑ์ ๓๒,๗๗,๑๕๒

ที่มีผลไม้ ๓๓

ปกครอง แทน ๓๕

กฎหมายห้าม ๓๕

มือเปล่า กรรมสิทธิ์ ๕๐,๔๓

ไม่มีอำนาจ ตักว่ากัน ๕๐

พระเจ้าแผ่นดิน

เจ้าของ ที่ ๑๑

ที่ส่วนพระองค์ ๑๑

พระภิกษุสงฆ์ ที่ส่วนตัว ๕๗

พ้อง—อำนาจ พ้อง ๑๒๗

คดี ที่ คดี สิ้นแล้ว ๑๒๗,๑๓๐

อุทธรณ์ ๑๓๐,๑๓๑

เจ้าพนักงาน พ้อง แทน ๑๓๑

คนนอก อำนาจ ๑๓๐,๑๓๓

ข้อยกเว้น

ในสัญญาให้อำนาจไว้ ๑๓๕

สัญญาที่ทำโดยเอเยนต์ ๑๓๕

ผู้ทำสัญญา เสียชีวิต ๑๓๖

สัญญา คดี ที่ คม ๑๓๗

กฎหมาย บิด ปาก ๑๔๐

บุตร ที่ ไม่ ใ้ แ่่ง กรรมสิทธิ์ หรือ ทำ ให้ ที่ ตน เสีย หาย ๑๔๓

แม่ น้า ๕๕

รัฐ บาล

อำนาจ ให้ ของ หรือ ไม่ ๓๕

อำนาจ เรียก ที่ คม ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗

โรมันคาทอลิก อำนาจ ใน ที่ คม ๕๗

เรือน, รว เค็ดอน ที่ ไ้ หรือ ไม่ ๗, ๗

แตก เป็ ดียน

หมาย ความ เพียง ไ้ ๕๐

แตก เป็ ดียน ที่ หมง ต้อ ต้า คัญ อย่าง แก้ว ๕๐

แตก เป็ ดียน ที่ ตรา ของ แด โฉมคใหม่ ๕๑

แตก เป็ ดียน ถิ่น เ่ง ๕๒

อำนาจ เรียก คม ๕๖

ถม ละตาย ๕๔

ละทิ้ง คู่ ที่ ปกครอง

วิธี นบ ๓๕

สัมฤทธิ์ภาย ผู้ ๒๔,๘๘,๙๔,๙๙,๑๑๒

วัด

กรรมสิทธิ์ ๔๗

อาไศรย ๑๓๖

วิภท จริต

พอง แทน ๑๓๖

ทำสัญญาแทน ๑๓๖

สุภราชิต

ของที่ ปก ทง ใน ที่ คิม ๓๗

ผู้ ที่ ปกครอง ที่ คิม อยู่ ๔๐

ผู้ทำผิด เปน โจทก์ ๑๖๘

สัญญา

บังคับ ตาม สัญญา ๕๗

สัญญา คติ ที่ คิม ๑๓๗

ต้นนิฐาน ชื่อ ใน หนังสือ ๗๑

ให้ปัน ๗๐

ให้ ที่ หนังสือ สำคัญ อย่าง เก่า ๗๐

ให้ ที่ โฉนด แฉก ที่ แฉก งาม อย่าง ใหม่ ๗๑

สัญญาจะให้ ๗๐

ลงชื่อ ใน หนังสือ สำคัญ อย่างเก่า ๗๐

หม่อมที่ ให้ปกครอง ๗๕, ๗๗

ปกครอง แก่ น้อย ๗๕, ๗๗

อย่างไรจึง เรียกว่า ปกครอง ๗๗

ผู้ให้ตาย ๗๗

ปกครอง ให้น้อย ๗๐

ลงชื่อ ใน โฉมตรา แผ่นที่ ๗๐

พินัยกรรม ไม่ ดบต่าง ๗๓

ที่ ทาย เจ้า ของ แด ของ ผู้อื่น ยินยอม ๗๔

ผู้ปกครอง ลง ชื่อ ๗๗

โดย ทุจริต ๗๗

ตั้ง ภาระ ๗๗

ขาย ความ ๑๔๕

ขาย ความ มรดก ๑๔๖

ญาติ ทรัพย์ มรดก ไม่ ได้ ๑๔๖, ๑๔๗

สัญญา ติต ที่ ติน ๑๔๗

ปกครอง มา ล้วย กัน ๑๔๗, ๑๕๑

เด็ก ปกครอง แทน ๑๕๒

เมื่อ มี เหตุ จำเป็น ที่ จะ พ้อง โท กำนัน ไม่ ได้ ๑๕๕

ขาย ความ มรดก ตาม ทิว หรือ ไม่ ๑๕๖

ผู้รับ ของ ส่วน แบ่ง ๑๕๖

ชาติไทย ๑๓๕

เอกราช ๑๒๗

อำนาจ เวชก คม ๑๒๕

ปรต เวชม ๒๒๗

บุคคล ที่ ไม่นี่ ๒๒๖

แพ ๑๒๗

ชุกุม ๑๓๑

เจ้าพนักงาน พ้อง แทน ๑๓๖

ผู้รับ โอน อำนาจ จาก ๑๓๑

อำนาจ ใน ที่ ของ ผู้ขึ้น ๒๒๖